Inc. 3081 & 3082 z daru Ksawerego Pusłowskiego 1953 r. wpłynęły do zbiorów B.J. w formie dwóch oddzielnych broszur.

Obecna, współczesna oprawa, znaleziona w zbiorku starych, defektowych opraw Oddziału St. Dr. B.J. posłużyła jako ochrona dla obu inkunabułów. Introligatornia „Starodruk" (Jahoda) uzupełniła w r. 1954 brakujące części oprawy i zszyła z blokiem x). Dano nowy grzbiet, nowe wyklejki, 4 karty ochronne, uzupełniono klamrę, a dawne wyklejki, pokryte łac. pismem XV w. umieszczono jako antefolium i postfolium. Na proweniencję tejże oprawy wskazuje notatka współczesna na dawnej wyklejce (obecnie antefolium): „Iste libellus concessus est ad usum f[rat]ri Blasii per rever. patrem Lucam de Rączyna per patrem Leonem protunc vicarium Polonie et ~~praepositum legnensem~~". ~~AK.~~

x) powstałym z zszycia dwóch broszur

BVJC
3081—3082
Inc.

Iste libellus correctus et advisum fratri blasio per reverendum patrem
dominum ... de rizyna provincialem ungarie et polonie. Et per presentem
lectionem

Nemo deum querere sufficit et cum diligere. Caritas est dilectio qua
diligimus deum propter se et proximum propter deum vel in deo ut dicit Augustinus
in di. xxvii. Caritas caritas est dilectio prima qua diligimus
deum et proximum et nota quod in hiis tota lex pendet et prophete
Mathei xxii. Et in di. xxvii. caritas duo precepta sunt
maximum diliges dominum deum tuum ex toto corde id est ex toto
intellectu et tota anima id est tota voluntate et ex tota mente id est
memoria. Quod caritas est radix et mater omnium virtutum que
si desit frustra habentur cetera. Aurum dona quecumque possidet
sine caritate ea ministrando ~~non possunt~~ non possunt
deservire in [illegible] quod sibi non vult fieri alteri ne feceris
Item quod mortale gravius peccatum dei et proximi et
elongat adeo per peccatum [illegible] distancia quod ubi presens
deus totus et presens est omnibus. Et quatuor ipse sunt
que sunt diligenda in homine scilicet natura in [illegible] et [illegible]
et vicium et mala culpa. Diligimus ergo
odienda sunt [illegible] habeamus culpe nostre
inimicos ut [illegible] possimus et odio naturam quam deus fecit
secundum [illegible] diligamus
[illegible] peccatum quod culpa consistit. Quod habetur in di. xxviii
et pro posse proximi odio caritate sua. Nemo unquam
habuit tamen non offendatur deus propter animam ut fecit
Adam habuit [illegible] in di. xxvi et [illegible] manifesta
et apparent non sunt facienda bona ut eveniant mala.
[illegible] dicatur ait [illegible] una quando anima
[illegible] alia quando ex [illegible] deo [illegible] quando de
[illegible] alia quando [illegible] [illegible] tota anima
[illegible] est [illegible] [illegible] bella timet [illegible] timebant [illegible]
et in pace bella timet [illegible] sunt [illegible] [illegible] meam
[illegible] bona [illegible] timore [illegible] [illegible] [illegible] diem illum
[illegible] cum [illegible] tunc [illegible] tota corde [illegible]
considero [illegible] tunc aliqua [illegible] illa [illegible] videt
[illegible] tunc [illegible] [illegible] venite ad iudicium
[illegible] vox magna vox terribilis [illegible] obediunt
[illegible] [illegible] infernus aperit et portas [illegible]
[illegible] [illegible] omnia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ubi [illegible] [illegible] xiii [illegible]
salvabit [illegible] ubi [illegible] [illegible] illa
timore et tempore [illegible] illa
[illegible] cum sola voluntas [illegible] sola voluntas [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] sensibus [illegible] [illegible] [illegible]

Statuta prouincialia toti pro-
uintie Gneznenſi. valentia auctoritate apoſtolica
edita vt clare patet ex bullis ſummoꝝ pontificum
hic inſertis.

H. 15035

Inc. 3081

Bibl. Jag.

Bibl. Jag.
1954 D 889

In nomine ſancte et in diuidue trinitatis amen. Ad ꝑpetuã rei memoriã Alma mater eccleſia ple rūqꝫ nōnulla ratiōabiliter ordinat et conſulte que ſuadente ſubiectorū vti litate poſtmodū conſultius ⁊ rōnabi lius reuocat aliquando addit interpretat ⁊ minuit corrigit ⁊ quandoqꝫ in melius ⁊ cōmutat. Hinc eſt ꝙ nos Nicolaus dei gratia ſancte Gneznen̄. eccle/ ſie Archiepiſcopus et primas in partē ſolicitudi/ nis licet īmeriti domino diſponēte vocati aſſidua meditatione vrgemur ⁊ cura noſtris humeris īpo/ ſita augimur ſupra modū. vt iuxta diſpenſationem officij nobis crediti vnacū coepiſcopis noſtris ce/ teriſqꝫ prelatis tā religioſis ꝙ̄ ſecularibus prouin cie noſtre Gneznen̄. qui vtiqꝫ per eandē noſtrā pro uinciam ſuſcepti regiminis ⁊ cure paſtoralis one/ ra nobiſcū ferunt ⁊ efficaciter ꝑtiuntur ſubditorum vtilitati conſulere deberemus ⁊ ſaluti. Conſidera tis itaqꝫ diuerſa ſtatuta prouincialia per venerabi les patres ſancte memorie predeceſſores noſtros Archiepiſcopos Gneznen̄. et aliquos ſedis apo/ ſtolice legatos edita in multis ⁊ diuerſis volumi/ nibus ſeu libellis diſperſa ita vt ꝓpter eoꝝ diſpen dioſam multiplicitatē an ſtatuta eſſent ꝓuincialia aut ſtatutorū hmōi vim haberent veriſimiliter po/ terat dubitari ⁊ aliqua ex eis erant penalia ⁊ etiam nō nimiū oneroſa ex quo procedebat negligētia et clerus noſter in ſpiritualibus exinde plurima ſubi bat detrimenta ⁊ incōmoda parientia ꝑiculum ani marum. Nos iugi meditatione reuoluimus in ar/ mario cordis noſtri qualiter ex officij noſtri debito

hmōi incōmodis ⁊ animaꝝ ꝑiculis deo ꝓpitio oc/
currere valeamus. Auctoritate igiť apoſtolica no
bis in hac parte cōceſſa captato tꝑe ſinodū prouin
cialez in zvelun Opido noſtre dioceſis ſtatuimus
celebrandā in qua reuerēdis patribus dn̄is Alber
to craconien̄. Jacobo plocen̄. Andrea poznanien̄
et Nicolao zvilunen̄. epiſcopis et capitulis ipſoꝝ
ac nuncijs et procurato. Reuerēdiſſimū patrē dn̄o
rum Wartiſlauien̄. ⁊ Johānis lubucenen̄. epiſco/
porū multiſqꝫ alijs prelatis tam religioſis q̄ꝫ ſecu
laribus ⁊ clero noſtre prouincie i ſpirituſancto cō
gregatis. Jnuocata prius ſpiritusſancti gratia lit/
teras apoſtolicas tenoris infraſcripti ſuper mode
randū corrigendū et formandū hmōi ſtatutis tam
per Johannē viceſimūtertiū tūc in ſua obedientia
nominatū q̄ꝫ per ſanctiſſimū in xp̄o patrē dominuz
noſtrū dominū Martinū diuina prouidētia papaz
quintū modernū nobis gratioſe cōceſſis in medio
ſinodi legi ſolēniter fecimus ⁊ publicari. Quibus
lectis et publicatis hmōi ſtatuta cū dictis reueren
dis patribus dn̄is coepiſcopis ⁊ ceteriſqꝫ prelatis
examinauimus. Et quia propter hmōi diſpendio
ſam ipſorū multiplicitatē ea tūc cōmode examina/
re et moderare nō potuimus eandē ſinodū vſqꝫ ad
octauā beate Marie virginis ꝯtinuauimus i Ka/
lis opido noſtre dioceſis cōſumandā. vbi tunc di/
ctis ſtatutis diligenter viſis recenſitis ⁊ examina/
tis de cōcilio et aſſenſu dictorū reueren̄. patrū coe/
piſcoporū noſtrorū aliorūqꝫ prelatorū et cleri reſe
catis ſuperfluis ſub certis et cōſuetis titulis duxi/
mus redigenda quedā etiā per nōnullas ordinati/
ones pro loci et tꝑis qualitate ſtatuēdo volentes

vt vniuerſi qui nobis ſiue diocesana ſiue metropolitana auctoritate ſubeſſe cenſentur hoc tm̄ libello pro ſtatutis prouincialibus in futurū vtantur. Inhibemus diſtrictius ne quis inantea ſtatutis hmōi preſumat in iudicio vl' extra vti cartulis libris ſeu quaternis. qui fide carere decernimus in hac parte hoc ſacro concilio prouinciali approbante.

Tenor vero litterarum apoſtolicarū de quibus fit mentio. Et primo dñi Johannis pape depoſiti ſequitur et eſt talis.

Johannes epiſcopus ſeruus ſeruorū dei. Venerabili fratri Nicolao archiepiſcopo Gneznen̄. ſalutem et apoſtolicā benedictionē ad ſtatū eccleſiarū locorū et perſonarū eccleſiaſticarū omniū ſalubrit dirigendū iuxta paſtoralis officij debitū curis vigilibus intendentes ad eorū correctionē et reformationē. cum a nobis requirit ſeu alias expedire cōſpicimus libenter adhibemus ſollicitudis noſtre partes. Exhibita ſiquidē nobis nuper ꝓ parte tua petitio continebat. quod licet olim in ꝓuincia Gnezn̄. per nōnullos de latere et alios apoſtolice ſedis legatos ac nuncios quedā ſtatuta ꝓuincialia pro incremento et ſalubri ſtatu eccleſiaꝝ. et cleri in illis ꝑtibus edita et ex tūc vt aſſeritur per ſpaciū alicuius temporis obſeruata fuiſſent illa tamē ſucceſſu temporis per diſſuetudinē neglecta et abrogata fuerint et licet illa tunc forſan eccleſijs et clero predictis iuxta curſum illorū tempoꝝ vtilia eſſe viderentur. tamen modernis tēporibus rebus alias illic diſpoſitis ſeu imutatis quia nimis ſunt penalia et etiā nō mediocriter onerosa ex quo hmōi proceſſit et proce

dit negligentia et propterea eccleſie et clerus preſa
ti in ſpiritualibus plurima ſubierint hactenus et
ſubeant detrimēta. Quare pro parte tua nobis fu/
it humiliter ſupplicatuꝫ vt in premiſſis ſalubriter
prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur.
Nos igitur quorum intereſt tuuꝫ laudabile propo
ſitum in hac parte plurimū in domino cōmendan/
tes ac cupientes prouincie eccleſiarum et cleri pre
fatorum ſaluti et tranquillitati eorūqꝫ felici ſtatui
fauorabiliter prouidere fraternitati tue auctorita/
te noſtra conuocandi hac vice dumtaxat omnes et
ſingulos ſuffraganeos tue metropolis Gneznen̄.
et alios prelatos. necnō etiam aliquos probos vi
ros in ſacra theologia et iure canonico eruditos et
alias perſonas ad hoc vtiles in eadem prouincia
conſtitutos de quibus tibi videbit̄ cū quorum aut
ſanioris partis eorum aſſiſtentiuꝫ conſilio et aſſen
ſu predictis ſtatutis diligenter recenſitis et exami
natis illa ex ipſis etiaꝫ ſi auctoritate apoſtolica fu/
erint confirmata que correctionis modificationis
declarationis et reformationis officio noueris in/
digere pro felici conſeruatione et augmento eccle/
ſiarum et cleri predictorum corrigendi moderan/
di declarandi reformandi immutādi et ſupplendi
necnon etiam noua ſi expediat edendi ſtatuendi
et ordinandi ac omnia et ſingula faciendi et ordi/
nandi in premiſſis. Et circa ea neceſſaria ſeu quo/
modolibet oportuna. Contradictores quoqꝫ per
cenſuram eccleſiaſticam et alia oportuna iuris re/
media appellatione poſtpoſita compeſcendi ple/
nam et liberam tenore preſentium concedimus fa
cultatem. Volentes nihilominus et eadem aucto

ritatē decernentes quod ea que cum huiuſmodi aſ ſiſtentibus conſilio et aſſenſu ſuffraganeorum pre latorum et aliorum prefatorum prouide ac ratio/ nabiliter egeris ſtatueris vel etiaꝫ ordinaueris in hac parte illam firmitatem idemqꝫ robur obtine/ ant in omnibus et per omnia ac ſi per legatum pre fate ſedis a latere ſi quis in illis partibus deputa/ tus exiſteret in ipſa ꝓuincia ſolēniter edita et pub/ licata fuiſſent. quodqꝫ tu ꝛ ſucceſſores tui archiepi ſcopi Gneznen̄. et quilibet eorundem ſuffraganeo rum et ipſoruꝫ ſucceſſores videlicet ſinguli epiſco pi dicte prouincie qui erunt pro tempore per nos vel alium ſeu alios in noſtris ciuitatibus et dio/ ceſ. ipſorum que correxeris moderaueris declara/ ueris reformaueris ac illorum etiam que forſan de nouo ſtatueris iuxta modum predictum libere exe qui poſſitis et etiam debeatis prout ratio dictaue/ rit et fieri poterit de conſuetudine vel de iure. non obſtantibus ſi aliquibus cōmuniter vel diuiſim a ſede predicta ſit indultum quod interdici ſuſpen/ di vel excōmunicari non poſſint per litteras apo/ ſtolicas non facientes plenam et expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentio/ nem.

Datum Rome apud ſanctum Petrum nono kalendas ſeptembris pontificatus noſtri Anno tertio.

Item tenor alterius bulle

ſanctiſſimi domini noſtri dn̄i Martini pape quin/ ti moderni ſequitur in hec verba.

Martinus epiſcopus ſer-
uus ſeruorū dei. Venerabili fratri Nicolao archi
epiſcopo Gneznē. ſalutem et apoſtolicam benedi
ctionem. Ad ea ex apoſtolice ſeruitutis nobis in-
iuncto officio deſuper per que eccleſie laudabiliter
regi valeant in diuinis et clero oneroſa nō exiſtant
libenter intendimus eaq; fauoribus proſequimur
opportunis dudum ſiquidem pro parte tua. Bal-
thaſſari qui tunc Johannes. xxiij. in ſua obediētia
nominabatur et de qua ciuitas et dioceſ. ac prouin
cia Gneznē. exiſtebat expoſito quod licet olim in
dicta prouicia per nōnullos de latere et alios apo
ſtolice ſedis legatos ac nuncios quedam ſtatuta p
uincialia pro incremento et ſalubri ſtatu eccleſia-
rum. et cleri in illis partibus edita et ex tunc vt aſ-
ſerebatur per ſpacium alicuius temporis obſerua-
ta fuiſſent illa tamen ſucceſſu temporis per diſſue-
tudinē neglecta et abrogata fuerunt et licet illa tūc
forſan eccleſijs et clero predictis iuxta curſum illo
rum temporū vtilia viderentur. tamen modernis
tēporibus rebus alias ibi diſpoſitis ſeu imutatis
quia nimis erāt penalia et etiā nō mediocriter one
roſa ex quo proceſſerat et pcedebat huiuſmodi ne-
gligentia et propterea clerus prefati in ſpirituali-
bus plurima ſubierant prout adhuc ſubiebant de-
trimenta. dictus Balthaſſar tunc Johānes. xxiij.
vt premittitur nūcupatus per ſuas litteras tibi au
toritate ſua cōuocandi ea vice dumtaxat omnes et
ſingulos ſuffraganeos tue prouincie Gneznē. et
alios prelatos necnō aliquos probos viros i the-
ologia vel canonico iure eruditos et alias pſonas

ad hoc vtiles in eadem prouincia conſtitutas de
quibus tibi videretur cum quorū aut ſanioris par
tis eorundem aſſiſtentium conſilio et aſſenſu predi
ctis ſtatutis diligenter recenſitis et examinatis il/
la ex eis etiam ſi auctoritate apoſtolica fuiſſent cō/
firmata que correctionis modificationis declara/
tionis et reformationis officio noſceres indigere ꝑ
felici conſeruatione et augmento eccleſiaruꝫ ꝛ cle/
ri predictorum corrigendi moderandi reformandi
imutandi et ſupplendi necnō etiam noua ſi expedi
ret edendi ſtatuendi et ordinādi ac omnia et ſingu
la faciendi et ordinandi in premiſſis et circa ea ne/
ceſſaria ſeu quomodolibet oportuna. Cōtradicto/
res quoqꝫ per cenſuram eccleſiaſticam ꝛ alia opor
tuna iuris remedia. Appellatione poſtpoſita cō/
peſcendi per ſuas litteras conceſſerat facultatē. ac
voluerat et eadem auctoritate decreuerat quod ea
que tu cum huiuſmodi aſſiſtentiuꝫ conſilio ꝛ aſſen/
ſu ſuffraganeorum prelatorum et aliorum prefato
rum prouide ac ratiōabiliter ageres ſtatueres ꝛ eti
am ordinares in ea parte illam firmitateꝫ ideꝫqꝫ ro/
bur obtinerent in omnibus ꝛ per omnia ac ſi per le
gatū prefate ſedis a latere ſi quis in illis partibus
deputatus exiſteret in ipſa prouincia ſolēniter edi/
ta ꝛ publicata fuiſſent quodqꝫ tu et tui ſucceſſores
Gneznen̄. archiepiſcopi et quilibet eorundem ſuf/
fraganeorum et ipſorum ſucceſſores videlicet epi/
ſcopi dicte prouincie qui eſſent pro tempore per ſe
vel alium ſeu alios in ſuis ciuitatibus et dioceſ. q̄
tu corrigeres moderares d̄clarares reformares ac
etiam illorum que forſan de nouo ſtatueres iuxta
moduꝫ predictum libere exequi poſſetis ac poſſent

et deberent prout ratio dictaret et etiam fieri poſſet de conſuetudine vel de iure et prout in dictis litteris plenius cõtinetur. Cum autẽ ſicut exhibita nobis nuper pro parte petitio continebat. tu in huiuſmodi tibi conceſſe facultatis et litterarum executione prefati Balthaſſaris tunc Johannis.xxiij. nũcupati qui per generale concilium Conſtantieñ. a iure quod ſe habere dicebat in papatu depoſitus extitit obedientia durante predicta minime proceſſeris dubiteſqꝫ ad huiuſmodi executionez procedere nõ poſſe. apoſtolicã ſuper hoc per te licentia nõ obtenta. Pro parte tua nobis fuit humiliter ſupplicatuz vt prouidere tibi ſup̱ hoc de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur eccleſiarum et cleri predictorum vtilitatem ⁊ cõmodum affectantes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati vt ad huiuſmodi facultatis ⁊ litterarum iuxta ipſam ſeriẽ ⁊ tenorem procedere. etiam tu ⁊ tui ſucceſſores ac epiſcopi p̃fati ea que per te circa premiſſa correcta moderata declarata reformata ⁊ de nouo ſtatuta fuerint exequi iuxta eorundem litterarum ſeriẽ ⁊ tenorem libere et licite valeatis tibi ⁊ eiſdem ſucceſſoribus ac epiſcopis licentiam elargimur. nõ obſtantibus omnibus que dictus Balthaſſar tunc Johannes viceſimuſtertius in prefatis lr̃is nõ obſtare noluit ac alijs contrarijs quibuſcũqꝫ. Nulli ergo hominum liceat hanc paginaz noſtre conceſſionis infringere vel ei auſu temerario ꝯtraire. Siquis autẽ hec attemptare preſumpſerit indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Conſtantie ſeptimo idus Januarij. põ

tificatus noſtri. Anno primo.

In primis ſtatuimus ꝙ in fide ſancte trinitatis et incarnationis ſacerdotes populum tam maiorē ꝙ̄ minorem debeant inſtruere diligenter. De trinitate autē ad minus docere tenentur expreſſe ꝙ pater et filius et ſpirituſſanctus tres ſunt perſone et vnus deus et vna perſona nō eſt alia. et cum fides nō ſubiaceat rationi nō eſt querendum nec per laicos diſputanduȝ de his que ad fidē pertinent quomodo vel quare ſed ſimpliciter credendum in articulis fidei diuinitatem et humanitatē domini noſtri Jheſu chriſti ꝯcernentibus ꝙ credit' tenet et docet ſancta romana eccleſia mater noſtra et qꝺ omnes p̄ſbiteri et ſignanter curati articulos fidei principales ſciant et doceant explicite et diſtincte ꝑut ī ſimbolo apoſtolorum continentur.

Cum celebratio miſſarum et poteſtas clauium ligandi et ſoluendi nō ex vita et merito ſed ex officio dependeat ſacerdotū. Jdeo ſtatuimus vt ſi aliquis laicus vel clericus vtriuſꝙ̄ ſexus cuiuſcunꝙ̄ dignitatis religionis vel ſtatus exiſtat auſus ſit p̄ſumptione damnabili publice predicare vel occulte docere credere vl' tenere pertinaciter quod ſacerdos in mortali peccato exiſtens nō poſſit conficere corpus chriſti ſeu ſic ligatus non poſſit ſoluere vel ligare ſuos ſubditos a peccatis. pro heretico et incredulo habeatur. quem errorem huius ſacri concilij approbatione damnamus et damnatum dudum nunciamus anathematiȝamus et penitus reprobamus.

Dānamus inſup anathematiȝamus ⁊ reprobamus oēs articulos Johānis wijkelff ⁊ Jo. hijs ⁊

ſequatium eorunde ⁊ preſertim errorē illorū qui ea
dem preſumptione damnabili audent publice pre
dicare vel occulte docere vel tenere quod de neceſ
ſitate ſalutis laici ſint cōmunicandi ſub vtraqꝫ ſpe
cie ſcilicet panis et vini qui error per decretum ſa
cri concilij Conſtantieñ. eſt damnatus quod ſequi
tur in hec verba.

In nomie ſancte ⁊ indiuidue trinitatis patris ⁊
filij ⁊ ſpirituſſancti amē. Cum in nōnullis ptibus
quidā temerarie aſſerere preſumāt populū xpianū
debere ſacꝝ eukariſtie ſacramētū ſub vtraqꝫ panis
⁊ vini ſpecie ſuſcipe. ⁊ nō ſolū ſub ſpecie panis ſed
etiā ſub ſpecie vini populū laicū paſſim ꝯmunicāt
etiā poſt cenā vel alias nō ieiuniū ⁊ cōmunicādū
eſſe pertinaciter aſſerunt contra laudabilē eccleſie
conſuetudinē rationabiliter approbatā quā tanqꝫ
ſacrilegā dānabiliter reprobare conant. Hinc ē qꝫ
hoc preſens ſacrū Conſtantieñ. generale cōciliū ī
ſpirituſancto legittime cōgregatū aduerſus hūc er
rorē ſaluti fideliū puideri ſatagens matura pluri/
um doctorū tam diuini qꝫ humani iuris deliberati
one prehabita declarat decernit ⁊ diffinit. Quod li
cet xpus poſt cenā inſtituerit ⁊ ſuis apoſtolis mini
ſtrauerit ſub vtraqꝫ ſpecie panis ⁊ vini hoc venera
bile ſacramentū. tñ hoc nō obſtāte ſacroꝝ canonū
autoritas laudabilis ⁊ approbata ꝯſuetudo eccle/
ſie ſeruauit et ſeruat. quod huiuſmodi ſacramen/
tum nō debet cōfici poſt cenam neqꝫ a fidelibus re
cipi nō ieiunis niſi in caſu infirmitatis vel alteri/
us neceſſitatis a iure vel ab eccleſia conceſſo vl' ad
miſſo. Et ſic hec conſuetudo ad vitandum aliqua
pericula et ſcandala eſt rationabiliter introducta.

Et licet in primitiua eccleſia hmõi ſacramentũ re/ciperetur a fidelibus ſub vtraq; ſpecie, poſtea de/cretum fuit vt a ꝯficientibus ſub vtraq; ſpecie et a laicis tantũmodo ſub ſpecie panis ſuſcipiat. Cuz firmiſſime credendũ ſit ⁊ nullatenus dubitandũ integrum xp̄i corpus ⁊ ſanguinē taz ſub ſpecie panis q̄ʒ ſub ſpecie vini veraciter ꝯtineri. vnde cuz hmõi cõſuetudo ab eccleſia ⁊ ſanctis patribus rõnabiliter introducta ⁊ diutiſſime obſeruata ſit habenda ꝑ lege quã nõ licet reprobare aut ſine eccleſie auctoritate pro libito innouare. Quapropter ꝙ hanc cõſuetudinē aut legem obſeruare ſit ſacrilegũ aut illicitum cenſeri debꝫ erroneuz ⁊ ꝑtinaciter aſſerentes oppoſitum premiſſorũ tanq̄ʒ heretici arcendi ſunt ⁊ grauiter puniendi per dioceſanos locorũ ſeu officiales eorũ. Aut inquiſitores heretice prauitatis ĩ regnis ſeu prouincijs in quibus contra hoc decretum aliquod forſan fuerit attemptatũ aut preſumptum iuxta canonicas et legittimas ſanctiones in fauorē catholice fidei contra hereticos ⁊ eoꝝ fautores ſalubriter adinuentas. Datũ conſtantie die ſexta menſis Julij. Anno dñi. M.cccc.quĩtodecĩo.

De conſtitntionibus

Statuimus vt preſens libellus noſtrarũ conſtitutionũ prouincialiũ ĩ ſingulis eccleſijs cathedralibus ſub ſigillo noſtro ac deinde in alijs eccleſijs collegiatis infra tempus ſex menſiũ a publicatione preſentiũ cõputandas ſub ſigillis ordinariorũ ſine excuſatione qualibet habeatur conſcriptus in choro vel in alio loco cõpetenti iaceat ſic vt poſſit patere cuilibet legere ſeu videre volenti acceſſus.

Quicunq̄ autē ꝯſtitutiones noſtras preſentes de locis predictis auferre vł aſportare ſeu aliquid in eis delere addere radere vł mutare preſumpſerint propria temeritate et de hoc conſtare poterit vltra diuinā indignationē quā incurrant tanq̄ falſarij p̄ locorum dioceſanos puniantur.

De conſuetudine

Eccleſia Gneznen̄. ex antiqua et rationabili cō ſuetudine obtinuiſſe dinoſcitur q̄ cauſas ad eam p̄ appellationē delatas ſubditis ſuffraganeoꝝ ſuoꝝ cōmittere valeat et cōpellere. iuriſditionē hmōi ſuſcipere detractantes que ex his cauſis noſcitur introducta. Primo vt vitetur circuitus cū p̄ dioceſ. metropolitanus eos ad id poſſit cōpellere. Scdo vt propter locorū diſtantiā parcatur partiū labori bus ⁊ cōpenſis. quia ſi nō reciperent delegationes hmōi. cogerentur partes cū diſpendio apud ſedez metropolitanā litigare huius ſacri approbatione concilij. Statuimus antiquā conſuetudinē declarātes vt ſedes Gneznen̄. cauſas hmōi ſubditis ſuffraganeoꝝ ſuoꝝ valeat delegare et aniaduertere in rebelles.

Huic ſtatuto addicimus ⁊ obſeruatū de conſuetudine declaramus ex cauſis premiſſis. Idez in citationibus ⁊ alijs proceſſibus cauſarū hmōi apud ſedē ipſaz inantea ventilandis ac oīa decernimus et precipimus obſeruandum.

Cōſuetudines q̄ grauamē eccleſijs inducere dinoſcunt inualidas decernimns locoꝝ ordinaꝝ vt in oēm euentū eis reſiſtant firmiter iniungētes.

Illā aūt ꝯſuetudinē in qua ille q̄ i foro publico vł

alibi corã multis aliquid ꝑpetrauerit delictũ ⁊ ta/
men admittat̃ ad iurandũ contra publicã veritatez
quia delictũ illud nõ fecit. penitus reprobamus ſꝫ
teſtes idonei admittant̃ potius ꝯtra ipſum ꝑ quos
poſſit affirmata veritas legittime cõprobari.

De electione

Cũ in eccleſijs prelatoꝝ ſeu canonicoꝝ electio
vl̃ bonoꝝ alienatio ſeu obligatio aut alia ardua ne
gocia eccleſie iminẽt faciẽda ad talia abſentes ca/
nonici ſũt vocãdi. Alioqn ipis inſtãtibus ꝑ ſupio/
rẽ caſſabit̃. qꝺ i eoꝝ abſentia ꝑ pñtes fuerit attẽpta
tum niſi cõſuetudo habeat eos ad talia nõ vocari
vel abſentes ſint extra ꝓuinciã cõſtituti.
Excõicauimus oẽs i quacũq; dignitate ꝑſonatu vl̃
officio ꝯſtitutos necnõ ſeculares ⁊ regulares cano
nicos ⁊ monachos q̃ in electõibus aut alijs ſuarũ
ecciaꝝ ſeu mõaſterioꝝ negocijs ꝓſeq̄ndis ꝯſpiratõ
nes ꝯmiatões ſeu alias colligatões illicitas quaſ
cũq; fecerit eis diſtrictius iniũgẽtes vt ipi vtilitatẽ
⁊ ꝑfectũ ecclíaꝝ ⁊ mõaſterioꝝ ſuoꝝ ſolũ deũ hñtes p̄
oculis recta ꝯſcia ⁊ mẽte libera ſatagãt ꝓcurare.
Itẽ ſtatuimus ꝙ practica ⁊ forma gentilis electio
nis infraſcripte in oibus ⁊ ꝑ oia obſeruent̃ quã au/
ctoritate huius ſacri cõcilij innouamus.

Sciendũ eſt ꝙ volentibus eccleſias vacãtes or
diare qꝺ altero ꝺ tribuſ modis ipis vacãtibus ꝓui
detur. Aut eñ ordinet̃ vacans ecclía ꝑ ꝓmiſſionez
Aut ꝑ electionẽ. Aut ꝑ poſtulationẽ ſolẽnẽ ꝓuiſio
ꝑtinet ad ſupiorem in qua nõ eſt neceſſaria forma.
Concilij electio aũt et poſtulatio ad inferiores in
q̄bus forma cõcilij generalis neceſſario ẽ ſeruãda.

Forma autē concilij triplex eſt. ſcʒ forma ſcrutinij. cōpromiſſi. et inſpirationis. vel quaſi ſcdm alterā iſtarum quicunqꝫ vult eligere vel ſolenniter poſtu lare in eccleſijs cathedralibus. regularibus. ⁊ col legiatis debʒ de neceſſitate procedere. ¶Per formā autē ſcrutinij proceditur modo ſubſcripto. Eccle/ ſia eni paſtoris regimine deſtituta capitulū ſiue ca nonici preſentes ſtatuent terminū ad electionē ce/ lebrandā de quo fiat publicū inſtrumentuʒ in quo narrabitur quod die tali tedente vel tranſlato vel defuncto tali prelato talis eccleſia eiuſqꝫ corpore eccleſiaſtice tradito ſepulture. Capitulum ſiue ca/ nonici qui tunc preſentes erant cōuenientes taleʒ terminū cū continuatione dierum ſequentiū ad ele ctionem celebrandā vnanimiter ſtatuerūt. qui ter/ minus erit competēs quod infra illū abſentes qui vocandi ſunt citati ꝯmode venire poſſint. conſide ratis locorū diſtātijs ⁊ perſonarū ⁊ temporis qua litate nō tamē nimis longuʒ. quia in electione mo/ ra eſt periculoſa. et ſi vocandus ſcitur vbi perſona liter reſidet perſonaliter eſt vocandus. Si vero ne ſciatur vocetur in loco vbi morari conſueuit ꝑ edi ctum publicū. Vocatio autē fiet ſub hac forma. B ¶Prepoſitus ⁊ capitulū Stregunen̄. eccl̄ie tali cano nico Strigonien̄. coloce morāti. Salutē i dn̄o diſ/ cretiōi vr̄e ſignificamus ꝙ bone memorie. R. quō/ dam archiepiſcopus noſter die tali fuit viam vni/ uerſe carnis ingreſſus et corpus eius cum reueren tia debita eccleſiaſtice traditū ſepulture. Ne igitur eccleſia noſtra propter diutinā vacationē grauem patiatur in ſpiritualibus et temporalibus leſionē diem talem cū continuatione dierum ſequentium

ad tractandū de electione futuri pontificis ⁊ ad ele
ctionē celebrādā duximus ſtatuēdū. Quocirca voſ
req̄rimus ⁊ ꝑemptorie citamus quattenus die ipſa
nobiſcū ꝯuenire curetis. Alioq̄n nos extūc ad eaꝫ
ꝓcedere curabimus vr̄i abſentia nō obſtante. q̄d ſi
forte iuſto ipedimēto detēti venire nequeritis. ⁊ ve
litis alicui de canonicis ꝯmittere vices veſtras. ad
nos vr̄am ſpēaleꝫ lr̄am ⁊ idoneū nunciū tranſmit-
tatis. q̄ iuxta ſtatutū ꝯcilij generał de ip̄o ipedimē-
to faciet plenā fidē. datū ⁊c. Hee aūt lr̄e erunt apte
de p̄ntatōe ip̄arū fiat publicū inſtrumētuꝫ ne poſſit
malicioſe negari citatio ꝓut aliq̄ iā fecerūt. Debēt
aūt ꝯuenire in eccl̄ia vel i capitl̄o ſi p̄nt vel in alio
loco idoneo ſi ibi ꝯmode ꝯuenire nō p̄nt. ſꝫ vbi ex
cauſa ſolitus locus mutał ⁊ locus ⁊ cā in citatōe i
ſerant. Q̄ibus aūt in loco ſtatuto ſimul ꝯuenienti-
bus diligēter deliberēt an ꝑ viā ſcrutinij aut ꝑ viaꝫ
ꝯp̄romiſſi ꝓcedere velint. Si ergo viā eligāt ſcruti
nij de electōe hm̄ōi fiat publicū inſtrumētū in quo
ꝯtineał qualiter diligēti deliberatōe habita placu-
it oibus ⁊ ſingulł. ⁊ ꝯcorditer oēs ꝯſenſerūt ꝑ viam
ſcrutinij ꝓcedere. Quo facto ſic ꝓcedēt. Eligantur
ei ex ip̄o collegio ⁊ nō aliūde tres fidedigni vł plu
res vel pauciores. lꝫ ſit melius q̄ tres tm̄ iuxta cō-
ciliū generale. de qua etiā electōe fiat publicū iſtru
mentū q̄bus deł poteſtas ꝑ idē publicū inſtrumētū
vel ſcripturā alias autenticā examinādi vota ſua ⁊
alioꝝ nullo obmiſſo ſecreto ⁊ ſigillatim in ſcriptis
ea redigēdi. ⁊ redacta mox in ꝯmuni publicādi. vt
ſciał qui in quē ꝯſenſerint. ⁊ meriti ad meritū ⁊ ze-
li ad zelum ⁊ numeri ad numeꝝ collatōeꝫ faciēdi ⁊
collatōe ꝑ eos habita diligēti electōeꝫ faciēdi ⁊ euꝫ

eligēdi i quē inuenerit oēs vel maiorē ꝛ ſaniorē ptē
capituli ↄſenſiſſe. ita qđ vnus eoꝝ ſcrutatoꝝ de cō
ſenſu ꝛ volūtate alioꝝ duoꝝ vice ſua ꝛ collegaꝝ et
alioꝝ oīm q̄ in eius ↄſenſerint electōez. ꝓnunciet in
ſcriptis ꝛ ſolēniter celebret ꝛ alia faciet. ꝓut cō pro/
mittētibus placuerit huic āt inſtrumēto ſuꝑ ptāte
tradita ↄfecti oēs ſe ſic ſubſcribant. Ego talis p̄di
ctis interfui ꝛ ↄſenſi ꝛ predictā ptātez eis ↄtuli. Et
poſtea ſigilla oīm et ēt capituli apponāt. hoc facto
iſti tres trahūt ſe ad ptē. ꝛ primo ſcrutabunt voces
eoꝝ ita qđ duo ſcrutent tertiū. Poſt hoc ſeriatim ꝛ
ſingulariter vocabūt quēlibet de caplo ſolū ꝑ ſe et
primo illū q̄ hꝫ in electōe primā vocē de ↄſuetudīe
ꝛ dicēt ei ſecreto exēplo danielis. frater i electōe p̄/
ſenti habeas deū p̄oculis cuius nunc cā tractat nō
te decipiat odiū fauor vł amor nō pecunia q̄ huma
nos ſolēt ꝑuertere ſenſus nō lucro tuo ꝓſpicias ſed
vtilitati cōi. Jdō adiuramus te ꝑ deū viuū ꝛ in vtu/
te ſpūſſci ꝛ ſub ꝑiculo aīe tue ꝙ ↄſentias i eū ꝛ eū no
mies quē ex voto credis vtiliorē ꝛ meliorē eccłie ꝛ ꝑ
quē iura eccłie pñt melius defenſari. ꝛ tūc ille dicat
ꝛ ego credo. P. meliorē ꝛ vtiliorē ꝛ in eū ↄſentio et
eū nomio eligēdū in epm ꝛ paſtorē. et tā interroga/
tio ꝛ adiuratio quā rñſio redigant in ſcriptis et hec
per tabellionē clericū vel ſi nō poſſit hri thabellio
duo ex eis hoc ſcribāt. Cōpleto ſcrutinio ipi ſcruta
tores mox. i. nullo actu cōtrario intermedio redi/
būt ad caplm ꝛ ipi ł vnus eoꝝ de alioꝝ mādato vo
ta ſił in cōi publicabūt ꝛ pñte caplo dicēt. Nos exa
minauimus vota vr̄a ꝛ ſinguloꝝ ſecreto ꝛ ſigillatī
placet vobis qđ ea publicemus. ꝛ illi dicēt placet
ꝛ publicabūt ſic. i. publice legēt. ꝛ qđ ſecrete actū ē

ab oībus ſciat. Publicatōe āt facta collatio nume
ri ad numeꝝ zeli ad zelū ꝛ meriti ad meritū fiet per
ipos ſcrutatores ſic. Si vota canonicoꝝ diuiſa fue
rint in plures ſurgēt i medio capl'i ꝛ publicatis vo
tis incipiēt a capite ꝛ legēt ſic. a. b. ꝛ. c. ꝯſenſerūt in
p. Itē ex alia pte legēt. d. e. ꝛ. f. ꝯſenſerūt in. m. ꝛ ſic
publicabūt dicētes nos iuenimus maiorē numeꝝ
ꝯſenſiſſe i. p. Nā cū ſint i vniuerſo quadraginta ca
nonici vigintiq̄nq3 ꝯſenſerūt in ip3. p. ꝛ q̄ndecim in
m. Itē iuenimus meliorē zelū ex pte eligētiū. p. q̄3
ex pte eligentiu3. m. Nā illi elegerunt bonu3 ꝛ vtilē
viꝝ. iſtis autē caro ꝛ ſanguis reuelauit ſuu3 cōſan/
guineum eligendi. Itē inuenimus. p. ꝛ maioris eſ/
ſe meriti quia litteratior prouidētior honeſtior ſan
ctior melior ꝛ potentior ad iura eccleſie conſeruan
da q̄3. m. Ubi aute3 vnus ſolus eſt in ſcrutinio no/
minatus nō habet locu3 collatio numeri ad nume
rum vel meriti ad meritum vel zeli ad zelum fiet ta
men tunc collatio talis per eum q̄ maior eſt vel per
ſcrutatores. vtrū ſc3 nomiatus ſit de legittimo ma
trimonio natus cōpetentis ſcientie ſufficientis eta
tis et in ſacris ordinibus ꝯſtitutus. ꝛ ſi iſta concur
rāt procedatur ad electionē ꝛ duo ex ſcrutatoribus
quibus data eſt a capitulo poteſtas eligendi tribu
ant poteſtatem tertio electionem pronunciandi et
publicandi nomine ſuo et omnium conſentientiu3
quia vnus debet eligere et in continenti electio et
pronunciatio fiet primo in capitulo in hac forma.
In noie patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti amē. Anno mēſe
ꝛ die talibus. Ego talis vnus de ſcrutoribus a ta/
li noſtro capitulo nominatis ꝛ electis ad faciendū
ſcrutiniū ꝛ electionē futuri pontificis ſcd̄m forma3

ſupius ꝑtaxatā. ipa ſeruata in oibus de volūtate cō
ſenſu ⁊ mādato collegaꝝ meoꝝ ac ex ptāte mihi et
ipis tradita inuocata ſpūſſancti gr̄a ad honorē dei
⁊ glorioſiſſime matris eius ⁊ talis ſancti nr̄i patro
ni ⁊ oim ſanctoꝝ. N. i quē collatio facta ē repimus
oēs vel maiorē ⁊ ſaniorē ꝑtem nr̄i capituli in ſcruti
nio ꝯſenſiſſe in nr̄m ⁊ eccl'ie nr̄e epm eligo ⁊ paſtorē
eandēqꝫ electōꝫ in his ſcriptis ꝓnuncio. Poſt hoc
pulſent cāpane ⁊ populus ꝯgreget ⁊ populo ꝯgre/
gato p alteꝝ ex electoribus ad hoc p capitulū depu
tatū publicet electio in cōi. i. corā clero ⁊ pplo ⁊ cā
tetur. Te deū laudamus ſolēniter ⁊ electus ſi pn̄s
eſt deportet añ altare ⁊ intronizet. forma aūt publi
catōnis hmōi erit. Recitet totus ꝓceſſus ſicut iā in
forma ꝓnunciatōis dictū eſt. ⁊ vltimo ſic addiciet.
quā electionē vobis denūcio ⁊ i pn̄tia omniū dico
ſolēniter publicandum. Igit celebrata ⁊ publicata
electōe decretū electōis fiat ſic. Sāctiſſimo ac bea
tiſſimo patri ⁊ dn̄o ſuo dn̄o. E. diuia ꝓuidētia ſacro
ſācte romane ac vniuerſal' eccl'ie ſūmo pōtifici. N.
Prepoſitus ⁊ capitulū eccl'ie Strigon̄. eius humi
les fideles ac deuoti filij pedū oſcl'a beatoꝝ ſacris
canonibus nouimus eē cautū ꝙ vltra tres menſes
vaccare nō debeāt eccl'ie cathedrales ne ꝓpter de/
fectū paſtoris dn̄icū gregē lupus rapax inuadat. ac
viduata eccl'ia in ſuis facultatibus graue diſpendi
um paciat. Eaꝓpter bone memorie. B. archiepo
noſtro anno mēſe ⁊ die talibus ſicut deo placuit vi
am vniuerſe carnis ingreſſo ipſius corpe vt moris
eſt cū reuerētia eccl'iaſtice tradito ſepulture. nos ta
les ꝙ tūc pn̄tes eramus ꝯuenietes i vnū ad electōꝫ
futuri pōtificis nr̄i canonice celebrādā talē tminuꝫ

cū ꝯtinuatōe dieꝝ ſeqntiū duximus ſtatuēdū. Cita
tis igiť interiꝫ ⁊ tunc pn̄tibus oībus q̄ electōi cele/
brāde debuerūt ⁊ voluerūt ⁊ potuerūt ꝯmode inter
eſſe in eccľia nos recepimus de electōe futuri pōti/
ficis tractaturi. Sane poſt diuerſos tractatus iter
nos habitoſ ⁊ noīatōes diuerſaꝝ ꝑſonaꝝ ſimpliceſ
ac diſcuſſiones ⁊ inq̄ſitōes mľtiplices. Tandē pla
cuit nobis vniuerſis ⁊ ſingulꝰ ꝑ viā ſcrutinij nr̄e ec/
cleſie ꝓuidere. Et eligētes tres ſcꝫ.b.c.⁊.d.de nr̄o
collegio fidedignos dedimus eis plenariā ꝑtātē
vt ſecrete ⁊ ſigillatiꝫ vota cunctoꝝ primo tn̄ ſua et
poſtea nr̄a diligēter inq̄rerēt.⁊ ea in ſcriptis redige
rēt ⁊ in ſcriptis redacta mox in cōi eadē publicarēt
⁊ tā numeri ad numeꝝ ⁊ zeli ad zelū q̄ꝫ meriti ad me
ritū ꝑ eos collatōe hita diligēti illū eligerēt i quē in
uenirēt oēs vľ maiorē ⁊ ſeniorē ꝑtē nr̄i collegij ꝯſen/
ſiſſe.ita ꝙ vnus de ꝯſenſu ⁊ volūtate alioꝝ duoruꝫ
ſcrutatoꝝ vice ſua ⁊ collegaꝝ ⁊ alioꝝ oīm electōeꝫ
eandē ꝓnunciaret i ſcriptis et ſolēniter celebraret.
Qui ſecedētes i ꝑtē primo vota ſua ita ꝙ duo ſcru/
tabanť tertiū. Scd̄o tres ſiľ vota oīm alioꝝ ſicut no
bis poſtea retulerūt ſecrete ⁊ ſigillatiꝫ diligēter inq̄
ſiuerūt.⁊ i ſcriptis redacta mox i cōi publicauerūt
⁊ in nr̄a pn̄tia ꝑ eoſdē ſcd̄ꝫ formā eis datā tā nume/
ri ad numeꝝ ⁊ zeli ad zelū q̄ꝫ meriti ad meritū colla
tione hita diligēti.taľ vnus ex ſcrutatoribus an̄ di/
ctis de voluntate ⁊ ꝯſenſu ⁊ mandato alioꝝ talē in
quē reꝑtū fuit oēs vľ maiorē ꝑtē ⁊ ſaniorē nr̄i colle/
gij ſeu capituli in ſcrutinio ꝯſenſiſſe vice ſua ⁊ col/
legaꝝ oīm alioꝝ i hiſ ꝯſentiētiū. Inuocata ſpūſſan
cti grā in n oſtruꝫ ⁊ eccľie nr̄e elegit ep̄m ⁊ paſtorē vi
rū vtiqꝫ plene et mature etatis vtpote q̄ triceſimuꝫ

annum ſue etatis exegit. de legittimo matrimonio
procreatum ꝛ in ſacris ordinibus conſtitutū vita ꝛ
moribus ꝛ litterarū ſcientiaꝝ cōmendādū. ꝛ in ſpi
ritualibus ꝛ tēporalibus circūſpectū ꝛ electionem
pronunciauit in ſcriptis et publicauit hoc modo.
In nomie patris ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti amē. Anno
menſe ꝛ die talibus. Ego talis vnus de ſcrutatori
bus a dicto noſtro capitulo noīatis ꝛ electis ad fa
ciendū ſcrutiniū de electiōe futuri pontificis ſcdm
formā ſupius ꝑtaxatam ipa ſeruata in omnibus de
voluntate ꝛ ꝯſenſu ꝛ mandato collegarū meorū ꝛ
omniū in his ꝯſentientiū ꝛ ex poteſtate mihi ꝛ ipſis
tradita. inuocata ſpiritusſancti gratia ad honorem
dei ꝛ glorioſiſſime virginis matris eius ꝛ talis ſan
cti in cuius honore eccl'ia noſtra eſt ꝯſecrata dnm.
P. in quē collatione facta repimus oēs vel ma-
iorem ꝛ saniorē ꝑtem capituli nr̄i ſeu collegij quoꝝ
ſubſcriptōes inferius ꝯtinent in ſcrutinio ꝯſenſiſſe
in noſtrū ꝛ eccl'ie nr̄e epm eligo ꝛ paſtorē eādēq; ele
ctionē in ſcriptis ꝓnuncio. Dictā vero electōez ſic
canonice ꝛ ſolēniter celebratā ꝛ publicatā in ꝯmu-
ni oēs recepimus ꝛ approbauimus. Te deū lau
damus more ſolito cum cordis iubilo decātando.
Idē vero electus ſibi tali die electōe hmōi preſen-
tata licet ex humilitate ſe inſufficientē ꝛ indignum
aſſerens ſe multipliciter excuſaret. nobis tn̄ vehe-
menter inſtantibus timens diuinis diſpoſitōibus
cōtraire. Inuocato diuine pietatis auxilio tali die
dicte electioni cōſenſitis nō tam timide q̄ꝫ deuote
electionē ipaz onuſq; ipoſitū vt ꝓdeſſe valeat ſuſci
piens ꝛ acceptans. Veſtre igitur beatitudini duxi-
mus vnanimiter ſupplicandum vt electionē predi

ctam ſic canonice ⁊ ſolēniter celebratam dignemi/
ni confirmare et electo noſtro conſecratōis munuſ
fauorabiliter impꝑtiri. Quatenus nobis velut pa/
ſtor idoneus et toti prouincie preeſſe valeat vtili/
ter et prodeſſe noſq; et alij ſibi cōmiſſi ſub eius ſa/
cro regimine poſſimus coram deo ſalubriter mili/
tare. Ad huiuſmodi autē confirmationē nr̄o a vr̄a
ſanctitate petendā talem ⁊ talem noſtros tontano
nicos ⁊ coelectores inſtructores ⁊ ꝓcuratores or/
dinauimus ⁊ conſtituimus. ⁊ ꝓpter hoc eos ad ve
ſtre ſanctitatis pedes duximus deſtinandos. dan/
tes eis plenam ⁊ liberam poteſtatem petendi con
firmationem. Et ſi neceſſe fuerit prouiſionem ⁊ iu/
randi in animas noſtras ſi viſum fuerit expedire. ꝓ
mittentes nos ratum ⁊ gratum ⁊ firmum perpetuo
habituros quicquid per eos in predictis vel in ali
quo predictorum extiterit procuratum. Ut autem
omnium noſtrum vota in predictis omnibus ⁊ ſin
gulis in hac electione ⁊ petitione concordaſſe no/
ſcatis. ſanitati veſtre hoc canonicum decretum mit
timus roboratum proprijs manibus ⁊ ſubſcriptū
Ego talis ꝑpoſitus Strigeñ. eccleſie ſupradictis
omnibus ⁊ ſingulis cōſenſu ⁊ cōſentio ⁊ manu pro
pria ſigno ⁊ ſubſcribo. Ego talis vice talis ſcribe/
re neſcientis de mandato ſuo ſubſcribo. Notarius
autem in fine dicet. Acta ſunt het anno menſe die
et loco talibus.

Per viā cōpromiſſi ꝓceditur mō ſupraſcripto
Canonici vaccañ. eccleſie ſtatuant terminū ad ele/
ctionē celebrandā interi; vocatis oībus abſentibꝰ
et in termino cōuenientibus. qui debent volunt et
doſſunt commode intereſſe maior de capitulo. vel

alius cui capitulũ hoc cõmittit querat a ſingulis. ſi placet eis per viã procedere cõpromiſſi ſingulorum autẽ cõſenſu requiſito ⁊ habito tractetur de pſona cui cõmittant. deinde ſingulorũ votis ſuper hoc requiſitis. ⁊ in vnã perſonã cui cõmittatur cõuenientibus. vnus de mãdato capituli dicet. Ego vice capituli ⁊ mandato ꝯmitto ſeu do. a. ſi ẽ vnus vel. a. b. c. ſi in plures cõpromittant poteſtatẽ prouidendi noſtre eccleſie de paſtore. Illi in quos cõꝓmittetur ſi plures ſunt quia poſſunt eſſe duo tres quinq. ⁊ ſeptem trahant ſe ad partẽ et ſimul delibe rent poteſtate recepta. ⁊ conferant de perſona eligẽda. ⁊ ſi concordauerint redeant ad capitulum ⁊ forma eis a capitulo tradita in oibus obſeruata. vnuſ eorum electionẽ pronunciet ⁊ publicet ſub hac forma. In nomie patris ⁊ filij et ſpirituſſancti amen. Anno menſe ⁊ die talibus. Ego talis de voluntate ⁊ conſenſu collegarũ meoꝝ in quos vnanimiter cõpromiſſum fuit a capitulo noſtro ⁊ in quos poteſtatem prouidendi eccleſie tranſtulerũt vice mea ⁊ ipſorum omnium aliorum in electione ius habentium ⁊ hic preſentium ⁊ ex poteſtate ⁊ autoritate ſupradictis mihi ⁊ alijs meis collegis cõceſſis inuocata ſpũſſancti gratia in quem nos. a. b. c. cõpromiſimus ſupradicti ſimul ꝯuenimus in noſtrũ ⁊ eccleſie noſtre epiſcopũ eligo ⁊ paſtorẽ ⁊ de ipõ ꝓuideo dicte eccleſie in paſtorẽ ⁊ ipſam electionẽ ⁊ prouiſionem in ſcriptis ⁊ ſolẽniter publice in cõmuni. Hec forma ſeruanda eſt quando cõpromiſſarij ſunt de collegio prout dicit conciliũ. Si vero erunt extra collegium tũc ſufficit dicere. Ego talis vnus de cõpromiſſarijs ſupradictis de voluntate et conſenſu

ipſorum vice totius capituli. p. in quez omnes con uenimus eligo ſiue prouideo i talis eccleſie epiſco pum ꝛ paſtorē. ꝛ hoc quando totum capitulū con/ cordat. nam vno contradicēte nō poteſt per viā cō promiſſi procedi. Poſtmodū vero corā clero ꝛ po pulo publicet electionē ſiue prouiſione ꝛ poſtea fi/ et decretum ipſius electionis ſiue prouiſionis hoc modo. Almo ꝛ beatiſſimo patri ꝛ domino ſuo do/ mino. L. diuina prouidētia ſacroſancte romane ac vniuerſalis eccl'ie ſummo pontifici. P. prepoſitus ꝛ capitulū Strigonieñ. eius humiles filij ꝛ deuoti pedum oſcula beatorū. Cuz propter vacationē di utinam eccleſie paſtoris ſolatio deſtitute in ſpiritu alibus ꝛ tēporalibus diſpēdia patiant conditores canonum de liberatione prouida ſtatuerunt vt vl/ tra tres menſes vacare nō debeant eccleſie cathe/ drales. defuncto igitur bone memorie. R. archiepi ſcopo noſtro anno mēſe die talibus ſicut deo pla/ cuit ipſiuſq; corpore cum reuerētia tradito eccl'iaſti ce ſepulture. Nos tales canonici Strigonieñ. ec/ cleſie qui tunc preſentes eramus conuenientes in vnum pro electione futuri pontificis celebrāda ta lem terminū cum continuatōe dierū ſequētium du ximus ſtatuendū. Citatis igitur in terminū ꝛ tunc preſentibus oīmbus qui electioni celebrāde debu erunt voluerūt ꝛ potuerūt comode intereſſe i capi/ tulo nos recepimus de electione futuri pontificis tractaturi ꝛ poſt diuerſos tractatus iter nos habi/ tos tandē placuit oīmbus ꝛ ſingulis per viam cō/ promiſſi noſtre eccleſie viduate prouidere. Conſi/ derantes in vnum difficulter multitudinē cōueni/ re ꝛ ſede in paucos ſpiritū ſanioris conſilij reſidere

dedimus plenā ꝛ liberā oīs ꝛ ſinguli vnanimiter poteſtatē.a.b.c.de noſtro collegio vt idem vel ma ioꝛ pars ipoꝛum vice ſua ꝛ noſtra per electioneꝫ ca nonicam vel poſtulationē concoꝛdē eccleſie noſtre ſupꝛadicte vacanti deum ꝛ bonū ſtatū ipius eccle/ ſie habentes pꝛeoculis de perſona idonea pꝛouide rent oēm poteſtatē ꝛ vicem noſtrā eis ſuper hoc cō mittentes ita ꝙ vnus ipoꝛum de conſenſu alioꝛuꝫ cōpꝛomiſſarioꝛū vel maioꝛis partis ipoꝝ vice ſua ꝛ collegarū et noſtra illum in quē omnes ipi vl' ma ioꝛ pars ipoꝛum cōuenirent eligerent ꝛ electionem in pꝛeſentia noſtra ſolēniter publicarent qui ſecedē tes in partem ꝛ ſpirituſſancti gratiam inuocantes duote poſt tractatus varios ꝛ diuerſos ď diuerſis perſonis inter ſe habitis vt nobis poſtmodū retu/ lerunt. Tandem in magiſtrū. P. Strigoñ. pꝛepoſi tum in ſacerdotali oꝛdine conſtitutū idem vnani/ miter conuenerunt virū vtiqꝫ plene ꝛ mature eta/ tis vtpote qui triceſimū annū etatis ſue exegit ꝛ de legittimo matrimonio pꝛocreatū vite ꝛ moꝛibus ꝛ litterarum ſcientia merito cōmendandū in ſpiritu/ alibus ꝛ tēpoꝛalibus plurimū circūſpectum. queꝫ talis ſcdm̄ foꝛmā in cōpꝛomiſſo appoſita in hunc modum elegit. In nomine dei patris ꝛ filij ꝛ ſpiri/ tuſſancti amen. Anno menſe ꝛ die talibus. Ego ta lis vnus de cōpꝛomiſſarijs ſupꝛadictis de volun/ tate ꝛ conſenſu collegarū meoꝛū iuxta foꝛmaꝫ com pꝛomiſſi mihi ꝛ eis traditā vice mea ꝛ pꝛedictoꝛuꝫ meoꝛum collegaruꝫ ac omniū de capitulo ex pote/ ſtate mihi ꝛ pꝛedictis collegis ab vniuerſis ꝛ ſingu lis de ipo capitulo tradita et inuocata ſpirituſſan/ cti gratia ad honoꝛē dei ꝛ glorioſiſſime ꝟginis ma

tris eius ꝛ talis ſancti noſtri patroni ꝛ omniū ſan/
ctorum magiſtrū. P. Strigoneñ. prepoſitū in quē
nos cōpromiſſarij ſupradicti vnanimiter conueni
mus in noſtrū ꝛ eccleſie noſtre eligo epiſcopū ꝛ pa
ſtorem ꝛ de ipo prouideo dicte eccleſie in paſtorē
eandēq electionē ſeu prouiſionē in his ſcriptis ꝑ/
nuncio ꝛ publico in cōmuni dictam quoq electio/
nem ſic canonice ꝛ ſolēniter celebratā ꝛ in cōmuni
publicatā oēs vnanimiter recepimus et appro/
bauimus more ſolito pulſatis campanis cum cor
dis iubilo. Te deum laudamus ſolēniter decantā
do. Conſequēter autē ꝯueniente populo ad pulſa/
tionem campanarū. R. de mandato noſtro electio
nem ipi populo publicauit. Idē vero electus ſibi
die tali electione hmōi preſentata licet ſe multipli
citer excuſaret tamen nobis vehemēter inſtantibus
inuocato diuīe pietatis auxilio die tali dicte electi
oni conſenſit. Sanctitati igit̄ veſtre duximus vna/
nimiter ſupplicādū vt electōē ſupradictā ſic cano/
nice celebratā dignemī ꝯfirmare ꝛ de electo nr̄o ꝑ/
dicto munus ꝯſecratōis miſcōiter iptiri. quatenuſ
autore deo nobis ꝛ toti ꝓuincie velut paſtor idone
us valeat ꝑeſſe vtiliter ꝛ ꝓdeſſe. Noſq ꝛ alij ſibi cō
miſſi ſub ſacro regimīe poſſimus corā deo ſalubrit̄
militare. Ad hmōi aūt ꝯfirmatōē noīe nr̄o a vr̄a ſā
ctitate petendā. a. ꝛ. b. de nr̄o caplo nr̄os ꝓcurato/
res ꝛ etiā inſtructores ordinauimus ꝛ ꝯſtituimus
ꝛ ꝓpter hoc eos ad vr̄e ſanctitatis pedes duximus
deſtinandos dantes eis plenā ꝛ liberam poteſtatē
petendi confirmationem conſecrationem et ſi ne/
ceſſe fuerit diſpenſationem et prouiſionem et iu/
randi in animas noſtras. Si viſum fuerit expedire

promittentes nos ratum gratum ⁊ firmū perpetuo
habituros quicquid per eos in p̄miſſis aut aliquo
premiſſorum fuerit procuratū. Ut autē omniū no/
ſtrum vota in predictis oīmibus ⁊ ſingulis concor
daſſe noueritis. ⁊ in hāc electionē ⁊ petitionē veni/
re hoc canonicū decretū ſanctitati veſtre mittimus
roboratum proprijs manibus ⁊ ſubſcriptum ⁊ ad
maiorē cautelam ſigillo noſtri capituli ⁊ etiaȝ pro/
prijs ſigillatum. Ego talis archidyaconus Stri/
goneñ. predictis oīmibus ⁊ ſinguiis cōſenſi conſen
tio ⁊ propria manu ſubſcribo.

Per inſpirationē fit electio hoc modo. Si dum
canonici primū intrant capitulū pro electione ce/
lebranda nullo ſpeciali tractatu precedēte quaſi di
uina reuelatione ⁊ inſpiratione omnes nullo con/
tradicente conſenſerint in aliquem repente et ſi/
mul eum eligant ⁊ veniant dicentes vna voce eli/
go. P. eligo. P. talis electō dicitur facta per inſpi
rationeȝ ex quo omnes canonici vno ore ⁊ vno ſpi
ritu eligunt. non eſt vis ſiue dicant eligo ſiue eligi/
mus quia vna eſt cōſentienda electio propter vna
nimes voluntates ⁊ tunc formabitur ſic decretum
Sanctiſſimo patri ⁊ domino ſuo domino. L. diui/
na prouidentia ſacroſancte romane ac vniuerſalis
eccl'ie ſūmo pōtifici. P. Prepoſitus ⁊ capl'm eccl'ie
Strigoñ. eius hūiles filij ⁊ deuoti pedū oſcl'a btō/
rū ne ꝑ defectu paſtoris gregē dñicū lupus rapax i
uadat aut in ſpūalibus vl' tpalibus eccl'ia viduata
graue diſpēdiū patiat'. Cōditores canonū delibe
ratōe ꝓuida ſtatuerūt vt vltra tres mēſes vacare ñ
dñt eccl'ie cathedrales. ea ꝓpter bone memoie. R
archiep̄o nr̄o. āno mēſe ⁊ die tl'ibus ſic deo placuit

viā vniuerſe carnis ingreſſo ipſius corpe vt moris
eſt cū reuerētia eccłiaſtice tradito ſepłture. Nos ta/
les canonici Strigoñ. eccłe q̄ tūc pñtes eramus cō
ueniētes in vnū ad electōꝫ futuri pōtificis nr̄i cano
nice celebrandā talē terminū cū ꝯtinuatōe dieꝝ ſe/
quētiū duximus ſtatuēdū. Citatis igił in terminuꝫ
ꝛ tūc pñtibus oībus q̄ debuerūt voluerūt ꝛ potue/
rūt ꝯmode intereſſe i eccłia nos recepimus de ele/
ctione futuri pōtificis tractaturi ꝛ nobis in vnū lo
cū ꝛ ꝓpoſitū ꝯgregatis vnuſq̄ſq̧ diuia inſpiratōne
repēte nulla noiatōe nulloq̧ alio tractatu p̄cedēte
in. p. viꝝ vtiq̧ plene ꝛ pfecte etatis vtpote q̄ trice/
ſimū ſue etatis annū exegit de legittimo mr̄imonio
natū vite ꝛ moribus ꝛ lr̄aꝝ ſciētia merito ꝯmēdan/
dum ꝯſenſu vnanimi ꝛ vna voce ſił ac vnanimiter
oēs ꝛ ſinguli i epm̄ elegerūt ꝛ paſtorē ꝛ pulſatis cā/
panis Te deū laudamus ſolēniter decātarūt. Cō/
ſeq̄nter aūt ꝯueniēte pplo ꝛc. vt ſupra forma proxi
ma eſt publicatū. Datū ꝛc.

Cum ꝑ mutuū ꝯſenſum eligētiū ꝛ electi quaſi fe
dus ſpūalis mr̄imonij trahał decet ꝙ in electōibuſ
pōtificaliū ꝛ quarūlibet eccłiaꝝ ſeculariū et regula
riū dignitatū. Arbitriū libeꝝ electoribus cōſerueł
vt ſcd̄m deū ꝛ rectā ꝯſciētiā vaccātes eccłie valeāt
de paſtore idoneo ꝓuidere. Sed qꝛ nōnulloꝝ dete/
ſtanda cupiditas culmē dignitatū ambiēs pōtifica
libus aut alijs dignitatibus eccłiaſticis ꝑ mortem
aut alio mō vaccātibus ꝯtra electores hmōi ſecu/
larē cōcitant ptātem ꝑ quā plerūq̧ a dictis electo/
ribus ꝑ impꝛ̄ſſionē laicalē aut minas vel aliū abuſū
a ſanctis canonibus reprobatū eligi imo verius i/
trudi ſe ꝓcurāt talē igił temerarijs auſibus viā pre

cludere cupientes p̄ntis approbatõe ↄcilij iuri cõ
muni ⁊ nr̄oꝝ p̄decessoꝝ vestigijs inherentes statui
mus ⁊ sanctimus q̄ si deinceps aliqua pontificali
aut alia sede l' dignitate eccl'iastica vacan̄. q̄spiā di/
recte l' idirecte publice l' occl'te ↄtra electores hm̄oi
secularē ptātē ↄcitauerit aut minas l' inp̄ssiões or/
dinauerit seu ↄminatorias ep'las de se eligendo ad
dictos electores scribi ꝑcurauerit aut aliq̄d ipedi/
mētū i bonis vacantis dignitatis p̄stiterit siue ipsa
bona i toto l' in pte occupauerit l' occupari subordi/
nauerit tāq̄ ambitiosus ⁊ publici iuris turbator ex
cōicatōis sniaꝫ ipo facto incurrat Et nihilominus
si electōꝫ ꝑ hm̄oi impssionē minas l' aliuꝫ secularis
ptātis abusū forsitā de se facte ↄtra canonicā liber
tatē ↄsentire p̄sumpserit ⁊ electōis ↄmodo careat ⁊
ineligibil' sit ⁊ b̄nficijs eccl'iasticis si q̄ obtinet ꝑ su/
piorē sit priuādus nec absq̄ dispēsatiōe sedis apo/
stolice deinceps ad aliquā eligi valeat dignitatem
Qui vo electionē hm̄oi quā ipo iure irritā eē cense
mus p̄sūpserit celebrare nisi eos tal' metus aut vio
lēta ipressio q̄ p̄nt cadere incōstantes viros excuset
ab officijs ⁊ b̄nficijs q̄buscūq̄ penitus suspēdant' ꝑ
triēniū ⁊ eligēdi tūc ptātē sint priuati. Adicientes
q̄ si q̄s electus an̄ aut post ↄfirmatōꝫ electionis de
ipo facte priusq̄ l'ras sue ↄfirmatōnis extraxerit de
administratōe bonoꝝ eccl'ie ad quaꝫ electus fuerit
quouis q̄sito colore intromiserit extunc oīe ius si
q̄d sibi ꝑ electōꝫ ⁊ ↄfirmatōꝫ ↄpetit ipo facto āmit/
tat. Nisi t'lis electus fuerit cui de iuris ꝑmissiōe aut
priuilegio hoc ↄpetat aut ꝑ supiorē ad hoc faculta
tē h̄ntem eccl'ia ad quā electus fuerat sibi fuerat cō
mendata.

De ſupplenda negligē

tia prelatorum.

Contingit nõnunq̃ ſicut experientia rerum ma
giſtra didicimus aliquos noſtre metropolis coepi
ſcopis ſe a ſuis eccleſijs extra vel intra prouinciaꝫ
in locis remotis vel abſtractis ex cauſis ꝗbuſcun/
q̃ abſentari qui loco ſui in ſpiritualibus conſtitu/
unt vicarios. quiquidem ſepe talia impedimenta
propter que adminiſtrare nõ poterunt patiuntur.
Aliquando etiam ipſi vicarij dimittentes cõmiſ/
ſum ſibi officium vt regimen totius dioceſ diuer/
tunt ſe ad alia nullo loco ſui dimiſſo vel aliquan/
do in ſuorum epiſcoporuꝫ abſentia moriuntur vn/
de grauia animarũ et rerum eccleſie emergunt peri
cula et errores. Nos igitur paterna prouiſione hu
ius ſacri concilij approbatione his caſibus ſuccur
rere cupientes. Statuimus vt ſi quem taliuꝫ vica/
riorum epiſcopalium canonico impedimento pro
pter quod adminiſtrare nõ poſſet prohibitũ ſeu de
ſertorē officij aut mortuuꝫ. vt p̃mittit̃ in ſui epĩ ab/
ſentia fieri ꝯtigerit extunc capituluꝫ huius eccleſie
vel maior vel ſanior ps eiuſdē facta ꝓteſtatione de
hmõi defectibus ſuccedat ĩ onere ⁊ de alio idoneo
⁊ vtili de gremio eiuſdē eccleſie vicario in ſpiritua
libus ſeu offi. omnē ptãtem iuriſditionalē etiam in
caſibus epõ ſpecialiter reſeruatis hñte ꝓut ipi expe
dire videbit̃ ꝓuidēdi habeat facultatē. Qui huius
ſacre ſinodi auctoritate ſpiritualia ſimul et tẽpalia
hoc modo vel conſimili deſertata eccleſie et dio/
ceſ. ſciat valeat et poſſit prudenter et fideliter cum
conſilio et conſenſu ſui capituli gubernare pariter

⁊ tueri tãto tpe quouſqꝫ eps ipoꝝ ad locũ vñ exiuit reuertat. vel alius ab eo ſurroget. oia tñ emolimenta exinde tpe medio ꝓueniẽtia epo redeũte reſtitue/re tenebunt ⁊ de ipis ſibi facere rõez. Nihilominus capitulũ hmõi ſiue maioꝛ ps ipius de abſentia epi ⁊ de ipedimẽtis ⁊ defectibus tã epi ꝙ ſui vicarij tenebunt ꝙ primũ ꝯmode poterint per lras ſuas vl nuncios metropolitani q̃ ꝓ tpe fuerit vel ſi maluerint romanũ põtificẽ ꝯſulere q̃ circa pmiſſa ⁊ alia ſi q̃ fuerint ſupplẽda in hmõi negligẽtia vel abſentia epi habebit ꝯſulere ⁊ facere ſcdm qd ꝑſonis ⁊ rebus videbit expedire. Et ex pmiſſis oibus nolumus iuri ⁊ iuriſditioni epali caſibus ceſſantibus in aliquo derogare.

De renunciatione

Nullus eccleſiã vel bñficiũ ecclaſticũ dimittere aut ꝑmutare l recipe pſumat ſine ſupioꝛis ſui auctoꝛitate qd ſub pena ſuſpẽſionis firmiter inhibemus. Cũ aũt bñficiũ ſuũ aliqs ad manus ſui ſupioꝛis renũciare voluerit. Supioꝛ ipe de renũciationis cauſa an ſit rõnabilis vel iuſta ⁊ ꝑ ꝯſequẽs admittẽda. An vero ſimoniaca ſeu ꝑ vim ⁊ metuz extoꝛta ⁊ ſic nõ admittẽda inqſitionẽ faciet diligentẽ ⁊ qd a tali iuramẽtũ exigat ꝙ in hmõi renũciatione nulla fraus dolus ſeu pactio ſimoniaca iteruenit.

De tpe ordinandoꝛũ

Cũ clericoꝝ oꝛdinatio vel bñficioꝝ ꝓuiſio inuenerit faciẽda plati ex ſui officij debito diligẽter inqrant. An ꝑmouẽdus ad ſacros oꝛdines vl curatuz bñficiũ ſit grauis in moꝛibus etatis legittime ⁊ ſcie

cõpetẽtis. Et vtrũ ſit de thoro legittimo generatus ꝛ ꝙ nõ ſit aliqua hereſi infectus. ꝛ vtrũ habeat ꝑpe tuũ bñficiũ eccl'iaſticũ l' ſufficiẽs pr̃imoniũ aut ſuffi cientẽ ꝓuiſorẽ volẽs ad ſacros ordines ꝓmoueri ꝛ ſi ẽ de alia dioceſi vtꝝ habeat ꝯmẽdatias lr̃as ſupi oris ſui. Quẽ aũt criminoſuꝫ ꝛ defectuoſuꝫ inuene rint i ꝓmiſſis aut aliquo ꝓmiſſoꝝ hũc oĩno repellãt Precipimus inſup ꝙ epi excõicatõis ſniaꝫ ꝓferãt i illos q̃ furtiue ad receptõꝫ ordinũ acceſſerint priuſ ꝙ̃ ordinatõꝫ inchoent clericoꝝ.

Preterea ſtatuimus ꝙ ordinarij locoꝝ ad exa men clericoꝝ ordinãdoꝝ ponãt viros doctos ido neos ꝛ ꝑitos in eo ipoꝝ examinatoꝝ ꝯſcias onerã tes vt ſine acceptõe ꝑſonaꝝ ex quacũq; cã idoctos ꝛ alias imeritos nõ admittãt.

Statuimus ꝙ nullus ad ſacros ordines aliquate nus admittat niſi recẽter cõfeſſus fuerit oĩa delicta ſua idoneo ſacerdoti ꝑ loci dioceſis ad hoc deputa to cui etiã in caſibus reſeruatis vigore pñtis ſtatu ti ꝯcedimus facultatẽ abſoluẽdi ꝛ diſpẽſandi cum pauci ſint q̃ delicta ſua vl' ſeq̃las intelligãt delicto rũ q̃ꝫ ꝑ diſcretũ ꝯfeſſorẽ valeat inſtrui ordinãduſ cur ſibi expediat ordinari vl' ob irregularitatis ali cuius viciũ ei ſit potius abſtinẽdum.

De filiis presbyterorum

Cũ illegittime natis diſpẽſant epi i minoribus ordibus ꝛ bñficio ſine cura dũmõ ſit tale i quo ali as diſpẽſatio pape req̃rat ſi vero diſpẽſatũ fuerit cũ aliquo q̃ nõ obſtãte illo defectu poſſit ad curatuꝫ bñficiũ ꝓmoueri ꝑtextu illius diſpẽſatõis nõ pote rit duo bñficia ſimul obtinere.

De clericis peregrinis

Nullus clericus curatus nr̃e prouĩcie ĩ quouis ordĩe ꝯſtitutus ꝑegrinari extra ſuã dioceſiꝫ p̃ſumat abſq; dioceſani ſui licẽtia ſpẽali ł ſui vicarij generalis qua petita ⁊ obtẽta idoneũ p̃ſbyterꝝ loco ſui relinquat, quẽ dioceſanus approbet ⁊ interiꝫ ſibi ꝯmittat curã aĩaꝝ. ꝙ ſi q̃s vltra ſex mẽſes ſe a ſuo bñficio abſentare p̃ſumpſerit curã aĩaꝝ hñte a bñficio eccl'ie ł eccl'iaꝝ in qua vł in q̃bus bñficiatus exiſtit ꝑ lapſuꝫ ſex mẽſiũ ſit ſuſpẽſus alias ter monitus ſi vago mõ vel ceſſante legittima cã ad eccl'iaꝫ ſuã nõ redierit ipſo facto eadẽ ſit priuatus.

De officio archidiaconi

Itẽ ſtatuimus ꝙ archidiaconi ſuos archidiaconatus ſingułannis viſitẽt ꝑ ſe ł per alios idoneos fideliter ⁊ nõ ꝑfunctorie in quo ipſoꝝ ꝯſcias oneramus ⁊ dũ officiũ viſitatõis exercẽt ab oĩbus p̃ſbyteris ſibi ſubiectis audire canonẽ teneãt ⁊ eos ſi id quod legũt intelligãt examiare in officio miſſe toto ordĩe ĩ ꝟbis geſtis atq; ſignis. Nõ ſolũ iure canonico ſꝫ ẽt ꝯſtitutõibus ⁊ ſtatutis ꝓhibitũ fore noſcit ſub penis grauibus archidiaconis ⁊ alijs iuriſditõꝫ hñtibus de ꝯſuetudĩe ł de iure ac eorũdẽ vices gerẽtibus ne a ſubditis ſeu eccl'iaꝝ rectoribus ipis nõ viſitatis ꝓcuratões ⁊ expẽſas ĩ pecũia audeãt extorq̃re q̃ tñ bis ñ obſtãtibꝫ ſue cupiditatis laxãtes habeas ĩ his cłpabiles ⁊ remiſſi mãifeſte noſcũt. ordinamus ⁊ ſtatuimus vt dcetero ipi archidiaconi ⁊ alij iuriſditõꝫ hñtes ł eoꝝ vices gerẽtes vicꝫ decãi rurales a locis non viſitatis ⁊ p̃ſertim ꝓ ꝯcubinis

tenēdis publice ī ſtatu dānabili in ſuaꝝ aīaꝝ ꝑicu/
lū nō audeāt a rectoribus eccłiaꝝ pecunias ł alijs
pſbyteris exigere. Alioq̄n ꝯtrafaciē. virtute ſtatuti
pn̄tis excōicatōis ſniaȝ incurrere volumus ipſo fa
cto. Et nihilominus ſi quos proceſſus ī premiſſis
promulgauerint decernimus irritos ⁊ inanes.

De officio vicarij

Et ne forte cōtingit ſtulto labore ſicut dictū fuit
moyſi vos ꝯſumami ſi ſoli velitis oīa negocia ve/
ſtraꝝ dioceſum ſupportare. ł ne videami iuſticie ne
glectores ſi ꝑ voſipſos vel ꝑ aliū nō curatis ſubdi
tis vr̄is iuſticiā exhibere. Mādamus vt q̄libet ve/
ſtrū officialē ſuū in ciuitate ſua iuxta cathedralē ec/
cleſiā cōſtituat ⁊ relinq̄t cauſis rōnabilibus dūta/
xat exceptis virū vtiq̧ lr̄atū prouidū ⁊ diſcretū cui
vices ſuas ꝯmittat plenarie in cauſis audiendis ⁊
cenſura eccleſiaſtica exercenda. vos aūt in his q̄ ad
dn̄m pertinēt ſpēaliter intēdatis et maiora ad vos
cū opus fuerit referāt. ⁊ habeat q̄libet officiał ſigil/
lū curie dn̄i ſui pro citatōnibus ⁊ alijs actis coraȝ
ipſo habitis ſigillādis. Et ad iſtū accedāt paupes
⁊ oppreſſi ⁊ ſuis decimis ſpoliati necnō alij totius
dioceſ. q̄ habēt cauſas ad foꝝ eccleſiaſticū pertinē/
tes ⁊ ipſe ſe exhibeat ſapiētibus ⁊ inſipiētibus iuſti
cie dbitorē. ꝙ ſi īfra mēſeȝ ep̄s negligēs fuerit extūc
metropolitanus negligentiā approbatione huius
cōcilij ſupplebit in hoc caſu.

Cū a multis in dubium ſolet reuocari an rector
ꝑochialis eccleſie vigore poteſtatis ſibi in ſua īſti
tutōe ꝯmiſſe circa curā ⁊ regimē aīaꝝ vicario ſuo vł
ſocio quē ſibi in coadiutorē recipit ſiłeȝ auctoritatē

abſoluēdi prochianos ſuos in caſibus eidē ↄceſſis ↄcedere poſſit abſqȝ ordinarij loci licētia ſpeciali. Nos attēdētes ꝙ plerūqȝ ex huius ābiguitatis dubio mlta incōmoda aiabus ꝓueniūt ad hmōi dubium declarādū qd oibus ꝛ ſingul eccliaꝝ prochialium rectoribus ſeclaribus vl ꝑpetualibus liceat ex vi ipoꝝ inſtitutōis ad ecclias prochiales canonice facte vicarijs ſuis ꝛ ſocijs notis ꝛ viris approbatis ꝛ nō vagis nec ꝑegrinis ſȝ de quoꝝ cōſtat ordibus plebanis pñtibus l infra breue tps ſe abſentātibus ꝑ eodē receptis ſilr ꝛ nō maiorē auctoritatē circa abſolutiones ↄfitētiū ↄcedere hoc ſacroↄcilio approbāte plenā in dño ↄcedimus facultatē.

De officio ordinarii

Statuimus ꝙ deinceps futuris tpibus qlibȝ archieps Gneznen. q ꝓ tpe fuerit de triēnio i terminū ꝓuincialē teneat ſinodū p ſe vl p aliū ↄuocare ipſe quoqȝ ꝛ qulis eps pfate Gneznen. ꝓuincie inantea quolibet anno ſel in ſua ꝓpria dioceſi dioceſanā teneat ſilr p ſe vl p aliū ſinodū ↄgregare eo anno excepto quo ꝓuincial ſinodus celebrat ſuas quoqȝ dioceſes pfati archieps ꝛ epi viſitari ꝓcurēt ſubditorū exceſſus corrigāt mores reformēt ſtatuēt ordinēt et videāt q aiaꝝ ſaluti crediderint ꝓ futura qd ſi forte qd abſit pfati archieps ꝛ epi ādictas ſinodos vt pmittit abſqȝ cā rōabili quā i ꝓuiciali ſinodo tūc ꝓxie ſecutura teneāt exponere ↄtēpſerint neglexerit aut diſtulerit ↄuocare. Archieps ꝓ ꝓuinciali neglecta centū ꝓ dioceſana l̄ obmiſſa ipē ꝛ qlis eps negligēs qnquaginta marcas groſſoꝝ pragēſiū numeri polonici ꝛ ↄſueti ſiue ↄtradictione ſeu difficultate

qualibet ꝓ fabrica metropolitane vel cathedral' ec
cleſie ꝑſoluere teneat' quas penas ſi archiep̄s cen/
tū marc. elapſo triēnio ipſe vͦo vel q̄cūqꝫ alius ep̄s
q̄nquaginta marcas anno elapſo ſoluere vt ꝑfert' n̄
curauerit infra mēſeꝫ extūc archiep̄s ep̄m ꝯꝓuin
cialē negligentē p̄miſſa monitiōe cēſura eccl'iaſtica
ꝯpellat ad ſoluendū metropolitanis vͦo ꝑ ſinodū
ꝓuincialē auctoritate p̄ntis ꝯcilij ſil'r ꝯpellat.
Itē ſtatuēdo ordiamus hoc ſacro ꝯcilio appro/
bāte vt oia tollant' dubia ꝙ decetero ep̄i ⁊ capit'la ec
cleſiaꝝ cathedraliū necnō abbates metropolitane
ꝓuincie ad ſinodū ꝓuincialē vocari ⁊ eoꝝ nūcij ad
mitti dn̄t ⁊ ſi aliq̄ taliter fuerint ipediti ꝙ ad ſinodū
venire nō poſſent legittimā excuſatōꝫ cū pleno mā
dato ad acceptandū ⁊ recipiendū ea q̄' in ſinodo fu
erint ordinata ad ſinodū mittāt in qua ſinodo i eū/
do ⁊ redeūdo honeſte ambulēt ⁊ honeſta acq̄rāt ho
ſpicia. ⁊ i eis circūſpecte ſe habeāt ⁊ modeſte ne mo
res ⁊ geſtus i vita clericoꝝ ꝑp'lo fiant in ſcandaluꝫ
⁊ contemptum.
Statuimus etiā ⁊ p̄cipimus obſuari ꝙ in ſino/
dis ꝓuincialibus ⁊ dioceſanis miſſa debeat publi/
ce decantari ⁊ in eadē ep̄i ⁊ abbates ac alij q̄ de iure
vel priuilegio infulis vtunt' ſeu mitris mitrati ipo
ſiti vͦo canonici ⁊ inferiores p̄lati cum ſuppillicijs
dalmucijs ⁊ ꝑuis mitris ⁊ capis ſeu plumalibus.
Rectores vͦo eccl'iaꝝ ⁊ ſimplices ſacerdotes cū ſu/
ꝑpillicijs ⁊ ſtolis tm̄ ſinodū intrent ⁊ in ea deuote ⁊
cū reuerētia vſqꝫ ad finē niſi caſus neceſſitatis emer
ſerit ꝑſeuerēt. Religioſi quoqꝫ nullā p̄laturā vel ad
miniſtratōeꝫ hn̄tibus ꝑpetuo ꝑmittimus in habitu
ſuo cū ſtolis i ſinodis poſſe ſtare etiā ſi adminiſtra/

tionē habeāt,puiſo q͛ inferiores p̄lati q̄bus per pri
uilegiū ꝯceditur vſus mitre ſi ſunt exempte in ꝓui/
cialibus ⁊ epalibus ꝯcilijs vti pn̄t aurifrixatis. id
eſt aureis filis ꝯſutis nō hn̄tibus laminas auri ꝟl ar
genti aut gēmas. Si ꝟo nō ſūt exempti albis ⁊ pla
nis vtenꝰ in alijs ꝟo locis vtenꝰ vt indulta ꝑmit/
tunt. Oibus inſup vtriuſqꝫ ſexus homibus q̄ miſſe
p̄dicte intererūt quadraginta dies indulgētiaꝝ de
iniūctis eiſ penitētijs miſcꝺiter relaxamus. Sacer
dos q̄libet plebē ſuā doceat diligēter vt cū in cele/
bratione miſſaꝝ leuaꝰ hoſtia ſalutaris q̄libet deuo/
te flectet genua ſua vꝉ ſaltiꝫ ſe reuerēter inclinet idē
faciēs cū eā portat p̄ſbyter ad infirmū quā in decē/
ti habitu ſuppoſito mūdo velamie ferat manifeſte
ac honorifice añ pectus cū oi reuerētia et timore ſp
nola pua ⁊ lmine niſi locoꝝ repugnet diſtantia vel
tp̄is qualitas p̄cedente. Et vt ad faciendā tam ve/
nerabili ſacramēto debitā reuerētiā ⁊ honorē hoim
fideliū deuotio incitetꝰ oibus xp̄i fidelibus q̄ in ele
uatiōe ⁊ dilatōe corpis xp̄i genua flectent vel ſaltiꝫ
deuote ſe inclinauerint ⁊ vnū pater noſter cū ſalu/
tione angelica dixerint aut ipꝫ venerabile ſacramē
tuꝫ ad infirmos ꝯcomitati fuerint de oipotētis dei
clementia. ⁊c. xl. dies indulgentiaꝝ de iniūctis eis
penitētijs miſꝺiter relaxamus.

Antiquū ſtatutū Gneznen̄.ꝓuincie renouantes
p̄cipimus vt epi in ſūmis feſtiuitatibus miſſas ce/
lebrent ⁊ verbū dei poplꝯ ꝑ ſe vel alios ad hec ido
neos ꝓponāt niſi magna neceſſitate fuerint ipediti
Itē ſtatuimus vt oēs coepi noſtri in oibus dioceſi
bus ꝓuincie nr̄e ad quas eos deuenire ꝯtingat po/
pulū bn̄dicant eccl̄iaꝝ rectoribus ⁊ eoꝝ p̄dicatori/

bus vt ꝓchianos ſuos in ſermonibus ꝛ exhorta tionibus ſuis informẽt vt ad bñdictões epoꝝ ſe hu milient genua flectant vel ſaltẽ capita reuerenter i clinent firmiter iniungeñ.

Ad hec ſtatuimus vt ſingli epoꝝ ſuoꝝ carceres ha beãt circa eccliaꝫ cathedralẽ in q̃bus falſarij icorri gibiles ꝛ appoſtate ł alij q̃ hoc meruerũt recludãt.

De maioritate et obedientia

Cũ inferior ſupiori regulariter ad exhibẽdã reue rẽtiã ꝛ obediẽtiã teneaꝛ quoꝝ exhibitio nõ niſi ꝑ ob ſequiũ humilitatis extrinſecus ꝓſtitũ alioꝝ noticie inoteſcat. Quapropter canonici cathedraliũ ꝛ col legiataꝝ eccliaꝝ ꝑlatis ꝛ inferiores ꝑlati ſupiorib9 ac vniuerſaliter oẽs clerici maioribus ſuis i aſſur/ gẽdo in inclinãdo ꝛ alijs ꝓrogatiuis q̃bus ꝯſueue/ rũt hoies uereri honorẽ debituꝫ deferãt reuerẽter vt etiã laici a clero ſumẽtes humilitatis exempluꝫ eidẽ exhibeãt reuerẽtiã ampliorẽ.

Quia freq̃ẽter rectores ꝓchiaꝝ ñ audẽt ꝯtra nobiles ꝛ potẽtes mãdata ſupioris exeq̃ ꝓpter eoꝝ tyrãnidẽ belminã. ſtatuimus ꝙ nullus pſbyter aſ/ ſumat capellã cuiuſcũq; nobil' vł potẽtis ſeu ipoꝝ capellas tãq̃ capellanus officiet niſi prius epo di oceſano ſup eo qd ad ipius ſinodos veniat ꝛ mãda ta ſupioris ſibi iniũcta ad ſui dñi ꝛ ipius caſtri fami lie noticiã pferat obediẽtiã faciat manualẽ ꝛ alias de ipis dioceſani licẽtia ſpeciali.

De procuratoribus.

Quãuis i oibus pagẽdis cauſis ꝛ i negocijs ꝓcur. legittime ꝯſtitutus pſonã ſui dñi repſentet tñ pote ſtates ꝛ iudices ſeclares i cauſis quaꝝ cognitio ad

ipſos ꝑtinet prelatoꝝ eccleſie ⁊ aliaꝝ ꝑſonaꝝ eccle
ſiaſticaꝝ ipſaꝝ ecclïaꝝ capituloꝝ collegioꝝ ꝯuen/
tuū ſiue monaſterioꝝ ꝓcuratores ꝑ l̄ras autēticas
ſufficiētiſſime ꝯſtitutos agere corā ipis vl' defende
re nō admittūt iuris bn̄ficiū ⁊ defenſionis copiā ꝑ/
dictis oībus iniuſte ⁊ indebite auferētes. Et nihilo
minus pꝛicipales ꝑſonas taliū ꝓcuratoꝝ pn̄tia de
fenſiōe ſeu ꝯtradictiōe nō obſtāte ꝓnūciant ꝯtuma
ces ꝓꝙ ꝯtumacia hmōi interdū ꝯdēnant vl' abſol/
uunt hos ꝯtra quos actio fuerat dirigēda. Nos ita
ꝙ talibus abuſibꝫ viā ꝑcludere volētes ſtatuimus
ꝙ q̇cunqꝫ ꝑtātes ſeu iudices ſecl'ares ꝓcuratoribus
mō ſuꝑius ꝑtacto ꝯſtitutis nō admiſſis in caſibus
de q̄bus cognoſcere pn̄t in ꝑiudiciū dictoꝝ eccleſie
ꝑlatoꝝ ecclïaꝝ ꝑſonarūqꝫ eccl'iaſticaꝝ capitulorū
collegioꝝ ꝯuētuū ſeu monaſterioꝝ deinceps ꝓceſſe
rint ad dāna ⁊ intereſſe iuramēto eius cui iniuriam
fecerint declarāda vtute pn̄tis ꝯſtitutōis teneāt de
q̄bus niſi infra mēſē ſatiſfecerint ex īntegro maioris
excōicatōis ſn̄ie ſubiaceāt ipo facto ⁊ ſn̄ia ſi quā ꝓ/
tulerint ſit irrita ⁊ inanis cū ꝯtumax dici nō poſſit
q̄ ꝓcuratorē ſufficiētē in iudicio ꝯparuit vt debebat
Is aūt ꝓ quo lata fuerit hmōi ſn̄ia ſi ſn̄ia dici ꝑt ſi
ea vti voluerit res ſibi ſic adiudicatas occupando
excōicatōis ſn̄ie ſe nouerit ſubiacere donec ab hu/
iuſmodi occupatōe temeraria reſipiſcat.

Quod metus cauſa.

Eos q̄ abſolutōꝫ l' quācūqꝫ reuocatōꝫ vl' excoñ.
ſuſpeñ. vl' interdicti ſn̄ias ꝑ vim vel metū extorſe/
rint cū hoc ꝙ hmōi reuocatōes ſunt irrite. Statui/
mus ⁊ declaramus excōicatōis ſn̄ie ſubiacere.

De alienatiõe mutandi iudicij cauſa facta.

Quia plerũq3 ceſſiões actionũ in fraudẽ fiũt ali qñ vo pure ꝛ ſimpliciter ex cã legittima vel ex cauſ ſtatuimus vt ceſſiões actionũ q̃ ex iuſtis cauſ vl' cã ꝓcedũt niſi in pñtia notarij publici fidedigni ſ3 nec tũc ad actõ3 admittãt niſi ipe cedẽs ꝛ ceſſionarius corã epõ vl' ſuo officiali aut alio iudice iuriſditionẽ hñte iurauerit ꝙ nõ ſimulate ſ3 ve cedãt ꝛ ꝙ cedẽs a ceſſionario nihil deceſſis repetet in toto vl' in pte Alioqñ ſi ſecus factũ fuerit decernimus actorẽ ab inſtituta actõe repellendũ.

De iudiciis. Liber ſecundus

Quoniã q̃dã ꝑpter potẽtiã q̃dã ꝑpter crudelitatẽ magnã pſonaliter accedi nõ pñt vt citent̃ q̃dã etiam q2 in caſtris habitãt ita ꝙ nulla pt ad eos citatio ꝑuenire. Idcirco ꝓuida ꝛ neceſſaria deliberatõe ſtatuimus vt ꝯtra tales citatõis edictũ apud prochialẽ ipoꝝ eccl'iaȝ ſi ſecure accedi poterit alias in duabus viciniozibus eccl'ijs duobus diebus dñicis ꝛ demũ ſel' in eccl'ia cathedrali publice ꝓponat̃ ꝛ extũc ꝯtra hmõi ac ſi pſonaliter apphenſi ꝛ legittime citati fuerint ꝓcedat̃ ne ex malicia comodũ valeant repoztare.

Preterea q̃dã crudeles hoies ꝛ ꝑuerſi dũ ad foruȝ eccl'iaſticũ i cauſis etiã de q̃bus eccl'ia merito h3 cognoſcere ab actoribus euocant̃ illius auctoritatis qua d2. Qui honorat miſſuȝ mittentẽ honorat immemores exñtes nũcios eccl'iaſticoꝝ iudicũ citatiõis excõicatõis vl' alias iudiciales ꝛ iuris lr̃as deferẽ/

tes verbis probroſis ⁊ qñq; diris verberibus quoſ
daꝫ etiã captiuãtes alios interdũ ſuis rebus teme
re publice ſpoliantes multipliciter afficiũt ⁊ ꝑtur/
bant ⁊ impediunt citationũ ⁊ litteraꝝ executiones
in nõ modicã eccleſiaſtice libertatis cõtumeliam ⁊
iacturã ꝯſiderantes igiť malicijs hmõi nõ eſſe ali/
quattenus indulgendũ hoc ſacro approbante con
cilio duximus ſtatuendũ vt q̃cunq; reus aut actor
per ſe vel per aliũ partẽ ſecũ in iudicio ꝯtendenteꝫ
aut nuncios citationes acta vel quoſcunq; proce/
ſſus iudiciarios deferẽtes per ſe vľ aliũ verberaue
rit ſpoliauerit vel captiuauerit aut aliq̃d illoꝝ or/
dinauerit excõicatõis ſniam incurrat ipo facto a q̃
non prius abſoluať donec iudici ⁊ parti leſe ſatiſſe
cerit cum effectu.

De foro competenti

Quoniã plures eccĺiaſtici cẽſus ⁊ redditus ſub
pena pignoraticia ꝓ incorꝑatõe bñficioꝝ ꝯparati ꝓ
pter defectũ adminiſtratõis iuſtitie ꝑ ſecularẽ iudicẽ
in ſolutionũ terminis ñ ſoluũť. Idcirco ſtatui mus
cũ tales cenſus ⁊ redditus ſũt eccĺiaſtici. ꝙ poſſint
etiã in defectũ ꝑmiſſuꝫ per cenſurã eccleſiaſticã exi
gi dũmodo iudici eccĺiaſtico legittime cõſtiterit de
cenſu hmõi quãq; ſe debitores cenſuũ nõ ſubmiſe/
rint huic pene.

Irrefragabili cõſtitutione ſanctimus vt nullus
clericus clericũ in ciuili vel criminali cauſa relicto
ſuo pontifice aut etiã quiuis laicus clericus ſuper
perſonalibus actõibus ſeu alijs cauſis ad forũ ec/
cleſie ſpectãtibus relictis eccĺiaſticis iudicibuſ ad
iudices trahãt ſeculares. Alioqn ſi clericus fuerit

ip̄o iure cauſaꝫ ammitat in negocio ciuili. Et in cri
minali cauſa depoſitōis ſniaꝫ nō euadat. Si vero
laicus fuerit ſiue citans actoꝛ ſit ſiue reus reconue
niēs excōicatōis ſniaꝫ ip̄o facto incurrat. Iudex ve
ro laicus q̄ ſciēter ad ſuā p̄ñtiaꝫ clericū ſeu clericos
citari p̄ceperit aut ip̄os ꝯdēnare ſup his q̄ ad foruꝫ
ſecularē nō ꝑtinēt p̄ſumpſerit niſi exceptōe declina
toria fori ꝓpoſita legittime taliter citatos clericos
ad forū eccl'iaſtici iudicis remiſerit cū extūc falcē in
meſſem alienā imittere ꝯuincat ſibi excōicatōis ſen
tētia eo ip̄o ſit ꝯſtrictus. Et nihilominus ſniam ſi
quā ꝯtra hm̄ōi clericos tulerit decernimus eē nllaꝫ
Eccl'iaſticis iudicibus diſtrictius ihibemus ne
laicos ad inſtañ. quoꝝūcūq̄ clericoꝝ vel laicoꝝū ꝓ
cauſis ſecularibus ſeu mere ciuilibus ad ſuū ꝯſiſto
riū citari faciāt aut de cognitōe cauſaꝝ hm̄ōi ſe ali
quatenus intromittāt niſi forte miſerabiliū ꝑſona/
rum vel in defectu iudicis ſecularis nec ecōtra iu/
dices ſecl'ares clericus ꝓ q̄buſcūq̄ cauſ crialibus l'
ciuilibus ꝑſonalibus nec etiā laicos ſup rebus vel
poſſeſſionibus eccl'iaꝝ quocūq̄ titl'o eas poſſideāt
ad ſuū iudiciū faciāt euocari l' eos audeāt iudicare
Alioq̄n tam eccl'iaſticus q̄ ſecularis iudex metas
ſue ptātis excedēs excōicatōis ſnia iuadet. ⁊ actoꝛ
laicus qui rerū indebite coraꝫ nō ſua iudice fatiga
uit ⁊ iexpenſis ꝯdemnet. ⁊ ſuper eadē cauſa decete
ro nullatenus audiat.
Quia nōnulli ſecl'ares iudices termios ꝓp̄ꝛie iuriſ
ditōis trāſgrediētes nec aduertētes q̄ nemo dꝫ fal/
cē ſuā mittere in meſſem alienā hoies degentes in
bonis eccl'ie in p̄iudiciū ip̄aꝝ eccl'iaꝝ ⁊ perſonaruꝫ
eccl'iaſticaꝝ ad ſua iudicia pertrahere ⁊ penam niſi

ꝓuenerit infligere nõ verētur ideoq; cenſuimus ſta tuendũ. ꝙ nulli ſeculariũ principũ iudices ꝓcura/tores ſeu offi. q̇cunq; habitãtes ĩ bonis ecc̃iaꝝ ad ſua iudicia ꝓtrahãt ſeu iudicent inuitos aut penas ex cauſa quacunq; infligant eiſdē ſententiã maioꝛiſ excõicatõis ſi ſecus pꝛeſũpſerint ipſo facto niſi ab his cum effectu deſtiterint ⁊ infra vnius mēſis ſpa cium ſic exacta reſtituerint incurſuri quod ad eos q̇ ipſos pꝛotrahi ſeu citari ꝓcurauerint duximus ex/tendēdũ. Sentētieq; eoꝝ ſi quas ꝓtulerint viribus nõ ſubſiſtant qd ſi habitatoꝛes p̄dictos captiuaue rint vt eoꝛũ parerēt iudicio locus in quo tenebunt eccleſiaſtico tãdiu donec illos de ipſa captiuitate dimiſerint ſubiaceat interdicto.

De ferijs

Ut circa celebꝛatõꝫ feſtiuitatũ ſit ecc̃iarũ noſtre pꝛouincie ꝯcoꝛdia. Statuimus vt infraſcriptis di ebus tantũ clerici ⁊ laici debeant a ſeruilibus opi/bus abſtinere. Pꝛimo in feſtiuitatibus xp̄i vicꝫ na tiuitatis circũciſionis epiphanie aſcēſionis coꝛpo ris xp̄i reſurrectõis ⁊ pēthecoſtes cũ duobus diebꝫ ĩmediate ſeq̃ntibus necnõ ſancte crucis ĩuētõis et exaltatõis ⁊ oĩbus diebus dñicis ĩ ſex feſtiuitatibꝫ ſctē Marie v̓ginis annũciatõis viſitatõis ꝯcepti/onis purificatõis natiuitatis ⁊ aſſumptõis. Itē in die angeloꝝ qd dicit feſtũ ſancti mihaelis. Item in feſto natiuitatis ſancti iohãnis baptiſte. Itē in die bus apoſtoloꝝ videlicet mathie philippi ⁊ iacobi petri et pauli iacobi maioꝛis bartholomei mathei ſymonis ⁊ iude andree thome et iohannis euange liſte trãſitus ⁊ diuiſionis ap̄loꝝ p̄dictoꝝ. Item in

diebus martyꝝ btõꝝ Stephani Innocẽtũ laurẽtij
adalberti ſtaniſlai paſſiõis cautũ. Itẽ ꝯfeſſoꝝ mar/
tini nicolai. itẽ marie magdalene elizabeth hedwi/
gis Katherine agnetis dorothee margarethe. Itez
feſtũ oĩm ſctõꝝ. Itẽ epus patronoꝝ feſtiuitates ſue
eccl'ie in ſua dioceſi ꝑt facere celebrari. Itẽ ĩ diebus
btõꝝ marci ⁊ luce euãgeliſtaꝝ ⁊ quattuor doctoꝝ
eccl'ie gregorij ambroſij auguſtini ⁊ hieronimi quo/
rũ feſtiuitates felicis memorie bõifacius papa mã
dauit vniuerſis eccl'ijs ſub officio duplici ſolẽniter
venerari ſic tñ vt pplus in ſua ꝓchiali eccl'ia diui
no officio ꝑaudito ad ſua opa licita ꝯuertat. Itẽ q̄li
bet ꝓchialis eccl'ia feſtũ patroni ſui ĩ cuius ẽ ho/
nore principaliter dedicata ⁊ anniuerſariũ dedica/
tõis diẽ ĩ ſua ꝓchia faciat celebrare ſaluis ꝯſtitu/
tõibus ⁊ ꝯſuetudibus rõnabilibus cuiuſlibet dio/
ceſ. in feſtiuitatibus celebrãdis.

Volẽs deus oĩpotẽs nos in ſe cũ nr̄is opibus q̄
eſcere diebus dñicis. ip̄e ſeptimo die a ſuis opibus
noſcit q̄euiſſe ſub excluſiõe btitudinis p̄cipiẽs ĩ de/
calogo memoriter ſabbata celebrare. Quobrẽ diſtri/
cte p̄cipiẽdo ſub penis infraſcriptis vniuerſis xp̄i/
fidelibus nr̄e ꝓuincie Gneznen̄. mãdamus hac fa/
cta ſinodo approbãte vt ĩ diebus dñicis fora ebdo
madaria nõ ponãt ⁊ poſita reuocẽt. Alioq̄n q̄ fori/
zatões p̄dictas deinceps ſuabũt vl' admittent poſt
lapſuz ſex mẽſiũ a die publicatõis ſtatuti p̄ñtis ſen
tẽtiã excõicatõis ĩcurrãt ip̄o facto. Silr̄ mõ p̄cipiẽ/
tes q̄ fora annalia q̄ nũdine l' in vulgari iarmarckt
nũcupant dictis diebus dñicis et feſtiuis ſpẽaliter
beate marie v̄ginis ⁊ apl'oꝝ nõ ponãt. Poſitaq̄ȝ in
fra vnius mẽſis ſpaciũ a tp̄e publicatõis ꝯſtitutio

nis preſentis reuocent ⁊ ab hmõi negociatõnibus abſtineãt. Et ſi ſecus fecerint extũc rectores eccľia/rũ ac locoꝝ i q̃bus p̃miſſa ſeu aliqđ ipoꝝ ꝑpetratũ fuerit ſine alia req̃ſitõe ſupioris ſub penis ſinodali bus ⁊ irregľaritatis ꝯtra faciẽtes excõicare teneãř.

De ſequeſtratione fructuũ

Statuimus ꝙ ſi ordinatio vacañ. eccľie vľ alte/rius bñficij eccľiaſtici ex cauß differř iconomus ſeu ꝯmẽdatarius i ea per epm vel p p̃latũ aliũ ad quez ptinet inſtitutio ẽ ſtatuẽdus cui cura ꝯmittař aiarũ q̃ fructus i vtilitatẽ eccleſie expẽdere aut futuris re ctoribus fideliter teneař ꝯſeruare.

De inreiurando

Cõiuratões ꝯſpiratões ⁊ colligatões illicitas iter perſonas eccľiaſticas quocũq; mõ fraude vľ inge/nio oino decetero fieri ꝓhibemus factaſq; necnõ iu ramẽta ꝓmiſſiões obligatões ⁊ alia ſupradictis p̃/ſtita ľ q̃ decetero ſup eis fieri ꝯtigerit vel p̃ſtari aut eoꝝ occaſioñ. penitus reprobamus diſſoluimus atq; caſſamus ⁊ eos q̃ hmõi ꝓmiſſiões obligatões aut ẽt iuramẽta ſub aliq̃bus etiã pecuniarijs ľ alijſ penis fecerũt aut etiaz p̃ſtiterũt ꝓtinus abſoluẽtes ipos decernimus ad obſeruatõez ꝯiurationũ obli/gationũ ⁊ ꝯſpirationũ ipſaꝝ vľ ſolutõz aliquaꝝ pe naꝝ ſiue pecuniaꝝ aliquat. nõ teneri. Statuẽtes ꝙ q̃ in talibus decetero inuẽti fuerint exceſſiſſe p̃ter ex cõicatõez quã ipſo facto incurrãt a ſuis dioceß. aut ſuis ſupioribus p priuatõz ꝑpetuã aut ẽt tpalẽ bñfi ciorũ q̃ obtinẽt ⁊ alias penas taliter caſtigeñř qđ pe/na eorũ alijs tranſeat in exẽplũ ⁊ terrorẽ quã ꝯſtitu

tionẽ quãtũ ad penas iponẽdas ad ꝓmotores me/
diatores predictarũ ꝯiurationũ colligationũ ꝯſpi
rationũ iuramẽtoꝝ vel ꝓmiſſionũ ⁊ obligationũ p̄/
dictarũ extendi volumus ⁊ mandamus.

Audiuimus ⁊ miramur qũo ad hec vſqʒ tẽpa ſit
neglectũ ⁊ in oibus cathedralibus eccl'ijs vel etiã
alijs Gneznen̄. ꝓuicie nullũ p̄ſtat a põtificibus vel
canon̄. iuramẽtũ de iuribus l' ꝯſuetudibus ipſius ec
cleſie obſuãdis vl' de ꝯſilijs eccl'ie nõ reuelãdis vl'
q̄ obeẽ potius p̄nt qʒ prodeẽ vñ ꝯtigit vel ꝯtingere
forte poſſet. ꝙ aliq̄ põtifices ep̄i iura eccl'iaꝝ ſuarũ
nõ ſolũ nõ obſeruãt ſʒ ſuis parẽtibus ⁊ alijs largi/
untur vel ea alijs modis minus prouide alienãt ⁊
ꝙ aliq̄ i canonicos iã recepti i ꝯſilijs ⁊ curijs prin
cipũ vel alioꝝ etiã exiſtẽtes ipſis eccleſijs ⁊ ipſorũ
ep̄is indebite ſe opponũt ⁊ ꝯſilia eoꝝ reuelãt in ec
cleſiarũ p̄iudiciũ ⁊ grauamẽ. Volẽtes igit in hmõi
põtificibus ⁊ eccleſijs ꝓuidere mãdamus ⁊ decete
ro poſtqʒ ep̄s fuerit ꝯſecratus anteqʒ a capit'lo ſuo
recipiat in eccleſia cathedrali cũ honore ⁊ ſolẽnita
tibus ꝯſuetis ⁊ canonicus añqʒ ei ſtallũ vel locus
in capitulo aſſignet preſtent corꝑaliter iuramẽtũ ꝙ
ipſi iura ⁊ ꝯſuetudines ⁊ rõnabiles antiquas ⁊ ap/
probatas ipſius eccleſie propoſſe ⁊ bona fide ſerua
bũt ⁊ ꝙ ꝯſilia capituli vel pontificis que eis fuerit
reuelata ad eorũ damnũ vel p̄iudiciũ nulli pandẽt
⁊ qȯ iura ⁊ poſſeſſiões eccleſie directe vel indirecte
nõ alienabũt imperpetuũ vel ad tempus ſed alie/
nata idebite ad ius ⁊ proprietatẽ ipſius eccleſie oi/
bus iuſtis modis l' rõabilibꝰ q̄bus poterit reuoca/
bũt qȯqʒ põtifices frẽs ſuos ſcʒ p̄latos ⁊ canon̄. ſu/
arũ ecciarũ cathedraliũ ⁊ iura ipoꝝ vi n̄ opprimẽt

nec aliq̄d ipoꝝ ſine iudiciali ſnīa abſq; ꝯſenſu ma/
ioris ⁊ ſanioris ꝑtis ſui capl'i ꝑ ſe l' ꝑ ſubmiſſas pſo
nas captiuabūt aut moleſtiā inferāt corꝑalr̄ quo/
uſq; a p̄dictis p̄ſtita fuerint hm̄oi iuramēta nec pō/
tifex ad eccl'iaʒ cū ſolēnitate debita a capl'o admitta
tur nec canonico ſtallū in choro l' locus in capl'o aſ
ſignet nec aliq̄d i fructibuſ p̄bēde ſue ꝑcipe ꝑmittat
Volētes vt negocia eccl'iaꝝ nr̄aꝝ ꝯmodius va/
leāt ꝑtractari ſub excōicatōis pena quā in ꝯtrafaci
ētes ꝓferimus i his ſcriptis p̄cipimus vniuerſis et
ſingl'is cuiuſcūq; ſtatus ꝯditōis aut p̄eminētie exi/
ſtāt q̄ ad ꝑtractāda hm̄oi eccl'iaꝝ negocia nobiſcuʒ
ordinati dinoſcūt quattenus ſecreta tractatuū nr̄o
rū q̄ ꝓ ſecretis ipis indicta fuerint a pōtifice vl' capi
tulis ipoꝝ inuiolabiliter debeāt obſuare nulli vn/
q̄ꝫ ea nutu verbo aut facto aliquatenus ꝓpallando
hāc aut decreti ⁊ ordinatōis nr̄e ſnīaʒ ita i ordinan
dis ſacre ſinodi negocijs volumus obſeruare vt ēt
ad ꝑticulariū capituloꝝ tractatus extēdat ⁊ ſi q̄ rep
ti fuerint ⁊ legittime ꝯuicti bn̄ficijs ſi q̄ hn̄t priuēt.
Cū ne dū a malo ſʒ ab oi mali ſpē apl's p̄cipit ab
ſtinere ſacerdotis cū ſit officiū nō ſolū errat a legis
diuie mēſura corrigere ſʒ etiā occaſionē ceteris pec
candi ſubducere toto poſſe. Nō ſine temeritatis au
dacia ⁊ exēpli ꝑnicie nōnulli ſacerdotes vt reꝝ ma
giſtra nos docuit expiētia dū laicis q̄buſlibʒ teſtes
ꝓducēdi corā iudicibus imineat neceſſitaſ ab eiſdē
req̄ſiti iureiurādo certis pſonis quas idem laici ve
lint i teſtimoniū ꝓducere fidē faciūt de iuſticia ꝓdu
cētis. cū tn̄ nec ipis ꝯgruat ſine ꝓprioꝝ ep̄oꝝ licē
tia iurare i manibus laicoꝝ nec ipi producēdi qui/
bus ſic ꝑ ſacerdotes hm̄oi fuerit facta fides pn̄t eſ/

ſe teſtes idonei ſʒ anceps ſubeūt piuriū ſi eiſdē du/
bitāti bus de iuſticia i re ita foret. Quare oībus taʒ
ſacerdotibꝫ ꝙ clericis ⁊ etiā laicis ihibemus quat
tenus decetero nullus ipoꝝ tlia p̄ſtet iuramēta cuʒ
piurijs viā aperiāt ſcādalis ⁊ pctis. Preſbyter āt
ſi fuerit i hoc facto reptus culpabil̕ carceri mācipe
tur laicus vo excōicatōis ſnia ꝑtollat. Ceteꝝ p̄ra
uā illā ꝯſuetudinē reprobamus ꝑ quā in ſeclari iu/
dicio ſup ꝯfeſſiōibus audiēdis nobiliū q̄ ꝓpere co/
rā certis iudicibus i termis ip̄is p̄fixis artant qua/
dā ficta egritudine ꝓducūt i teſtimoniū ſacerdotes
cū figmētū circa pnie ſacramentū ꝓtineāt reproba/
mus ihibētes ne ipſi ſacerdotes ⁊ p̄ſertiʒ curati va
dāt ad hmōi termiōſ laicoꝝ iuramēta p̄ſtādi pplm
ſibi ꝯmiſſum i cura aīaꝝ ⁊ de admiſtratōe ſp̄ualiuʒ
negligendo.

De fide inſtrumentorū

Cū ex eo ꝙ pleriqꝫ rudes ⁊ ignari ꝑ ſe ꝓthocolla
⁊ iſtrumēta facere neſciētes. ⁊ alij ſe notarios publi
cos mentiētes ꝯficere iſtrumēta preſumūt ex q̄bus
plurima icomoda ⁊ pericl̕a oriunt q̄bus nos obui
are volētes ꝓhibemus ne ꝑ notario publico quiſqꝫ
ſe gerat vl̕ q̄uis iſtrumēta ꝯficiat an̄qꝫ de creatione
ſua loci dioceſano l̕ eius officiali aut caplo cathe/
dralis eccl̕ie fecerit plenā fidē ꝯtrariū faciēs excōi/
catōis ſniaʒ incidat ipſo facto. ⁊ iſtrumēta ꝑ eū ꝯfe
cta ſint irrita ipſo facto. Poſtqꝫ aūt per ordinariuʒ
loci l̕ officialē ſuū vl̕ caplm fuerit approbatus ⁊ ad
officiū ſuū admiſſus lr̄is ſup hmōi admiſſione ſua
expeditis nomē ſignū ⁊ manū ſuā ad matricā eccl̕ie
iſcribat q̄ poſtea mutari nō poſſent. Et nihilomi/

nus iuramentū ſuper veris ⁊ fidelibus īſtrumētis per eū ↄficiēdis ⁊ mēbranis ſeu albis cartis dūta/xat ſubſcriptis ⁊ ſigno ſuo ſignatis ſub pena ſiſi nō dandis i manibus dicti ordinarij vł offi. ſui aut ca pituli de nouo faciat atq̄ p̄ſtet. Et ſi aliq̄s clericuſ vel laicus talē nō approbatū ꝑ notario publico in domo ſua manu tenere fouere vł defenſare ſciēter p̄ ſumpſerit pena decē marcarū puniat̄ fabrice eccle ſie cathedralis applicāda ⁊ ſi ip̄ius iſtrumētis ſciē ter vſus fuerit penā excōicatōis incurrat ip̄o facto Itē ſtatuimus q̄ ſi aliq̄s vel aliq̄ notarios appro/batos ↄmunis ſuper factis ⁊ geſtis corā ip̄is ſuper q̄bus req̄ſiti fuerint malicioſe ⁊ i fraudē iuſticie req̄/rētis ⁊ iſtrumētū petētis. iſtrumēta ↄficere ꝓhibue/rint tāq̄ ↄcuſſores iuſticie archiep̄s ⁊ ep̄i ꝓuincie i viginti iferiores ꝟo clerici vel laici in decē flor. au ri hungaricalis ꝑ fabrica eccł'ie cathedralis appli/candis. quā penā ordinarij ab iferioribus. capitło vero a pontificibus exigere teneant̄. Quo ſi pōtifex ipſā penā ſoluere ↄtradixerit a t̄pe monitōis ꝑ ca/pitulū infra menſē. extūc auctoritate huius ſtabili ſuſpēſiōis ſniam ab ingreſſu eccł'ie incurrat ipſo fa cto qua ſolutione facta ſit relaxatus.

Inſuper ſtatuimus q̄ hmōi notarij aliqua ſola/ria nō exigāt vltra debitā ſeu exceſſiuā niſi per ordi nariū loci ł ſuū officialē fuerit taxata. Et ſi ſecus fe cerint arbitrio iudicis puniant̄.

Tertius liber de vita et ho=neſtate clericorum.

Quia ſicut p̄lati quoſq̄ ſibi ſubditos dignitate ⁊ auctoritate p̄cellūt ita moribus vita habitu ⁊ cō/

uerſationis honeſtate precellere ꝛ precedere debēt eoſdem cū eorū vita ſi ſit bona ꝛ amplius ſi ſit ma/ la trahatur a ſubditis i exēplū. ſtatuimus ꝙ ipſi pre lati coronā ꝛ tonſurā maiorē tamen ꝙ̄ alij clerici i̅ feriores patentibus auribus circularē deferant ab omni exceſſu in capillis ꝛ defectu notabili in coro/ na protinus abſtinentes ſic eñ ſeruantes in predi ctis ſubditos credimus reformari ꝛ pro habitu ſuo deferant ſimiliter camiſias albas ſiue Rolrethas ꝛ preſertim cū in publico extra ſecreta habitatōis eo rum ipſos cōtingerit ire aut ſtare exceptis caſibus i iure expreſſis ꝛ neceſſitate iminente ſub pena decē florenoꝝ auri hungarici totiens quotiens nō fece/ rint premiſſa per metropolitanū exigenda pro fa/ brica eccleſie applicanda. capitulum vero deferat tranſgreſſorem.

Statuimus ꝛ iuiolabiliter obſeruare p̄cipimus ꝙ oēs ꝛ ſinguli de aliq̄bus religionibus ſiue ordi/ nibus ad pontificalē dignitatē aſſūpti aut i poſteꝝ aſſumēdi illius religionis ſiue ordinis de qua vel quo aſſumpti fuerint vel decetero aſſument habitū tam i veſtibus ꝙ̄ i calciamentis ꝛ quibuſcunq̄ ali is toto tp̄e vite ſue deferre teneant aut deferāt i pu/ blico ꝛ ſecreto. nec habitum illū temp̄e vllo dimit/ tant aut veſtes calciamēta vel aliqua deferant i co lore forma aut materia contraria vel diſſīlia religi oni ſui ordinis ſupradicti.

Clerici officia vel ꝯmercia ſecularia non exerce ant maxime inhoneſta thabernas prorſus euitant niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti cho reis ꝛ publicis ſpectacul' nō interſint coronā ꝛ ton ſurā habeant ꝯgruentē ꝛ calceos rubeos n̄ deferāt

ꝯtrariū faciētes ad arbitriū ordinarioꝝ puniant̃ et
vt clericoꝝ mores ⁊ actus ī melius reformēt̃ ꝯti-
nēter ⁊ caſte viuere ſtudeāt vniuerſi ꝑſertim ī ſacris
ordibus ꝯſtituti, quatenus ī ꝯſpectu dei oīpotētis
puro corde ⁊ mūdo corꝑe valeāt miſtrare. Quicū-
q; aūt ꝓpter viciū incōtinētie a ſuo ꝑlato ſuſpēſus
preſūpſerit celebrare diuīa n̄ ſolū eccl'iaſticis bn̄fi-
cijs ſpoliet̃ verū etiā ꝓ hac duplici cl'pa ꝑpetuo de
ponat̃ nec credat aliq̇s poſſe ꝑ aliū cū talibus cele-
brantibus niſi per romanū pōtificē diſpenſari.

Inter ceteros clericoꝝ ⁊ prelatoꝝ exceſſus hoc
marie inoleuit qđ ſpreta ī veſtibus forma eccl'iaſti-
ce honeſtatis plurimi delectāt̃ eē deformes ⁊ cupi-
unt laicis ꝯformari q̇dq; mēte gerūt habitu ꝓfitent̃
Vn̄ preter cetera q̄ circa veſtes tonſurā ⁊ hitus cle
ricoꝝ tā ī formis q̄ in coloribus atq; comā ſeu ca-
pillos vitāq; ⁊ honeſtatē clericoꝝ iura ſtatuunt ⁊ q̄
nimiū colapſa tā in ſecl'aribus q̄ in regl'aribus ſa-
cro approbāte ꝯcilio inouamus ⁊ precipimus dili
gētius obſ'uari, illū ſpēaliter abuſu3 eodē approbā
te ꝯcilio decreuimus penitus abolēdū qđ in q̇buſ-
dā ꝑtibus nōnulli clerici ⁊ ꝑſone eccl'iaſtice ſecula
res ⁊ regl'ares, etiā ꝙ magis deteſtamur ꝑlati eccle
ſiaꝝ manicas ad cubitū pendētes ⁊ longas cū ma-
gna ⁊ ſūptuoſa ſuꝑfluitate veſtes etiā ſciſſas retro ⁊
in lateribus cū forratinis vltra oram excedētibus.
etiā ī ſciſſuris deferūt ⁊ cū talibus ī eccl'ijs cū ſuper
pillicijs aut alijs veſtibus ad cultū dei ⁊ officium
eccl'iaſticū ordinatis etiā intra eccl'ias ipās ī q̇bus
bn̄ficiati exiſtūt nō verent̃ diuinis officijs intereſſe
hāc veſtiū deformitatē ī q̇buſcunq; ꝑſonis eccl'iaſti
cis reprobamus ac vſu3 taliū ihibemus. Cōtrariū

aűt faciẽtes vt trãſgreſſores canonű puniant ſpeä/
liter ſtatuẽtes vt q̃cűq; bñficiatus aut officiű in ec/
cleſia gerens i habitu hmői diuinis officijs p̃ſűpſe
rit intereſſe,p qualib; vice a pceptőe,puentuű eccle
ſiaſticoꝝ p menſe; nouerit ſe ſuſpẽſu;.fructuſq; illi
fabrice illius eccľie applicent.

Clauſtra monialiű nullus clericoꝝ vľ etiã mo/
nachoꝝ ſine cã honeſta ⁊ bono teſtimonio introeat
Alioq̃n p̃latus ſuus ip̃m debite ſubiciat vltői.ne/
q; eñ moniales de ſuis egrediant monaſterijs niſi
monaſterioꝝ neceſſitas id expoſcat ⁊ velate icedãt
Illis aűt tm̃ ob hãc cauſa; egredi liceat q̃bus mi/
niſtratio ẽ ꝯmiſſa.vľ q̃ a ſupiore hoc accepint hoc q̃
dẽ nő de illis monialibus q̃ clauſe ſűt itelligi volu
mus cű illis exire oĩo ñ liceat.S; illis q̃ ſine clau
ſura vitã ducere ꝯſueuerűt laxiorẽ. ſtatuimus inſu
per vt i ſingulˀ monaſterijs feneſtre plarorie dupli/
cata habeãt ferramẽta.Et vt moniales ſuis p̃poſi/
tis ⁊ prelatis i rebus licitis ⁊ honeſtis obediãt nec
cuiq; p̃ter eoꝝ licẽtiã ſua ꝯfiteant pctã. Ipſi aűt p̃/
poſiti ſeu p̃lati clauſtra monialiű nullo mő intro/
ẽãt niſi magna ⁊ euidẽs cã neceſſitatis id expoſcat.

Inſup interdicimus oĩbus clericis portare an/
nulos niſi ſint p̃lati aut alij q̃bus hoc ꝯpetat ex of/
ficio dignitatis vľ priuilegio ſedis ap̃lice ſpẽali cõ
ſuetudine i hoc ꝯtraria nő obſtãte ꝙ ſi q̃ſpiã taliter
ãnulű portãs inuẽtus fuerit auferat ei ãnulus per
ſuű ordinariű ⁊ nő reddat eidẽ imo idẽ tranſgreſſor
clericus etiã tantűdẽ ad valorẽ illius ãnuli i rebuſ
alijs cogat paupibus erogare. clericus aűt q̃ annu
lű dare dioceſano vel p̃dictã quãtitatẽ ſoluere con
tempſerit ab ingreſſu eccľie arceat donec annulum

reddat ꝛ penā ſoluat p̄dictā. Et ſiliter de cultellis
longis p̄cipimus obſeruari niſi tales ſint i itinere cō
ſtituti vel inimicicias habuerint manifeſtas.
Cū domū dn̄i deceat ſanctitudo. iure quoqꝫ ca/
nonico ſtatutū exiſtat ꝙ ad eccl'ias ingreſſus debe/
at eſſe humilis ꝛ deuotus. ſtatuimus vt q̄uis prela
latus canonicus altariſta vicarius cathedralis ec
cleſie niſi ſuppilliciatus extiterit i eandē eccl'iaꝫ ad
audiēdū diuinū officiū nō audeat itroire ꝛ itroeun
do choꝝ ſacris ſolēnijs deuotis orōnibus iſiſtant
ceſſent ꝯſilia ceſſent vana mltofortius feda ꝛ ꝓpha
na colloq̄a ceſſent riſus ꝛ ꝯfabulatōes mutue po/
ſtremo q̄cunqꝫ alia q̄ diuinū pn̄t turbare officiū aut
oculos diuīe maieſtatis offendere ꝛ ppl'm ſcādali/
zare ne ibi detur occaſio peccādi vbi pctōꝝ venia eſt
poſtulāda. ꝯtrariū faciens ſi ſit p̄latus canonicus
aut altariſta p epm̄ aut vicariū ſuū. Si vo vicarius
vl' altariſta p decanū aut vicedecanū pena ꝯdigna
caſtiget. Jtē ad tollendū ſcādalū laicoꝝ ſtatuimus
ꝙ nemo p̄dictoꝝ vtat ſuppillicijs ſericeis nec capu
cijs ꝛ mitris magnis ſꝫ dūtaxat dalmutijs ꝛ biretis
paruis ꝛ ſi placuerit ꝓ neceſſitate federatis. vicarij
vero ꝛ altariſte manſionarij pſaltariſte ſiliter vtan
tur dalmutijs de aſperiolis ꝛ alij intitulati vel ni/
gris agnellis.
Jtē ꝙ ſacerdotes ꝛ cāpanarij ꝛ ſanctuarij cathe/
draliū ꝛ collegiataꝝ ac ꝯuentualiū eccl'iarū q̄ ſacer
dotibus ad altare circa baptiſmū deportatōeꝫ olei
ꝛ corꝑis dn̄i ad īfirmos aſſiſtūt ꝛ iuxta qd eorū offi/
cium requirit miniſtrāt. ſuper veſtimēta ſua ſuppil
licijs vtant. ſacerdotes videlicꝫ ſuppillicijs ꝛ cam
panarij camiſijs albis quod diſtricte precipimus

obſeruari quaſq̄dē camiſias cāpanarior̄ ꝛ ſuppelli cia ſacerdotū plebanus cuiuſlibet p̄rochie vel vitri ci eccl'iarū quādo ꝛ quotiēs fuerit neceſſe de elemo ſinis que in p̄rochijs pn̄t haberi. Alioquin de ſuis ꝑprijs ſumptibus compabūt.

De cohabitatione clericorū ꝛ mulierum.

Quāuis fornicatōis crimē inter cetera crimia ſit deteſtabilius clericis vtpote qꝛ inter ceteras virtu tes principalit' carnis ꝯtinētiā ꝓfitent'. multi tn̄ cle rici ſue ſalutis imemores ꝛ profeſſionis nō ſolum temptatōibus victi deſideria carnis perficiunt ſed etiā temptatōꝫ preueniunt. dum ne fruſtra temptē/ tur in domibus ꝑprijs vel vicinis paratas ad ma lum fornicarias nutriunt mulieres. Nos igitur ne crimen ipſum videamur per tollerantiā approba/ re oīes clericos q̄ decetero i domibus ſuis ſuſpe/ ctas mulieres vl' etiā extra domos i ſua ꝓcuratio/ ne publice detinēt ꝯcubinas ſi ſunt beneficiati mo nitiqꝫ canonice nō deſtiterint ꝛ in hoc ꝑtinaces re/ perti fuerint ꝛ rebelles. extunc ꝓ prima vice agere volentes mitius cum eiſdē pena ſinodali per ſuos ſuperiores percellant. Si vero qđ abſit ſe minime de ſua incōtinentia correxerint forſan eaſdem vel alias concubinas aut ſuſpectas feīas ſceleſtius reaſſumendo. extunc per vnum menſeꝫ artis carce/ ribus deputentur. Sed ſi qđ abſit meretricia facie indutus nec a ſua ſcelerata conſuetudine ꝛ peccan di libidine deſiſtere voluerint. extunc tanquā in/ corrigibilis beneficio ſeu beneficijs eccleſiaſticis ſi q̄ obtinet ſit priuatus ipō facto. ſin aūt bn̄ficiatus

nō fuerit per vnū annū carceribus deputetur quo lapſo de dioc. tanq̄ ſcādaloſus expellat inabiliſq̄ fiat i illa dioc. in qua tm̄ ſcandalū ꝯmiſit ad executionem preſbyteralis ordinis ⁊ eccleſiaſtica beneficia obtinenda.

De clericis nō reſidentibus

Nullus clericus curā hn̄s aniaꝝ nr̄e ꝓuincie in quouis ordie ꝯſtitutus peregrinari extra ſuā dioc. preſumat abſq̄ dioceſani ſui licētia ſpēali qua petita ⁊ obtēta idoneū p̄ſbyteꝝ loco ſui reliquat quem dioceſanus approbet. Et interiꝫ ſibi ꝯmittat curā aiaꝝ. q̄ ſi q̄s vltra ſex mēſes ſe a ſuo bn̄ficio abſentare preſūpſerit curā aniaruꝫ habente extunc a perceptōe fructuū beneficij ſuſpendat fabrice eiuſdem eccleſie applicādoꝝ. q̄ ſi ſtante illa ſuſpenſiōe per alios ſex mēſes nō redierit ipſo facto ſit priuatus. Et tunc patroni liberā alios preſentādi habeāt facultatem.

De inſtitutionibus

Hoc ſacro approbāte cōcilio decernimus q̄. c. vltimū de elec. li. vj. de cridis añ iſtitutōꝫ ⁊. c. Cuꝫ inhibitōe de clandeſtina deſpōſatōe de bānis ante copulā p̄mittendis ad vnguem obſeruet.

Preſentis cōſtitutōis auctoritate ſacro approbante ꝯcilio inhibemus ne q̄s archiep̄atū ep̄atū dignitatē aliquā iferiorē pſonatū pꝛochialē eccl̄iaꝫ cū cura vel ſine cura beneficiū aliq̄d eccl̄iaſticū ſeu alicuius predictorū admiſtrationē vel detentionē de manu laicali recipe vel iam recepta tenere ſub quouis colore preſumat. Si q̄s aūt cōtra fecerit ad ſic

receptū beneficiū eo ipo. ⁊ niſi locū quē ſub crimie
tante inobediētie. tanteq̃ ambitōis taliter iam re/
cepit vel i futur̄ recipiet. reſipiſcendo deſeruerit li
beraliter infra duor̄ mēſiuꝫ ſpaciū a publicatōe cō
ſtitutōis p̄ntis quo ad iam recepta a receptōe vero
tpe quo ad ea deinceps ꝯtinget ſic recipi numeran
dum ad qõlibet aliud inabilis ipo facto reddat̄. ita
vt ad dignitatē vel beneficiū aliqđ eccl̄iaſticū nul/
lo vnq̄ tpe abſq̃ diſpēſatione apl̄ice ſedis vel no/
ſtra vel ſucceſſor̄ noſtror̄ eligi valeat vl̄ aſſumi. in
ſup vt quantū exceſſerit pena docente cognoſcat. ſi
quā dignitatē pſonatū vel bn̄ficiū aliqđ cū cura vl̄
ſine cura ſit recipiēs vl̄ detinēs vt p̄mittit̄ nō dimit
tens. canonice forſan obtineat ea vl̄ eo ſic p̄ntis cō
ſtitutōis vigor ipo facto priuatus. Indignū enim
fore cenſemus vt eccleſię bn̄ficio gaudeant q̃ eā taꝫ
nephandis auſibus deſpectui habuerūt. Iniungi/
mus quoq̃ in virtute ſancte obediētie necnō ſub ex
cōicatōis pena p̄cipiendo mādamus oībus ⁊ ſin/
gulis tam clericis q̃ laicis ruſticis iobagionibus
vaſallis caſtellanis comitibus ⁊ officialibus alijs
quocunq̃ mō ſubiectōis aſtrictis dignitati pſona/
tui vel beneficio taliter occupato qđ occupatori vl̄
detentori predictis in nullo pareant vel intendāt.
Qui vero temere ꝯtra fecerit. ſi vniuerſitas fuerit
interdicti ſi aūt ſingularis pſona excōicatōis ſentē
tie ſe nouerit ſubiacere.

Statuimus q̇ pſona eccl̄iaſtica quecūq̃ regula/
ris aut ſecularis in dignitate pſonatu officio ſeu ec
cleſiaſtico beneficio quocunq̃ ꝯſtituta nō inſtituat̄
vel ad illud ꝯfirmet̄ niſi antea de obedientia ⁊ reue
rentia ſuis ſupioribus ipendenda ⁊ mandata ipſo

rum exequēdo ꝛ ꝙ nō alienabit bona bn̄ficij ꝛ illici te alienata ab ip̄o ꝓpoſſe ad ius ꝛ ꝓprietatē reuoca bit corꝑale p̄ſtiterit iuramentū.

De ſede vacante

Quoniā nōnunꝙ̄ ꝯtingit ꝙ ad vacantē ep̄atuꝫ vl̄ aliā prelaturā ſeu qd̄cunqꝫ aliud beneficiū duo in diſcordia eligunt ꝛ alter qui minore iure patitur nititur vt eum cui maius eſt acq̄ſitū ꝑ potentiā vel tediū fatigare ꝛ exhaurire poſſit attrahit fauorē po/tentū laicorū quibus vt eū iuuent ꝛ aſſiſtant ꝓmiſſi ones facit de beneficijs eoꝝ filijs conferendis ꝛ de iuribus ꝛ libertatibus eccl̄ie remittēdis. nos huic morbo occurrere volētes remedio ſalutari p̄n̄ti ſta tuto hm̄ōi ꝓmiſſores ꝛ potētū attractores ipſoſqꝫ la icos ip̄o iure volumuſ excōicatōis ſn̄ia eē inodatoſ ꝛ nihilominus eū fore ieligibilē ad hm̄ōi dignitatē

Quicūqꝫ defuncto ep̄o vl̄ aliquo alio bn̄ficiato curato vl̄ nō curato etiā religioſo cui ius nō ꝯpetit ꝯſuetudine vel alio iure relicto ab eo aūt ſede vacā te bona eccl̄ie occupauerint ip̄o facto quā nūc in ta lem ferimus ſn̄iam excōicatōis incurrat.

Cū bona decedētiū clericoꝝ i vſus eccl̄ie ſue ec/cleſiaꝝ quaꝝ fuerūt ip̄i clerici ꝯuerti vl̄ futuris ſuc ceſſoribꝫ de iure debeāt reſuari decernimus ſtatuē/do ꝙ nullus p̄ſonus clericus l̄ laicus aut q̄uis ali us res ſeu bona rectoꝝ eccl̄iaꝝ ſeu quorūlibꝫ cleri/coꝝ viuoꝝ aut decedētiū occupare rape l̄ in vſus ſu os ꝯuertere p̄ſumat q̄ aūt id ceca cupiditate reptus fuerit ꝑegiſſe excōicatōis vincl̄o ſe nouerit inodatū

De rebus eccleſie nō alienādiſ

Jndemnitatibus eccleſiarū ꝓuidere volētes ſta
tuimus vt cathedralibus collegiatis ⁊ parrochia/
libus eccleſijs prelaturaꝝ ⁊ prebendarū ⁊ ceteroꝝ
officiorum ⁊ miniſterioꝝ ac bonorū eccleſie omniū
reddituū ⁊ ꝓuentuū in quibus villis ex nomie ⁊ in
quibuſcunqꝫ rebus ſeu decimis ꝯſiſtant ⁊ quid ad
cuiuſlibet dignitatis officiū p̄bendā ſeu diſpenſati
onem pertineat ſub ſigillis maioris prelati ⁊ ip̄ius
capituli habeatur in ſacriſtia eccleſie fidelis cōſcri
ptio vt ſaltem nouus prelatus canonicus vel mi/
niſter per hmōi ſcripturā de ſuis iuribus ⁊ ꝓuenti/
bus informatus valeat ꝑ ſuū predeceſſorē deperdi
ta vel neglecta reſtaurare. Silr̄ libri ornatus cali/
ces ⁊ cetera clenodia ⁊ ornamēta eccl̄ie regiſtrent̄ ⁊
ſaltim de anno in annum reuideantur per ſeniores
de capitulo vt ap̄pareat ſi qua per improuidentiaꝫ
miniſtrorum ſunt diſtracta vel eoruꝫ diligentia ac/
quiſita.

Prohibemus inſuꝑ ne īferiores prelati abſqꝫ ar
chiep̄i ⁊ ep̄oꝝ in quoruꝫ dioc. cōſiſtūt. nec ep̄i abſqꝫ
archiep̄i nec archiep̄us abſqꝫ ſedis apl̄ice licentia
ſpēali nec admiſtratores bonorū eccl̄iaꝝ vacātiuꝫ
vl̄ alia ex cauſa legittima ſuꝑioris officio deputati
ſine cōſenſu maioris ⁊ ſuꝑioris ꝑtis capitl̄i aliquā
de bonis imobilibus vel rebus p̄cioſis mobilibus
aut iuribus ad monaſteria ſiue eccl̄ias ſuas ſpectā
tibus niſi in caſibus a iure permiſſis alienare do/
nare vendere obligare perpetuū vel emphiteoticū
ꝯtractum facere preſumat. qđ ſi contrafecerint pro
irrito habeantur. ⁊ alienantes ſe inferiores prelati
ſunt a ſuorū ordinū. Archiep̄us ⁊ ep̄i a pontificali
um ordinum executione eoip̄o ſint ſuſpenſi. quam

ſuſpēſionē ſupiores ⁊ ordinarij alienātiū alienatis prius ad ius ⁊ pprietatē monaſterioꝝ ⁊ eccłiaꝝ re/uocatis vel alias idemptitati ipoꝝ monaſterioꝝ ⁊ eccłiaꝝ puiſo valeāt relaxare.
Itē de rebus ecclie ⁊ ornatu nulli priuate pſone ad obligandū aliqua ꝯcedant ⁊ ſi aliqbus ſūt ꝯceſſa illa infra mēſez redimere ⁊ ecclie reſtituere ꝯpellant
Itē ſtatuimus vt puētus annui in qbus ſūt ſpēales redditus fabrice aut ea q̄ p fabrica ꝯtribuūt donant aut legant vni vel duabus pſonis fidedignis in ſingłis eccłijs ꝯmittant q̄ eos ad opus ecclie cōuertāt vtiliter ⁊ ſinguł annis iuſtā de ipis ⁊ certam capło aut plebanis reddāt rōnez.

De emptione et venditione

Si qs emerit aīalia ł alias res p̄datas cū in predonis ius ſuccedat ad reſtitutōz eorundē p cēſuraz eccłiaſticā ꝯpellat emptor Jo vel venditor q̄ alterꝝ decipit in legittimo pondere vel mēſura aut q̄ ſciē/ter ignorāti rem vendiderit vicioſaz penitere nō pt donec ſatiſfaciat taliter damnū paſſo.
Expiētia certa didicimus ꝙ ex pluralitate ſcultetoꝝ freqnter ꝯtingit bona ecclie debtari. ſtatuimus vt i bonis ecclie qbuſcūqꝫ vnus ſcultetus dūtaxat q̄ bona regere valeat habeat. ſi āt ſcultetus plures filios habuerit eo decedēte potior filius ad regēdā ſcultetiā eligat q̄ fratribꝫ iuxta taxā ſcultetie de cer/ta pecunie quātitate ſcdm ꝙ queqꝫ ps pecunie ꝯtingit ſoluere i certo tmio p dn̄m ville. ſtatuto ſit aſtrictus alias ſi i ſoluēdo n̄ fuerit alteri extraneo de cōſenſu tn̄ dn̄i oēs frēs extūc eandē ſcultetiā infra ſpaciū vnius āni vēdere inexcuſabiliter teneant.

Licet ꝯtra temeritatis hũane audaciã legaliter ſit ꝓuiſum vt reg̃lis diuie ⁊ hũane legis ꝯtẽta ad edendũ nonas formas mime deproget nõ ceſſat tñ hũana cupiditas fabricare ꝯtinue ꝯmẽta fraudiũ de q̃/bus primũ circũuenit atq; fallit hinc ẽ ꝙ licȝ reem/ptio nõ ſit legi diuie ł hũane ꝯtraria circa ipam tñ ꝓpter caliditatẽ ꝟſutã multipliciter oberrat. Quod circa volẽtes ſubditos nr̃e ꝓuincie inſolido ne va/cillẽt circa ꝯtractus hmõi reponere declaramus ꝙ reemptõis ꝯtractus cẽſeri debeat licitus. Dũ ⁊ qñ ſicut i emptõe ita ⁊ i reemptõe empte rei ꝑciũ ade/quat vł modicũ plus aſcẽdet dũmõ cẽſus ꝯſtitutus ſit i re fructifera vtputa domo agro villa ſilua lacu ⁊ ſiłibꝫ ⁊ ꝑiculo ſubiaceat emptoris. ꝑtãſq; reemẽdi remaneat libera apð primũ venditorẽ ⁊ nõ emptorẽ. modicitatẽ aũt illã ne locus fraudibus pateat. Relinq̃mus arbitrio epi ordinarij vel ipſius vicarij moderandam.

De pignoribus

Ueritatis organo dñice vocis emiſſo dr mutuũ date nihil inde ſperãtes volẽs veritas patẽter oñdere. ꝙ mutuũ qð ex ſui natura ſit gratuitũ in extenuatione ſubſtãtie primi ł ipſius diſpendiũ nõ ꝓcedat. ꝯtra qð ꝑplurimi faciũt q̃ rõe mutui locupletari cõtendũt cũ alterius detrimẽto dũ obligatões ſuper certa quãtitate pecunie i villis pratis ſiluis piſci/nis nemoribus domibus ł alijs rebus recipiũt de q̃bus ꝗuis ſortẽ aut capitalẽ pecuniã ⁊ qñq; plus ex mutuo datã leuauerit ſeu ꝑceperint i pecunijs vel fructibus. nihilominus priorẽ req̃rũt pecunie quãtitatẽ vñ nos attendẽtes ꝙ vltra ſortẽ recipe ex

mutuo manifeſtā ꝯtineat vſurariā prauitatē. Oēs
ꝛ ſingulos tā ſpūales ꝗ̄ ſeclares cuiuſcūq̄ gradus
ſtatus ꝯditōis aut ꝑeminētie exiſtāt eē vſurarios q̄
tali ꝓpoſito mutuāt pecunias qđ aliq̄d recipiāt vl
tra ſortē ꝛ maxie ſi cū effectu recipiāt declaramus.
Ad oēm dubitatōis ſeu q̄ſtiōis amputādā ma-
teriā. ſtatuimus vt ſi q̄s ꝑdiū ſuū cui ius attinet pa
tronatus cui ꝗ̄ īpignorauerit indiſticte ius pn̄tan
di apud ipm obligantē remaneat. Etiā ſi hoc nō ex
primat cū tale ius ſpūali ānexū eſtimari nō poſſit ꝛ
ergo i ſortē neq̄at ꝯputari cū ſꝑ fructus rei pignora
te i ſortē debeāt ꝯputari iuxta canonicas ꝛ legitti-
mas ſanctōes.

De teſtam. et vlti. volūtatibus

Clericus de ꝓuētibus āni gr̄e vl̄ alias de rebus ec
cleſie acq̄ſitis ꝯcubine ſue l̄ filijs ex fornicatōe ge-
nitis q̄cq̄ penitus n̄ relinquat qđ ſi fecerit legatū nō
teneat ꝛ qđ taliter ē relictū eccl̄ie applicet.
Cū tā de ꝯſuetudīe q̄ʒ priuilegio mlt̄aꝝ eccl̄iaꝝ
āc ēt ex ſtatutis eorūdē pſone eccl̄iaſtice curate ꝛ nō
curate đ bonis ex fructibꝫ bn̄ficioꝝ ſuoꝝ ꝯgregatis
ꝓ ipoꝝ arbitrio i extrema volūtate ſua facere ꝯſue-
uerit teſtamēta. Nos ſacro hoc ꝯcilio approbante
hm̄ōi ꝯſuetudinē ſalutarē ad totā nr̄aʒ ꝓuinciā am
pliātes. ſtatuimus ꝙ deiceps clericis curatis ꝛ nō
curatis teſtādi libera ſit facultas. ita qđ ad ipoꝝ te
ſtamēta duos ſacerdotes ſi fieri poterit ꝯuocēt aut
alios ꝓbos viros ꝑ quos poſſit de ipoꝝ ꝯſtare vo-
lūtate. ꝙ ſi executoribꝫ mīme deputatis aut qđ ab
ſit īteſtati deceſſerit ꝑ ꝑlatos ipoꝝ l̄ q̄bus hoc ſpēa-
liter ꝯmiſerit ꝛ q̄bus ipi īmediate ſubſūt ꝑdicta te-

ſtata iuxta volūtatē teſtatoris diſpēſent. ab iteſtato
v̄o relicta primū ſalutis debitis ꝑ defūctū ꝯtractiſ
ac familia q̄ eidē dū viueret ſeruiebat ꝛ exequijs ꝑ aīa
defuncti expeditis vna ps ꝑ fabrica dicte eccl'ie cui
defūctus ſerat. ſcda ps ꝑ aīa aut āniuerſario defū/
cti deputet reſiduū v̄o vſui ſucceſſoris fidelit ꝯſue
tur . qđ ſi p̄latus q̄ p̄miſſa derelicta diſtribuere dbu
it l' ſub cuius teſtimonio diſtribuēda fuerāt vl' ſuceſ
ſor i bñficio aut q̄uis alius cupide aliq̄d de p̄miſſiſ
teſtatis aut ab iteſtato relictis vſurpare directe l' in
directe p̄ſūpſerit duplū i illos vſus i quos ꝯuertē/
da fuerāt de ſuis ꝓprijs ad pios vſus ꝯuertat ꝛ ni
hilominus ſi ſucceſſor fuerit ꝛ p̄miſſa violauerit ex
tūc ꝑte ipꝫ ꝯcernēte ipo facto ſit priuatus ꝛ fabrice
dicte eccl'ie applicet.

Preterea ſtatuta locoꝝ q̄ hñt ꝙ nullus vltra cer
tā ſūmā eccl'ijs l' clericis donare ſeu legare audeat i
vltima volūtate irrita idicamus cū iniq̄tatē ꝯtine/
ant ꝛ teſtādi ꝑimāt libertatē. Cōditores v̄o hmōi
ſtatutoꝝ ac eiſdē vtētes canonica arceāt diſciplina
Inuigilēt inſup ordinarij circa executores teſtamē
toꝝ ꝛ vltimaꝝ volūtatū ꝛ ꝯtra illos q̄ eas ipediūt
quouis mō vt ipe volūtates extreme ifra tps teſta/
toris arbitrio limitatū effectui mācipet l' ſi teſtator
executōis terminū nō p̄fixit ipa executio vltra vni/
us āni ſpaciū nullatenus ꝓroget. Executores etiā
vltimaꝝ volūtatū de bonis defūcti ſe nullatenus
intromittāt donec de eiſdē inuētariū fecerint ſub fi
de dignoꝝ teſtimonio ꝑſonaꝝ.

Ad hoc ꝙ q̄dā in q̄buſdā partibus conſuetudo
imo corruptela deteſtabilis obſeruat videlicet qđ
tam laicus q̄ꝫ clericus in lecto egritudis ꝯſtitutus

vltra certã ſũmã iuxta loci illius ↄſuetudinẽ limi/
tatã nec pijs locis nec pſonis eccl̃iaſticis ꝓ aie ſue
remedio ꝛ ſalute aliqua poſſit ordinare legata. Cõ/
ſiderãtes lꝫ vicibus iã repetitis p̄dictã ↄſuetudinẽ
ꝛ ſacris canonibus ꝛ ſecularibus etiã legibus ob/
uiare cũ oia iura clamãt ꝙ vltia volũtas ꝛ vltimũ
homis teſtamẽtũ iuiolabile pſeueret. Et nihil ſit ꝙ
magis hoibus debeat̃ quã vt extreme volũtatis li/
ber ſtilus exiſtat eandẽ ↄſuetudinẽ deo odibilẽ aïa/
bus ꝛ moribus bonis inimicã auctoritate huius ſa
cri ↄcilij penitus reprobamus firmiter ſtatuentes
vt vnicuiqꝫ quẽ iura a teſtamẽtoꝝ nõ ꝓhibẽt factio
ne i ſanitate vel i lecto egritudis ↄſtituto legãdi di
ſponẽdi ꝛ ordinãdi de bonis ſibi collatis circa pia
loca ꝛ perſonas eccl̃iaſticas dũmõ legittimas non
p̄tereat ſucceſſores libera ſit facultas. volẽtes ꝛ p̄/
cipiẽtes diſtricte vt p locoꝝ epos ꝛ ceteros p̄latos
iuriſditõeꝫ hñtes vniuerſi clerici tã religioſi ꝙꝫ ſecu
lares ꝛ laici ipediẽtes defunctoꝝ legata ſeu vltias
volũtates p excõmuñ. i pſonas ꝛ iterdicti loca ſen/
tẽtias canonica monitõe p̄miſſa ferẽdas ab hmõi i
pedimẽtis deſiſtere ↄpellant̃ ad quoꝝ executõeꝫ et
debitas aggregatões ꝓcedẽtes tpe faciẽdas epi ꝛ p̄
lati ad quos teſtamẽtoꝝ defenſio vtroqꝫ iure ſuadẽ
te dinoſcit̃ ptinere beniuolos ſe exhibeãt ꝛ paratos
ne hmõi negligẽtia de eoꝝ manibus in die ſtricti iu
dicij requiratur.

De anno gra̅e in ſtatuto re: gni, uide lib: primo. ca. iiij. Arti. vj § ſtatutu.

De anno gratie.

Licet alias p bone memorie Jacobũ archiepm
Gnezneñ. p̄deceſſorẽ nr̃m ſalubriter fuit inſtitutuꝫ
ꝓpter ſalutẽ aiaꝝ p̄latoꝝ ꝛ bñficiatoꝝ quorũcunqꝫ

ac ꝓpter ꝯſolationē amicoꝝ ꝛ ſuitoꝝ eoꝛūdē ꝑ moꝛ
tē ipoꝝ deſolatoꝝ vt cū q̄s de clero bñficiatus dece
deret fructus pꝛimi anni ꝓ debitis ipius ſuitoꝛib9
ꝛ amicis eiuſdē ꝛ alijs pijs cauſ ꝛ exequijs ꝑ illius
anni circulū faciēdis ꝑ eū quē ad hoc executoꝛē eli-
geret aut ſi iteſtatus decederet. ſi cathedral' collegi
ate aut ꝯuētual' eccl'iaꝝ ꝑlatus canonicuſqȝ eēt ꝑ di
oceſanū. Si vo ruralis eccl'ie rectoꝛ l' alius q̄cunqȝ
clericus exiſteret ꝑ decanū ſub teſtimonio archidia
coni ꝓ ſalute ipius aīe ꝯuerti deberēt deductis pꝛo
uētibus vñ vicarius valeat i eccl'ia ſuſtētari. annuȝ
dñi a circūciſiōe eiuſdē inchoādo. Nos attēdentes
hmōi ꝯſtitutōȝ ꝑ extrauagātē iohānis viceſimiſcdi
q̄ ſic incipit. Suſcepti regiminis nos cura ſollicitat
eē modificatā in eo ꝙ media ps ꝓ debitis aīa ſuito
ribus ꝛ amicis defuncti. ꝛ media ps ꝓ ſucceſſoꝛe cō
uertat' pñtis appꝛobatōe ꝯcilij dictā ꝯſtitutōeȝ de-
claramus ſcd'm modificatōȝ dicte extrauagantis ꝑ
oēs epos ꝑlatos ꝛ canonicos ac ꝓchialiū eccl'ia-
rū rectoꝛes nr̄e ꝓuincie eē firmiter obſeruandā per
petuis tꝑibus valituris.

De ſepulturis

Cū ſacris canonib9 ſit ꝯſonū vbi q̄s viuus reci
pit eccl'iaſtica ſacramēta. ꝙ ibi etiā moꝛtuus requie
ſcat oībus xp̄ifidelib9 ꝯtritis ꝛ ꝯfeſſis q̄ ſepl'ti fuerīt
ī ſuis eccl'ijs ꝓchialib9 l' cimiterijs eaꝝ de oīpotē
tis dei miſcd'ia ꝛ btōꝝ petri ꝛ pauli apl'oꝝ eius ꝛ be
ati adelberti martyris patroni nr̄i meritis ꝯfiſi i re
leuamē ſuoꝝ peccaminū. xl. dies indulgētiaꝝ de in
iūcta ſibi pnīa miſcd'iter relaxamus.

Quia eccl'iaꝝ cathedraliū ꝑlati ꝛ canonici ꝯfrēs

in xp̄o ex approbata cõſuetudine nũcupanł. ꝛ iõ vt
ex ꝯfraternitate hm̃oi aliq̄s fructus ꝓueniat aiabuſ
Statuimus vt poſtq̄ p̄latus vel canonicus cathe
dralis eccl'ie obierit ſupſtites p̄lati ꝛ canonici cum
primo obitus defũcti ad eoꝝ noticiã ꝑuenerit q̄uis
p̄latus ꝓ aĩa principal' prelati. i. archiep̄i vl' ep̄i ſex
miſſas cũ totidẽ vigilijs. ꝓ aĩa ṽo equal' prelati de
functi tres miſſas cũ totidẽ vigilijs efficere ꝑ ſe vel
ꝑ aliũ teneať. Canonicus ṽo ꝓ aĩa principal' prela
ti. i. archiep̄i vl' ep̄i tres miſſas cũ totidẽ vigilijs. ꝓ
aĩa ṽo iferioris p̄lati vl' canonici vnã miſſam cum
vigilijs ſilr ꝑ ſe vl' ꝑ aliũ q̄cito ꝯmode poterit ṽtu
te fraternitatis ꝛ ſtatuti hm̃oi dicere ſint aſtricti in
quo ipoꝝ ꝯſcias oneramus.

Quicũq̄ religioſi ꝛ ſecl'ares clerici aliquẽ ad vo
uendũ iurandũ vl' fide interpoſita ſeu alias ꝓmittẽ
dũ inducũt vt ſepulturã apd̄ eoꝝ eccl'ias eligãt vel
iã electa vlterius nõ imutent. excõicatõis ſniaꝫ in/
currũt ipo facto. nec valet tal' electio. ꝛ q̄ ſic elegerit
nec apd̄ ſic electã eccl'iam ſepeliri nec alibi poterit
eligere ſepulturã. nec ꝯtra votũ iuramẽtũ vl' ꝓmiſ/
ſum hm̃oi a ſe factũ materiã habeat veniẽdi. Sꝫ cõ
tradictõe qualibet ceſſante ſepeliať oĩno apd̄ illaꝫ
eccl'iam apud quã ſepeliẽdus de iure fuiſſet. ſi aliaſ
ſepultura nõ electa forſitan deceſſiſſet. Si ṽo ideꝫ
religioſi vel clerici p̄dictũ i ſua eccl'ia vel cimiterio
preſumpſerint ſepelire ad reſtitutõꝫ taꝫ ſepulti cor
poris ſi petať q̄ etiã oĩm que occaſioñ. ſepulture il
lius ꝓuenerint qũolibet ad eoſdẽ infra decẽ dieruꝫ
ſpaciũ integraliter faciẽdã obligant quã niſi fecerit
eccl'ia ipa apud quã ſepultus fuerit necnõ ipius ci
miterium extunc eoipſo ſint ꝛ tãdiu manebũt eccle

ſiaſtico ſuppoſito interdicto donec ab eis fuerit fa/
cta reſtitutio plenaria oim predictoꝝ. plebanus ec
cleſie vel viceſgerens ſi pter licẽtiã ſui archiepi vel
epi vel ipſius i ſpũalibus vicarij defunctũ alteriuſ
pꝛochie intra pꝛochialẽ eccliaꝫ ſuã pꝛeſũpſerit ſepe
lire i penã vnius marce ad fabricã cathedral eccl'ie
applicandã icidat ipſo facto. Et nihilominus per
epm ſubiciat penitẽtie grauioꝛi niſi is q̇ ẽ ſepultus
fuiſſet pſbyter patronus vel peregrinus viatoꝛ vel
q̇ ꝯmode ad ſuã parrochialẽ eccliam deferri nõ po
teſt aut alias eccl'ie notabilis bñfactoꝛ.

De parrochijs

Uniuerſis ſacerdotibus tã religioſis q̃ ſeclaribꝫ
cuiuſcũqꝫ oꝛdinis ꝯditõis ſiue ſtatus exiſtãt i ciui/
tate dioc. vel ꝓuincia Gneznen. degẽtibus ſub de/
bito iuramẽto qd epo i receptõe ſacerdotij pſtiterũt
ſub itermiatõe iudicij firmiter ihibemus ne q̇s alie
num pꝛochianũ cuius cura p epm vel loci oꝛdinari
um ſeu eius vicariũ ſup eo alij ẽ ꝯmiſſa excepta ne/
ceſſitatis cã q̃ legẽ nõ hꝫ ad ꝯfeſſionẽ audeat recipe
vel ad poꝛrigendũ ei aliqd eccl'ie ſacramẽtũ niſi pe
tita deſuper ⁊ obtenta licẽtia ꝓpꝛij ſacerdotis. Cũ
certi ⁊ indubitati iuris exiſtat talẽ a tali crimie ſol/
ui nõ poſſe aliquatenus vel ligari ⁊ ex hoc oꝛdineꝫ
eccl'ie p maioꝛes ⁊ ſanctos patres diuia ꝓuidentia
inſtitutũ ꝯfringere viderent. quod p vniuerſos ple
banos diebus dñicis pꝛout expedierit corã ſuis p/
rochianis p̃cipimus publicari. Et qui cõtra pmiſ/
ſa vel eoꝛuꝫ aliqd pꝛopꝛia temeritate venerit ab of
ficio ⁊ beneficio ſuſpendat vel alias ad arbitriũ ſui
ſuperioꝛis puniatur.

De decimicis

Veteris teſtamẽti ſerie ⁊ ſacroꝝ canonũ ſanctio/
nibus atteſtantibꝰ deus ĩ ſignũ vniuerſaľ dñij ſibi
decimas reddi p̃cepit ſuas eẽ decimas ⁊ primitias
aſſeuerãs atqꝫ monẽs ⁊ p̃cipiẽs vt deferãt decime ĩ
orea ſua hoc eſt ĩ theſauros tẽpli vt habeãt ſacerdo
tes atqꝫ leuite q̇ ſibi miſtrant cibos nõ ſibi ſꝫ nobis
ſine dubio ꝓfuturos. Hoc tñ q̇dã principes ſeu ca
pitanei ꝓcuratores ac officiales eoꝝ ⁊ alij milites
⁊ tꝑales dñi mĩme attẽdẽtes decimas eccľijs ac mi
niſtris eccľiaꝝ debitas dei timore poſtpoſito occu
pãt aut ꝑ ſuos ſubditos occupari mandãt ⁊ mãda
ri ꝓcurãt ⁊ alij etiã ĩpedimẽtũ p̃ſtant. ne clerici aut
ꝓcuratores eoꝝ decimas ſibi debitas pro ſua volũ
tate cui maluerit vẽdere valeãt eas ĩ ſuis villis lo
care ac ꝑ hoĩes ſuos q̇ ad eaſdẽ dãdas tenenꝭ ꝯdu/
ci ĩdebite ꝓhibẽtes hmõi ergo temerarijs auſibus
adhibere medelã quã poſſumus cupientes. Statui
mus ⁊ ꝓhibemus ne aliq̇ principes qualiſcũqꝫ di/
gnitatis vel honoris p̃rogatiua p̃fulgẽtes. ac capi
tanei ⁊ ꝓcuratores ſeu officiales eoꝝ ľ nobiles ⁊ q̇/
cunqꝫ alij decimas maniplares ſeu pecuniales ac
maldratas ſeu ĩ q̇buſcũqꝫ rebus ꝯſiſtãt decetero oc
pent ſeu occupari mãdent nec liberã venditõꝫ deci
marũ ĩpediãt. aut eas ĩ ſuis villis locari ľ ꝑ hoĩes
ſuos duci ꝓhibere p̃ſumant. ꝙ ſi aliq̇ deinceps p̃di
cta ľ aliqđ eoꝝ p̃ſũpſerint attẽptare req̇ſiti excõica/
tõis ſniaꝫ ĩcurrant ĩpo facto ⁊ nihilominus terre ci
uitates ⁊ diſtrictus hmõi principum et q̇bus p̃ſunt
capitanei ⁊ officiales p̃dicti. Opida quoqꝫ et ville
nobiliũ ſeu dñoꝝ ſpũaliũ ⁊ tꝑaliũ ⁊ quorũcqꝫ aliorũ

ſi hmõi exceſſus p collectorẽ decime reqſiti ĩfra vni
us mẽſis ſpaciũ nõ curauerint emẽdare ab hmõi i/
pedimẽtis deſiſtẽdo ipo facto eccliaſtico ſubiaceãt
interdicto.

Cũ ius eccliaſticũ ⁊ pcipue ſolutio decimaꝝ deo
debitaꝝ quas ipe clericis exhibẽdas p ſuo cultu cõ
ceſſit diminui nõ debeat qualibet malicia ſeu frau/
de excogitata ſʒ potius augmẽtari ne officiũ diuini
cultus ꝑpter qđ bñficiũ eccliaſticũ ⁊ decime ipe dã
tur obmittaꝶ. ſtatuimus vt ſi nobiles ſeu heredes
aut tꝑales dñi aliquaꝝ poſſeſſionũ quoꝝ maiores
libere ad quã volebãt eccliam decimaʒ ſoluebãt ex
quadã abuſiõe mltiplicari ꝯtingat ſenior aut vnuſ
eoꝝ eã libere ſoluat. Alij oẽs ⁊ ſingli ecclie ſeu pbẽ
de cui decima illius hereditatis ſeu poſſeſſionis a/
ſcripta ẽ ipaʒ ſoluere teneanꝶ ne ſi quis eoꝝ eã libe/
re ſolueret ius ecclie ſeu pbẽde ipius ad cultũ diui
nũ ꝑpter hec ꝯtingeret abſorberi. Addicimus iſu/
per ꝙ nobiles ſeu heredes hmõi qbus priuilegiuʒ
hoc ꝯpetit dent ipſi ecclie decimã tali vicʒ ĩ quã ca
dit pceptio decimaꝝ nihil de ea ſuis vſibus appli/
cãdo ꝙ ſi qſpiã reptus fuerit aliqd de ipa p ſe rece/
piſſe fraudulẽter priuilegiũ pdet. cũ priuilegiũ me/
raꝶ amittere. q pmiſſa ſibi abutiꝶ ptãte. Porro ſi ac/
ciderit ꝙ poſſeſſio ſeu hereditas quã miles tenebat
decimã de ea libere ſoluẽdo ĩ inferiorĩ pſone titulo
ẽptõis vẽditõis pmutatõis donatõis ſeu quocũqȝ
alio mõ dñiuʒ pueniret pſona hmõi decimã ſoluat
ecclie ſeu pbende cui ipius hereditatis ſeu poſſeſſi/
onis decima ẽ aſcripta econtra vo ſi nobilis aliqs
gaudens priuilegio hmõi militari poſſeſſioneʒ ſeu
hereditatẽ aliquã in qua perſone inferiores reſide/

bant decimas eccl'ie ſeu prebēde alicui ex debito ſol
uendā tituloꝝ p̄dictoꝝ aliquo aſſequat̄ illuc teneat̄
ſoluere vbi eā pſone hm̄oi hactenus pſoluerūt cuꝫ
res trāſire cū ſuo honore dinoſcunt̄.

Itē cuꝫ leuitis ſeu eccl'iaſticis pſonis iure diuio
decime debeant̄ dolentes referimus ꝙ quorundaꝫ
laicoꝝ cupiditas ius hm̄oi qđ ſibi deus in ſignum
generalis dominij retinuit nititur abolere et ꝓ ſua
voluntate de his que ad ip̄os nō ptinent aliter or/
dinare imo potius deordinare p̄ſumunt. quaſi a ſe
iugū diuini ſeruitij velint excutere qđ in baptiſma/
te ſunt ꝓfeſſi. Huius approbatōe concilij diſtricte
precipimus vt iuxta laudabileꝫ ꝯſuetudinē patrie
decime manipulares de quolibet grano in agro p/
ſoluāt̄ nec liceat alicui laico nobili vel ignobili cu
iuſcunqꝫ dignitatis vel principatus exiſtat conſue
tudinē memoratā ꝓpria temeritate īfringere qñ eti
am ipſe de ꝓprijs terris que ſuis ſumptibus exco/
luntur decimas integraliter pſoluat. nec ꝓpria vo/
luntate imo potius p̄ſumptōe eas cuiqꝫ eccl'ie vel
pſone ꝯferat. ſꝫ illas abſqꝫ vlla ꝯtradictiōe pcipiat
q̄ de eodē loco decimas pcipere ꝯſueuit ex antiquo
Si ꝟo terras ſuas alijs tradiderint colendas eas
nec ī toto nec in parte abſolutiōe decimaꝝ p̄ſumāt
abſoluere cū nō ſit iuſtum vt ea que dei ſunt ⁊ mini
ſtrorum eccl'ie conferāt alienis. ſed de om̄ibus par
tibus alijs ip̄i coloni decimas integraliter ſoluere
nō obmittant. Alioquin tam ipſos colonos q̄ꝫ de
fenſores ſeu fautores eoꝝ ab hac p̄ſumptione que
furtum vel rapina nō īmerito dici poſſunt per dene
gationē eccleſiaſtice ſepulture ⁊ ſubtractionē eccle
ſiaſticorū ſacramentoꝝ p̄cipimus coerceri. Adici/

entes ⁊ ſub pena excōicatōis prohibentes ne aliq̄ ſeculares vel eccleſiaſtice pſone ſolutionē decima/rum in hac puincia tam laudabiliter obſeruatū cō/mutare preſumāt in pecuniariā penſionē ipſas ta/men decimas ſibi a colonis redditas vendere po/terint put vtilitati ſue ⁊ eccl'iaꝝ viderint expedire. Et q̄cūq laicus nobilis l' ignobilis hmōi vēditio nem clam vel palā ipedire p̄ſumpſerit quouſq di/gne ſatiſfecerit de tali omiſſo introitū eccl'ie ſibi no uerit interdictū. ſaluo q circa mltiplicatōꝫ nobiliū ⁊ depoſitionē emethonū in ſtatuto p̄xime precedē/ti eſt predictū vel aliter ex cōcordia cū terrigenis fu it ordinatū. verū ſicut laicos circa preceptū de de/cimis perſoluēdis eſſe volumus obediētes ſic eos a grauamie eccl'iaſticaꝝ perſonarū quod eis infer/re dicuntur ſup dilatione vel mora percipiendi de cimas releuare volentes. p̄ſenti decreto ſtatuimus vt nō obſtante aliqua oſtitutione ordinatōe ſeu ali qua oppoſitōe poſtq ſegetes in agro collecte fuerit ei cui decime debeant ſub teſtimonio cōpetenti ⁊ p interualla congrua quorū q̄libet ad minus duos dies habeat terna fiat denunciatio vt decimā ſuam tollat ne ppter eius dilationē vel morā ipſi coloni in ſuis nouē ptibus ſuſtineāt detrimentū. Alioqn elapſo triduo a tpe denunciatōis vltimo facte no/uem partes ſuas libere ſibi liceat vbi voluerit col/locare. Nos eñ ſentētias excōicatōis ſuſpenſionis vel interdicti quas hac occaſione fieri otigerit i co lonos irritas decernimus ⁊ inanes.

Cum turpis ſit ps que ſuo nō cōgruit vniuerſo ⁊ quidam ſculteti vicinis ſeu villanis eorum in ea dem villa decimas abſq cōtradictōe ſoluentibus

e iiij

ipſi eas minus rõnabiliter ſoluere ↄtradicũt, ſtatui mus ergo ꝙ ſculteti hmõi cuiuſcũqꝫ ſtatus aut con ditõis fuerint hmõi ſuis vicinis ſeu villanis equa les eſſe debeãt i ſolutõe decimarũ.

De ſtatu monachorum et ca nonicorũ regulariũ.

Cõpaternitatẽ a monachis ⁊ monialibus ↄtra/hi diſtrictius ihibemus, ſtatuẽtes vt ſi aliqua clau ſtra monialiũ ad inopiã tantã deuenerint ꝙ ipſi de puẽtibus monaſterij ſuſtẽtari nõ poſſunt ⁊ ab ami/cis panẽ vinũ denarios vł aliq̃d hmõi tranſmittat eiſdẽ nõ hec prius recipiant quã abbatiſſe ⁊ magi/ſtre ſue id ſignificent vt de eius arbitrio q̃d de hoc quod miſſum eſt fieri debeat ſtatuat ⁊ labores eorũ veniant in cõmune, idem de monachis voluimus irrefragabiliter obſeruari.

Nullus monachus i abbatẽ vel ad aliquod offi ciuꝫ niſi dudũ ꝓfeſſus fuerit aſſumat, ⁊ ſi taliter ſũt aſſũpti a ſuis remoueant officijs et alij ſubſtituant eiſdẽ, qḋ de monialibus etiã decernimus obſuãdũ

Nouicij iã adulti ſi poſt annũ ꝓbatõis i manus abbatis facere ꝓfeſſionẽ recuſauerit de monaſterio expellant, qḋ etiã de monialibus obſeruet.

Precipimus vt abbates ꝑpoſiti priores mona chorum canonicoꝝ regulariũ necnõ abbatiſſe ma/giſtre ⁊ prioriſſe monialiũ tã in ſeipis q̃ꝫ in ſubditiſ ꝓut ad cuiuſcũqꝫ ſpectat officiũ vitã ⁊ ↄuerſationẽ exhibeãt ac habitũ deferãt regularẽ ſeipos ac ſuos ſubditos hñtes ꝑcipue que ipoꝝ ꝓfeſſioni obuiant ⁊ ordinis honeſtati nõ cõgruũt puta circa exquiſi/tum ornatũ vel notabilẽ exceſſuꝫ in veſtibus cibis

ꝛ potibus equitaturis ꝛ lectiſterniꝭs annulis ꝛ ſiſi/
bus ſuperfluitatibus ſeu taxilloꝝ alearū ꝛ ſcaccoꝝ
ludis ꝛ cerearū laſciuiꝭs totaliter cohibentes ſe iu/
xta diſpoſitionē ſue regule ꝛ ſacroꝝ canonū inſtitu
ta ſollicite prouidentes. ꝙ nullus monachus vel
canonicus regularis ſeu monialis niſi ratōe admi
niſtratōis ſeu officij. poſſeſſiones redditus vel ali/
quid q̄cꝙ proprij habeant. q̄nimo illud qḋ cuilibꝫ
ſingulari perſone ex ſuo labore vel artificio aut pa
rentum amicoꝝ ſuorū largitione obuenit ſuperio/
ribus manibus offeratur vt per ipſius prouidenti
am circūſpectā emolimētis hmōi cōmunitatis ſin
gularis perſonarū neceſſitas ſubleuet. Apoſtataſ/
ꝙ ſuos reqrant ꝛ repetant ac ipos carcerū penis af
ficiant ꝛ volūtarie reuertentes paterne ſuſcipiant
ſalua ſemꝑ penitentia regulari adiciētes ꝙ mitris
magnis admodū pſonarū ſeculariuꝫ nō vtant. Et
quoniā q̄dam religioſi tantūmodo ſue natōnis ſeu
ideomatis perſonas ꝛ nō alias ad ordinē recipere
frequentius cōſueuerunt. Et cum i hoc nō debeat
exceptio haberi perſonaruꝫ. volumus ꝛ ſtatuimus
vt quaſcunꝙ pſonas dūmodo ſint idonee cuiuſcū/
ꝙ natōis vel idiomatis fuerint indifferenter ſuſci/
pere teneant ꝛ ad hec faciendū per ſuos ordinarioſ
compellantur.

Et quia inhoneſtuꝫ exiſtit ꝙ canonici regulares
vel monachi diuerſis veſtibus veſtiant cuꝫ ex hoc
ꝓueniat inuidia murmur ꝛ ſcandalū inter ipos. ſta
tuimus ꝙ oēs monaſtica vel regulari canonica et
ſub eadem profeſſione morantes indifferenter vno
ꝛ eodē veſtiario induant ꝓhibentes expreſſe. ne q̄s
eorum veſtes aliquas alicuius coloris niſi tantū/

modo albi vel nigri ſeu griſei habere preſumāt. qui bus brunetum nigrū garzatiū et aliuz quēcunqꝫ pānum notabiliter delicatū interdicimus vniuerſis vt veſtes nō habeant breuiare vel longitudine deformatas. qui vero in predictis exceſſerit per ſuos dioceſanos vel ſupiores alios caſtigēt ſalua diſcretione vel diſtinctōe diuerſorū ordinū ſeruata inter monachos ſiue canonicos et pverſos.

Et qꝛ ſicut audiuimus et vidimus quidā monachi et canonici regulares ſicut clerici et laici ſeculares cōſueuerunt incedere in animarū ſuaꝝ pīculuz et ſcandalū plurimoꝝ p̄cipimus vt canonici regulares ſine ſuppillicijs vel tunicis lineis ſeu cappis clauſis monachi vero ſine cappis aut cugullis ſeu ſcapularibus extra domos ſuas decetero nō incedant. nec etiam intra domū. Si vero contrafacere preſumpſerint adminiſtrationē habentes eaz ipſo facto āmittant. et monachus ſiue canonicus reglaris p abbatē priorē p̄poſitū puniat. et ſi negligēs fuerit p epm̄ ſuppleat.

Statuimus vt a die quatuor coronatoꝝ vſqꝫ ad diē natalis dn̄i a ſanguine et a carnibus om̄es monachi cuiuſcunqꝫ ſint ordinis preter infirmos et debiles et delicatos cuz q̄bus abbates diſcretōe p̄uia poterint diſpenſare. abſtineāt oībus diebus abſqꝫ dn̄icis ieiunantes. Poterit tn̄ abbas ex cauſa cum aliq̄bus vt aliquādo bis comedāt diſpēſare nec comedant ter in die niſi pueri infirmi vel qui in refectorio legent a ſeptuageſima vſqꝫ in paſcha quantū ad eſum carniū et eſuz ſanguinis. Idē p̄cipimus firmiter obſeruari ne comedant extra domos ſuas in pochijs niſi quando pcuratio ab aliquibus de

betur eiſdem. Canonicos regulares ſuaꝫ regulam regulariter p̄cipimus obſeruare. p̄cipimus etiaꝫ ꝙ nullus canonicus regularis diebus lune ⁊ mercurij carnes i refectorio comedat niſi feſtum nouē fuerit lectionū. Silentiū autē in clauſtro refectorio ⁊ dormitorio firmiter precipimus obſeruari. Horū debitis ⁊ ſtatutis i loco vbi ad minus duo monachi aut reg̃lares canonici ꝯmorant̃ ita ſcꝫ ꝙ nullus audeat loq̄ niſi voce adeo ſubmiſſa ꝙ tertius audire nō poterit vel nō poſſit.

Quoniā ſicut audiuimus q̄dā monachi ⁊ canonici reg̃lareſ aliquoꝝ monaſterioꝝ ꝯſueuerūt extra ſepta monaſterij ſui tā patēter q̄ȝ latēter tā turpiter q̄ȝ dānabiliter per terrā ſepius diuagari ſtatuimus vt nullus excepto capellano ⁊ illis q̄bus ex neceſſitate admiſtratio ꝯpetit. ſepta monaſterij ſui exire audeat niſi prius ab abbate priore vel p̄poſito. ⁊ ſi abbas vel prior vel p̄poſitus p̄ñtes nō fuerint ab eorū vicarijs vel alijs poteſtatē hn̄tibus eis ſpēaliter licētia ſit ꝯceſſa. q̄bus abbas ſeu prior vel prepoſitus vel eorū vicarij ſine cauſa neceſſaria vl̃ rationabili exeundi licentiā nō concedant nec etiam obtenta licentia ſine ſocio quiſpiā exire preſumat. Si ṽo abbates priores prepoſiti vel alij reg̃lares p̄lati ſeu eorū vicarij in aliquo premiſſorū negligētes inuenti fuerint vel remiſſi per ſuſpenſionis vel maioris vindicte ſententiā a dioceſanis ſuis ſe nouerint puniendos.

Prohibemus ne monachi vl̃ canonici reg̃lares eccleſias ad firmam recipiāt vel conducant aut ſine licētia dioceſanorū epiſcoporū vl̃ alioꝝ ordinarioꝝ in parrochialiū eccleſiarum capellis exiſtant

ſed ad ſua monaſteria redeāt donec redierīt nō ce
lebraturi.
Si q̄s religioſus inuētus fuerit cū canibꝫ ꝛ auibus
venatorijs cuicūꝗ occupāti ꝯcedunt a nobis.

De capellis monachorum

Nullus religioſus cuiuſcūꝗ ordinis ꝯtinue de
ſeruire valeat ī ꝑrochialibus ecclijs ſeclariū vltra
octo dies abſꝗ illius ꝑrochial' ecclie ordinarij licē
tia ſpēali. Qui ꝯo t'les ſciēter vltra octo dies loco
capellanoꝝ ad celebrandū l' ad eccliaſtica ſacramē
ta miſtrāda tenuerit aut ſuſtinuerit ſint ipofacto ab
ordinū executōe ſuſpēſi que ſuſpēſio ꝑ dioceſanos
epos īpoſita eis ſup hmōi exceſſu ſeu trāſgreſſione
penitētia ꝯpetēti ac iniūcto ſibi ꝙ in talibus vl..
us nō excedāt valeat relaxari.

De iurepatronatus

Ad extirpandā illā deteſtabilē corruptelā quo/
rūdā eccliaꝝ p̄tronorū. q̄ rectoribus eoꝝ defunctis
ſpoliāt domū ꝛ eccliaꝫ rebus mobilibꝫ ꝛ interdū i/
mobilibus in ſalutis ꝓprie diſpēdiū ꝛ ſcādalū plu
rimorū. ſtatuimus vt ſiue laicus ſiue clericus hoc
facere p̄ſūpſerit ſit a iure pn̄tandi ea vice ſuſpēſus
ꝛ loci ordinarius ꝯferat eccliaꝫ iſta vice vtriꝗ ſcꝫ p̄
ſentās ꝛ pn̄tatus excōicent et artius euitent donec
cū debita ſatiſfactōe reſtituāt ſic ablata.

Deteſtāda quorūdā p̄tronoꝝ ſeu aduocatoꝝ cu/
piditas intm̄ metas ſue ptātis excedit. ꝙ cum ali/
qua eccleſiaſtica beneficia vacare contigerit quorū
ad ipos ius ꝑtinet p̄tronatus nullam idoneitatem
preſentandaꝝ ꝑſonarum ſiue eccliaꝝ ſeu plebium

vtilitilitatē attēdētes. ſed imitatores q̄rūt clericos ſymonis ſucceſſores quos recepta ab eis certa ſū/ma pecunie ſiue de ip̄a i poſterū ꝑſoluēda. aut pro/miſſiōe de remittēdis ſibi ꝉ nō repetēdis etiā ab eis decimis vꝉ alijs eccꝉie iuribus. aut ꝙ ſi eis diſplicē tiā fecerint. eccꝉias ipſas dimittere ꝛ lr̄as p̄ñtatōis ꝛ inſtitutōis ſue ipoꝝ manibus tradere teneant aut ſil̄ibus pactōibus p̄miſſis. demū eos iſtituendos ep̄o rep̄ñtant. Ne igit hm̄ōi execrabile genus mer/catōis ius ſibi vendicet decetero cōtra canonicas ſanctōes hoc ſacro approbāte ꝯcilio diffinimus ꝙ p̄ſonus clericus ꝉ laicus q̄ ex ꝯuentōe ꝉ pacto quo libet p̄miſſoꝝ vꝉ ſil̄i dep̄hēſus aliquē p̄ñtaſſe eo ip̄o pro illa vacatōe ius p̄ñtatōis āmittat. ꝛ ꝓtūc bñfi/ciū hm̄ōi ꝑ eū ad quē ip̄ius iſtitutio ꝑtinet ꝯferat p̄/ſentatus v̄o taliter nō ſolū eodē bñficio ſit idignus ſꝫ ip̄o facto reddat inabilis ad ſacros ordines ꝛ ad q̄uis eccꝉiaſtica bñficia obtinēda.

De conſecratione eccleſie vel altaris.

Si eccꝉiam pollui humani ſanguinis aut ſemis effuſione aut publice excōicatū i ea ſcienter ſepeliri ꝯtingat ip̄ius eccꝉie cimiteriū ſi ꝯtiguū ſit eidē cen/ſet eē pollutū ꝛ an̄q̄ ꝑ ep̄m recōciliet in ea nō debēt diuia celebrari vel aliq̄s ſepeliri.

De celebratione miſſarum

Si cui ꝑ nos aut ſuffraganeoꝝ nr̄oꝝ aliq̄d ꝯce/dit q̄ȝ in altari viatico diuina corā ip̄o poſſint offi cia celebrari nō in loco vētuoſo ſeu aliquo ꝑicꝉoſo vꝉ inhoneſto hoc fieri debere itelligimus vñ ſi q̄s p̄

ſbyteroꝝ occaſione ꝓceſſiōis hmōi ꝯtra p̄miſſa di/
uia celebrare p̄ſūpſerit eoipo penā icurrat ſinodalē

Prohibitū ꝯſtitutōibus canonicis inuenimus vt nullus ſacerdos pl̄es miſſas debeat dicere vna die excepta ſolēnitate natiuitatis dn̄i. ⁊ in caſibus ſpecialiter reſeruatis. quia tamē ſacerdotuꝫ auari/cia auſu temerario vt plures oblatōes capiant i di/uerſis eccl̄ijs p̄ſumūt dicere plures miſſas preſen/ti ſtatuto firmiter ꝓhibemus vt nullus ſacerdos de cetero duas miſſas vno die niſi vt premittit̄ aude/at celebrare. contrariū faciens ad arbitriū ſup̄ioris puniat̄. Item abuſum illū qui i q̄buſdā eccleſijs ſo/litus eſt obſeruari vicꝫ qd̄ preſbyter cantato introi/tu ⁊ Kyrieeleyſon i vno altari mox ad aliud ad idē faciendū ſe conuertit ⁊ ſic deinceps. Et cū hoc aua/riciā ſapere videat̄. propterea abuſum predictū pe/nitus reprobamus adiciētes q̄ due vel plures miſ/ſe vbi voces mutue ſe ꝯfundunt in vna ⁊ eadeꝫ ec/cleſia ſimul ⁊ ſemel nullomodo decantent̄.

Ordinamus etiā ⁊ ſtatuimus vt deinceps nedū in cathedralibus verūetiā in collegiatis eccleſijs oīes hore canonice per vicarios ipſaꝝ eccleſiarū decantent̄ vt eo amplior ad eccleſias populi deuo/tio excitetur qd̄ꝗ in altari maiori cuiuſlibet eccl̄ie cathedralis n̄ niſi canonicus eiuſdē eccl̄ie extiterit miſſam audeat celebrare. niſi ꝑ ꝯſuetudinē in aliq̄/bus eccl̄ijs ꝯtrariū ſit introductū.

Cū doctor gentiū lumēq; glorioſum eccleſie aſ/ſerat vnicuiq; noſtrū gratiā a dn̄o datam q̄ nō con/uenit alicui maxime i ſortem dn̄i vocato inuacuuꝫ recepiſſe. propter qd̄ miramur ⁊ dolemus d̄ nōnul/lis noſtre prouincie ep̄is abbatibus prepoſitis ac

aliꝫ clericis dignitates perſonatus officia canoni
catus ⁊ alia eccleſiaſtica beneficia curam preſertiꝫ
animarū habentia obtinentibus qui ⁊ ſi ſacris ca/
nonum iſtitutis vrgentibus ad ſacros clericorum
ordines promouent. aliqui tamē gratiā quā i colla
tione predictorū ordinū aſſequunt ſacrarū ſcꝫ miſ/
ſarum officia i quibus noſtre redemptōnis recenſe
tur memoria in ſue ſalutis ac animarꝫ pro quibus
huiuſmodi offerre tenent ſacrificia diſpendiū raro
vel nunq̄ nō ſine graui ſcandalo celebrando exe/
quuntur ac ſi propter alicuius terminis latētis ob
ſtaculum ab executōe ſacerdotalis officij ſuſpenſi
viderentur. Cum autē beneficiū datur propter of/
ficium in quo precipue circa frequens miſteriū ve/
nerabilis eukariſtie ſacramenti deo digne ⁊ lauda
biliter ſeruatur. hoc ſacro approbante concilio vo
lente hunc torporē a prelatis ⁊ clericis hmōi ꝟga
ſeu baculo paſtoralis animaduerſiōis excutere ſta
tuimus vt decetero epi abbates prepoſiti et alij vt
prefertur eccleſiaſtica beneficia qualiacūq̄ ſint ob/
tinentes ſubdiaconi ad diaconatus ⁊ diaconi con
ſequenter ad preſbyteratus gradus ipedimētis ca
nonicis ceſſantibus infra vnius anni ſpaciū aſcen
dere nō poſtponant. dum vero in ſacerdotio fuerit
ꝯſtituti ifra ſex menſiū decurſuꝫ a tpe quo p̄ſbytera
tus ordinē ſuſceperit. hi ꝟo q̄ actu facti ſūt ſacerdo
tes a die publicatōis pn̄tiū ifra ſilr ſex mēſiū tmi/
nū vl ſi eocitius fieri poterit a p̄dictorū ordinū exe
cutioneꝫ videlicet ad peragenda veneranda miſſa
rum officia. tam reuerenter q̄ deuote iuxta ſuaſum
apoſtoli ſeipſos pbādo p̄parare debeant. ac totiēs
de illo pane edere ⁊ de calice bibere quotiens ⁊ qn̄

hoc ipis deus iſpirauerit ⁊ ſue ac ꝓximoꝝ ſaluti pu
tauerit expedire. ita tñ vt ſi freq̄ntius id fieri ꝯmo/
de nō poſſet ſaltiʒ i feſtis maioꝛibꝯ āni niſi foꝛēt ca
nonico ipedimēto ꝓhibiti. ꝙ ſuo ſupioꝛi vl̄ de ipiuſ
lnia ꝯfeſſoꝛi idoneo reuelabūt deuotius ſicut pote
rint officiare teneant. Trāſgreſſoꝛes aūt huius ſa/
lubꝛis ꝯſtitutōis ſi epi fuerit ꝓ quolibet āno in cen
tū. ſi abbates nō exēpti i vigintiq̄nqꝫ marcis ⁊ ſua/
libus. ꝑpoſiti ꝯo ⁊ alij bñficiati ꝑſertiʒ curā aiaruʒ
hñtes decimā ꝑtē fructuū ſuoꝝ bñficioꝝ pro media
ꝑte fabꝛice illaꝝ eccl̄iaꝝ vbi bñficiati fuerit. reſiduā
ꝯo ꝑ executoꝛe pñtis nr̄e ꝯſtitutōis loci ſcʒ oꝛdina
rio vl̄ cui hec ſollicitudo ꝯmiſſa fuerit ꝯuertēda pñ
ti irrefragabili ſtatuto decernimus puniēdos. Ad
cuius ſollicitaʒ fideleq̄ʒ obſeruātiā coepoꝝ nr̄oꝝ et
alioꝝū vices ipoꝝū gerentiū q̄ pro tꝑe fuerit ꝯſcias
oneramus.

De baptiſmo

Baptiſmus cū honoꝛe ⁊ reuerētia celebꝛet ⁊ cuʒ
magna cautela maxie i diſtictōe ꝯboꝝ ⁊ ꝓlatiōe. in
q̄bus tota ꝯtus ſacramēti ꝯſiſtit ſcʒ. ego te baptizo
in noie pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti amē. In vulgari lai
cos doceant ſacerdotes freq̄nter. qualiter cū opus
fuerit debeāt baptizare. patrē ⁊ matrē etiaʒ pueri in
ſūma neceſſitate ſil̄r doceāt poſſe baptizare. dicant
etiā laicis ꝙ nomē puero ſi iponāt. Foꝛma aūt ver
boꝝū ꝑdicta ab eo q̄ baptizat integre ꝯtinue oꝛdina
te ⁊ ſine interpoſitōe aliqua ꝓferat. Interroget aūt
laicus q̄ ſic ipm baptizauit diligēter a ſacerdote q̄d
dixerit q̄d fecerit. ⁊ ſi eū inuenerit mō diſcreto ⁊ de/
bito baptizaſſe allato puero ad eccleſie foꝛes ſup/

pleat qđ deeſt, ſcȝ pabulū ſalis ꝛ aurlū linitio cum ſaliua ꝛ tūc a ſacerdote nomē puero īponat. exorciſmi tñ nō dicant ſȝ ſup fontes ſine īmerſiōe tñ oīa fiant q̄ ſolēt fieri. Si vo dubiū fuerit ſub qua forma puer baptiȝatus fuerit tūc ſacerdos oīa faciat ꝛ īmergēs dicat. Si tu nō es baptiȝatus. ego te baptiȝo in noīe prīs ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti amē. Ad eleuādū puerū de fonte tres tm̄ patrini recipiant pñt tñ epi ſup pluralitate patrinoꝝ diſpenſare.

De cuſtodia eukariſtie

Statuimus vt ī cūctis eccl'ijs eukariſtia criſma oleū ſacrū aqua baptiſmi ſub fideli cuſtodia ſiue ſeris ꝛ reuerēter obſeruētur ne poſſit ad illa temeraria manus extēdi ꝑ nephandis aliq̄bus exercēdis. Si vo is ad quē ſpectat cuſtodia ea īcaute reliq̄rit tribus mēſibus ab officio ſuſpēdat. ꝛ ſi ꝑ eius incuriā aliqđ nephandū īde ꝯtigerit grauiori ſubiaceat vltioni.

Relinq̄ nolumus incorrectū ꝙ q̄daȝ clerici eccl'ias ſic exponūt ſupellectilibus ꝓprijs ꝛ etiā alienis vt potius domus laice ꝙ̄ dei baſilice videant. nō cōſiderātes ꝙ dn̄s ī euāgelio nō ſinebat vt vas trāſferret ꝑ templū. Sunt aūt alij q̄ nō ſolū eccl'ias dimittūt incultas. Uerūetiā vaſa miſterij ꝛ veſtimenta miſtroꝝ ac pallas altaris necnō ꝛ ipſa corꝑalia tā īmūda relinquūt qđ interdū aliq̄bus ſūt horrori qꝛ ȝelus nos comedit domus dei firmit ꝓhibemus ne hmōi ſuppellectilia ī eccl'ijs reponi admittāt niſi inter hoſtiles incurſus aut incendia repētina ſeu alias neceſſitates vrgētes ad eas opteret hr̄e refugium. ſic tñ vt neceſſitate ceſſante res in loca priſtina

reportēt ꝑcipimus quoq; vt altaria vaſa corpalia ac veſtimēta ꝑdicta mūda ⁊ nitida ꝯſeruent. nimis eñ videt abſurdū i ſacris ſordes negligere q̄ dede/cerēt etiā in ꝓphanis ⁊ iō ꝯtrariū faciēs penā vni/us marce incidat ip̄o facto.

De obſeruatōe ieiuniorū

Ad hoc etiā ꝓhibemus ne q̄s adultus ṗter ⁊ diſcretus ordiaria ⁊ ſtatuta ieiunia vt quadrageſima le quatuor tpm ⁊ vigiliaꝝ preſumat infringere nec hmōi neceſſaria ieiunia ṗtextu votiui ⁊ extra ordia/rij ieiunij cū tale dānū tali lucro deus nolit ꝯpen/ſare in alia ieiunia ꝯmutare.

Volētes ſuccurrere erroribus quos experiētia docēte didicimus tpibus nr̄is in aliq̄bus dioceſibus Gneznen. ꝓuincie exoriri. ſtatuimus ꝙ vigilia beati mathie apl̄i ſi i dies carniſpriuij euenerit quo ad ieiuniū ⁊ alia ab hoibus obſeruet ⁊ in aliam diē per quēpiā nullatenus tranſferat.

De eccleſijs edificandis

Eccl̄iaꝫ ſeu baſilicā de nouo nullus edificet nec antiquā trāſferat niſi p ep̄m vl̄ eius ꝯmiſſariū in locū ſtructure ponat lapis primarius benedictus alias edificiū diruat ⁊ edificans temerarius clericus vel laicus canonice puniat nec ep̄i ſocij dioceſanorum ſeu vicarij qui ſuffraganei cōmuniter appellātur hmōi primariū lapidē ponāt maxie in locis in q̄bus eccleſie alias nō fuerūt nec edificatas conſe/crent ſine dioceſani licētia ſpēali q̄ ex officio ſuo ꝓ/uidere tenet ne eccl̄ia erigat ſine dote cōgrua lumi/naribus ⁊ ornamentis ⁊ abſq; eccleſie notabili de/

trimento cũ aũt hmõi epo per dioceſanũ ꝯmittitur vt in dioceſi ſua eccleſiarũ ꝯſtruendaꝝ primarios lapides ponat ſeu ꝯſtructas conſecret in tali generali mãdato nõ ꝯprehendunẗ collegiate eccleſie niſi de ipis ſpẽalẽ fecerit mentionẽ talis vero eps niſi de ſpẽali dioceſani ꝯmiſſiõe nõ põt ipſius ſubditos ſoluere vel ligare.

Itẽ cũ epi fundãt eccl'ias aut fundatis dotare voluerint. ſtatuimus vt dos in ꝑpetuã memoriã habeatur in ſcriptis ⁊ ſub ſigillo ꝑlati ⁊ pỹoni lr̃a diligẽtius ꝯſeruetur ſi q̃ aũt ꝑ vſibus eiuſdez eccl'ie decime fuerint ſub certa limitatõe terre ⁊ quãtitate valoris debeãt aſſignari ita vt excreſcẽtie ſi q̃ forẽt in poſteꝝ ad mẽſaz epi reuertanẗ hoc ãt ad eccl'ias cathedrales nolumus extendi.

Quicũqꝫ eccl'iaſtica bñficia obtinẽt adiuuent ad tecta eccl'ie reficiẽda vl' eccleſias emẽdandas ⁊ cum eis collectores eccleſiaꝝ ꝑ fabricis eccl'iaꝝ quos q̃dẽ vitricos appellãt deputati q̃ ſint om̃i exceptõe de plebe maiores ⁊ idẽ elemoſynas fideliũ incõſultis eccl'iaꝝ rectoribus nõ expendãt.

Ad decus ⁊ honorẽ eccleſiaꝝ cathedraliũ attendentes ſtatuimus ꝙ ꝯſuetudo in nr̃a ꝓuincia iã diutius obſ'uata qua põtifices duces ⁊ capl'a eccl'iaꝝ cathedraliũ tertiã ꝑtes ꝑ fabrica ipſaꝝ eccl'iaꝝ ꝯtribuũt robur obtineant ꝑpetue firmitatis ipſãqꝫ hoc approbãte ſacro ꝯcilio ꝯfirmamuſ. ⁊ vt eq̃litas cuilibet obſeruetur decernimus ꝙ capl'a eccl'iaꝝ p̃dictarũ ponant beneficijs ipſorum iuſtam ⁊ ordinatam taxam ſaluo ꝙ ſi ex iuſta cauſa contigerit clero pro ſubſidio fabrice collectam imponi. Illa ne alter prealtero pregrauetur parte pro aliqua nõ debeat

ꝯputari. ſꝫ ea nō obſtāte nihilominus ꝗlibet cōtri/
buat ſuā partē.

Ad diuini cultus ampliatōꝫ ad viaꝝ quoqꝫ in/
iuſticie ꝯtrouerſie ꝑcluſionē qȯqꝫ rectores eccl'iarū
⁊ alie ſpūales pſone militantes dicturis ſe nō ipli
cēt ſecularibus carnalia ſpūalibus vtilia vtiliori/
bus ꝑferēdo. volumus ⁊ ordinamus ꝙ ſingl'is an/
nis infra octauas natiuitatis xp̄i aliquo dieꝝ dicte
octaue ipi rectores vl' alij curati cōiter ⁊ diuiſim ꝗ/
libet i pͥochia ſua cū pͥono eccl'ie ſi pͥonus ibi fue
rit ⁊ ꝯmode adeē poterit ⁊ cū pͥochianis vl' ſaltim
cū aliq̄bus de ſenioribus pͥochianorū ſeu pͥochie
duos viros de ſtatu laicali fidedignos eligāt ac de
putent. q̄ ſic deputati viri eccl'iaſtici vl' vitrici eccl'ie
noīati ea q̄ ꝓ fabrica ſeu ſtructura ⁊ alijs vſibus ſeu
neceſſarijs eccl'ie quoquo mō a xp̄ifidelibꝫ offerāt'
diligent' ꝯſeruēt ⁊ cū ꝯſilio rectoris exponāt fidelit'
ac diſpēſent. q̄ etiā hmōi oblata cū rectoribꝫ cuiuſli
bet eccl'ie deſcribere pſonas offerētiū tp̄s ⁊ quotum
oblatoꝝ ne ipis opponi poſſit vſurpatio tenebunt'
⁊ i fine āni ſuis ſucceſſoribus ſic vt ꝑfert' iteꝝ electiſ
⁊ rectori eccl'ie ac aliq̄bꝫ ꝺ ſenioribꝫ pͥochianis de
hmōi receptis ⁊ expoſitis etiā ſi ipi de ꝯſenſu recto
ris ⁊ pͥochianoꝝ i eodē officio remāſerint ſingulis
annis rōneꝫ facere ſint aſtricti. ad quā etiā faciēdaꝫ
eos ⁊ eoꝝ quēlibet obligamus. Et vt i ꝑmiſſis ōis
ceſſet ſuſpitio ⁊ veritas appareat volumus ꝙ vnuſ
liber ſeu quaternus penes rectorē eccl'ie ⁊ alter pe/
nes duos dictos viros eccl'iaſticos in q̄bus libris
ſiue quaternis hmōi oblationū ſūme ac diſtributio
nes ſiue diſpēſatōes eorūdē vt ꝑmittit' ꝯſcribāt' ha
beant' remaneāt ⁊ ſeruēt' p̄rauitatibus ſimonie vſu/

re ac cuiuſlibet alterius ĩpietatis atq̃ dilapidatorĩ/
bus ceſſantibus penitus ⁊ ſemotis, vero ſi dicti vi/
ri eccl'iaſtici ſeu vitrici eccl'ie ſingl'is annis rõnez ſic
vt p̃miſſuȝ ẽ facere ꝯtẽpſerint aut friuole obmiſerit
rectores eccl'ie trina monitõne p ſe vel fidedignos
ip̃is p̃miſſa ordinario loci quãtotius ꝯmode pote/
rint ſub pena ſinodali eoſdẽ denũcient animaduer
ſione debite puniendos.

De immunitate eccleſiarum

Licet laicis in eccl'ias eccl'iaſticas ve pſonas ac
eorum bona oĩs autoritas ſit ablata tã iure canonico
q̃ ciuili nõnulli tñ laici nitẽtes iuetitũ imunitates
eorum diuerſis conatus infringere molliunt. nos ſup
his volẽtes eorum auſuȝ reprimere auctoritate huius
ſacri ꝯcilij ſub obteſtatõe diuini iudicij ⁊ maledicti
onis eterne diſtrictius ihibemus ne ꝯcetero ad hu
iuſmodi temerarias manus p̃ſumãt extẽdere q vi/
delicȝ aliquẽ ꝯfugientẽ ad eccl'iaȝ quãtũcũq̃ male/
ficiũ ꝯſumpſerit graue iudex laicus ſeu q̃uis alius
quãtãcũq̃ ſecularẽ dignitatẽ obtinẽs ſeu ptãteȝ ex
ercẽs de eccl'ia violẽter p̃ſumat extrahere imunita/
tẽ eccl'ie talit violãdo. ſȝ potius ad inſtañ. rectoris
eccl'ie ad quã fugit recurrat vt eidẽ vitã ⁊ mẽbra il/
leſa ꝯſeruet ⁊ ip̃m pecuniaria vl' alia diſciplina pu
niat mitiori niſi malefactor ad eccl'iaȝ fugiẽs publi
cus latro fuerit vl' nocturnus depopulator agrorum
Aut ſi i ip̃a eccl'ia l' eius cimiterio homicidiũ vl' mẽ
bri trũcatõȝ ſub ſpe imunitatis ppetrauerit tl'es ei
cuiuſlibet imunitatis priuilegio ſũt indigni. Itẽ vt
expientia rerum mg'ra demõſtrãte didicimus ſecl'aris
ptãs ad tantũ ſeuire nõ veret q̃d ep̃os ab ip̃orum ſedi

bus bannit ꝓſcribit potẽter exp ellit ꝛ ꝑſequit. ad ex tremũ ꝯtra deũ ꝛ ſacroꝝ canonũ ſanctões ex quo ſe piſſime ad tantã deueniũt egeſtatẽ qꝺ in philipen/ diũ pontificalis dignitatis nõ hñt vbi caput recli/ nent ꝛ vitam ſuſtentent ꝓpter qꝺ preſentiꝰ concilij approbatõe ſtatuimuſ ꝛ iuiolabiliter p̃cipimus ob ſeruari vt quotieſcũq alicui ex coep̃is ꝓuincie no/ ſtre ſupradicta vł alteꝝ illoꝝ accidere ꝯtingat. alij om̃es cõprouinciales ep̃i in talibus ꝑſecutõibus ip̃m concilijs ſubſidijs fauoribus et auxilijs ꝓſeq̃ ꝛ adiuuare teneant vt ad ſuã ſedem libere reuertat. Adicientes ꝙ donec redire neq̃rit ep̃us cõprouin cialis q̃cunq ad ip̃ius req̃ſitõꝫ ſcꝺm poſſibilitateꝫ in ſuis domibus eundẽ ꝓcurare ſit aſtrictus.

Mãdamus vt capłm. quoniã vt itelleximus de imunitate eccłiaꝝ libro ſexto publicet qꝺ ſequitur ſub hac forma. ſtatuimus ne quis ip̃etratores lraꝝ apoſtolicaꝝ vł alios ad forũ eccłiaſticũ recurrẽtes ſuꝑ cauſis q̃ ad idẽ forũ de iure vel antiqua ꝯſuetu dine pertinere noſcunt ad deſiſtendũ vel in foro ſe/ culari de queſtionibus hmõi litigandũ per eorũdẽ iudiciũ eccłiaſticoꝝ vel ip̃etrantiũ ſeu litigantium aut volentiũ litigare aut ꝓpinquoꝝ ip̃oꝝ ſeu illaꝝ rerum aut eccłiarũ ſuaꝝ etiã captionẽ modis ve ali is ꝯpellat ſeu ꝯpelli faciat ſeu ꝓcuret nec per ſe ali os ve ip̃ediat quominus corã iudicibus eccłiaſti/ cis delegatis ſeu ordinarijs querulãtes de cauſis que vt p̃miſſuꝫ eſt ad cognitõꝫ ꝑtinẽt eorũdẽ poſſint publice iuſticiã obtinere. nec ad p̃dicta faciẽda det auxiliũ conſiliũ vel fauorẽ ſi quis vero contra pre ſumpſerit excõicatõi ſe nouerit ip̃o facto ſubiacere. a qua niſi tam iudici cuius cognitio fuerit ip̃edita

integraliter vel iuriſditio vſurpata quaꝫ parti que turbata in proſecutõe ſui iuris fuerit de iniurijs dã nis expenſis ⁊ intereſſe integre fuerit ſatiſfactũ nullatenus abſoluat.

Eos qui tpale dñiuꝫ obtinẽtes ſuis ſubditis aliqñ interdicũt ne p̄latis aut clericis ſeu perſonis eccleſiaſticis q̈cq̄ꝫ vendant aut emant aliq̄d ab eiſdẽ nec ipſis bladũ molant coquãt panẽ aut alia obſequia exhibere necnõ aquã ⁊ paſcua ꝓhibent cum talia i derogatõꝫ eccleſiaſtice libertatis preſumãt eo ip̄o excõicatõis ſniẽ decernimus ſubiacere q̄ꝫ etiaꝫ ad eos qui oblatões ne libere fiãt inhibent directe vel indirecte duximus extendendũ.

Inſup ſtatuimus vt caplm quãquã de cenſibus libro ſexto ⁊ clemẽtina p̄ſenti eodẽ titulo ab oibus publicent̃ ⁊ obſeruent̃ ſub hac forma. ſi vniuerſitas vel ſingularis pſona eccl̃ias vel eccl̃iaſticas perſonas cõpulerit ſoluere pedagia vl̃ guidagia ſeu thelonea vel exactiones pro rebus ſuis quas negociatõnis cauſa nõ deferunt vl̃ pro pſonis ſingulares ſunt excõmunicati ⁊ vniuerſitas interdicta nec eis ꝓdeſt ꝯtraria ꝯſuetudo ⁊ per dioceſanos q̄bus hoc ꝯſtat tales debẽt excõicati publice nũciari.

Excõicamus oĩes hereticos vtriuſq̄ꝫ ſexus quocũq̄ꝫ noie cẽſeãt̃ fautores receptatores ⁊ defenſores eoꝝ necnõ ⁊ q̄ decetero ſeruari fecerint ſtatuta edita ⁊ ꝯſuetudines introductas contra eccl̃ie libertateꝫ niſi ea de capitularibus ſuis ĩfra duos mẽſes poſt hmõi publicationẽ ſententie fecerint ãmoueri. Itẽ excõicamus ſtatutarios ⁊ ſcriptores ſtatutoꝝ ip̄orũ necnõ ptãtes conſules rectores ⁊ cõſiliarios locorum vbi decetero hmõi ſtatuta ⁊ conſuetudines

edite fuerint vl' obfuate. necnō ꝛ illos q̄ ſcd'z ea pſū pſerit iudicare vl' i publicā formā ſcribere iudicata.

Cū ad miſtroꝝ eccl'ie ſuſtētatōꝫ ꝛ ſubuētōꝫ ege/norū ſint ꝓuentus ꝛ res eccl'iaſtice deputate ꝓhibemus vt nulli cū turba vl' exercitu in bonis ꝛ villis eccl'ie q̄ vtiqꜫ abſqꜫ graui diſpēdio eccleſiaꝝ ꝛ inibi habitantiū deſtructōe nō modica nequaqꜫ fieri pn̄t faciūt ſtatōes. Alioq̄n principales pſone turbarū vel exercituū p̄dictoꝝ ipo facto monitōe premiſſa. ſentētiā maioris excōicatōis incurrūt ꝛ loca ciuitates caſtra ville ꝛ opida q̄bus p̄ſunt tādiu donec ſatiſfecerint eccl'iaſtico ſubiaceāt interdicto.

Itē cū ad aures nr̄as freq̄ns clamor ꝑuenerit qđ quidā nobiles ꝛ potētes tam laici qꜫ clerici ſub ſpecie hoſpitalitatis bona monaſterioꝝ ꝛ eccl'iarū ſeu eccl'iaſticaꝝ pſonaꝝ deuorāt ꝛ deuaſtant nimis fre/quēter ꝛ cū effrenata multitudine hoſpitant' vt longioris tp̄is victū breuis hora ꝯſumat ſub pena ex/cōicatōis diſtricte precipimus vt oīs de ꝓuincia Gneznen̄. tam clerici qꜫ laici ab hmōi monaſterio/rū ꝛ eccl'iaꝝ grauamibus abſtineāt. q̄ vero ab hmōi grauamibus nō abſtinuerit ſeu a p̄dictis monaſte/rijs vel eccl'ijs ꝯtra religioſoꝝ vl' ſeculariū clericorū volūtatē q̄cqꜫ extorſerint vel ex vana ſeu ſimulata ꝯfidētia annonā ſeu alias res clericoꝝ abſqꜫ eo/rū mandato ꝯtractare p̄ſumpſerit eiſdē vſqꜫ ad ſa/tiſfactionē ꝯdignā p̄miſſa monitōe introitus eccleſie deneget'. Epi tamen vel alij quibus de iure vel approbata ꝛ preſcripta ꝯſuetudine ꝓcuratio debet' ipaꝫ poterint recipere ſeruato moderamie concilij generalis.

Quoniā nōnunqꜫ conſules ciuitatū et rectores

necnõ ⁊ alij q̃ poteſtatē habere videntᷣ tot onera fre
quēter iponunt eccleſijs vt deterioris conditionis
factū ſub eis ſacerdotiū videatᷣ quaꝫ ſub pharaone
fuerit q̃ legis diuie noticiā nõ habebat. Jlle q̃dem
oib⁹ alijs ſeruituti ſubiectis ſacerdotes ⁊ poſſeſſio
nes eoꝝ i priſtina libertate dimiſit ⁊ de publico eis
alimoniā miſtrauit. iſti vo onera ſua fere vniuerſa i
ponunt eccleſijs ⁊ tot angarijs eas affligunt vt eis
qđ Hieremias deplorat ꝯpetere videatᷣ. princeps
ꝓuinciaꝝ facta ē ſubtributo. ſiue quideꝫ foſſata ſeu
expeditões ſeu alia quelibet ſibi arbitrantᷣ agenda
de bonis eccleſiaꝝ ⁊ clericoꝝ ⁊ pauperū xp̄i vſibus
deputatis volūt facere cūcta ꝯpleri ⁊ iuriſditioneꝫ
etiā ⁊ auctoritatē p̄latoꝝ ita euacuāt vt nihil pote/
ſtatis eis in ſuis videantᷣ hoibus remanſiſſe. Quo
circa ſub anathematis diſtrictōne fieri decetero ta
lia ꝓhibemus niſi ep̄s ⁊ clerus tantā neceſſitatē vᷣ
vtilitatē inſpexerit vt abſq̧ vlla coactõe ad releuā
das ꝯmunes vtilitates vel neceſſitates vbi laico/
rum nõ ſuppetūt facultates ſubſidia p̄ eccleſias ex
timent ꝯferenda. Si autē cõſules aut alij decetero
iſta ꝯmiſerint ⁊ ꝯmoniti deſiſtere noluerint taꝫ ipſi
q̧ fautores eoꝝ excõicatõi ſe nouerint ſubiacere nec
cõioni reddātᷣ donec ſatiſfactōꝫ fecerint ꝯpetētē.

Aduerſus ꝯſules ⁊ rectores ciuitatuꝫ ⁊ alios q̃
ecc̄ias ⁊ viros ecc̄iaſticos talijs ſeu collectis ⁊ ex
actionibus alijs aggrauare nituntᷣ. volens imuni/
tati ecc̄iaſtice lateraneñ. conciliū ꝓuidere preſum
ptionē hmõi ſup̄ anathematis diſtrictione ꝓhibuit
trāgreſſores ⁊ fautores eoꝝ excõicatõi ſubiacere p̄/
cepit donec ſatiſfactionē ipenderint ꝯpetentē verū
ſi quādo forte ep̄us ſimul cū clericis tantā neceſſi/

tatem vel vtilitatē proſpererit vt abſqȝ vlla coacti
one ad releuandas vtilitates cōmunes vel neceſſi
tates vbi laicorum nō ſuppetunt facultates ſubſi/
dia per eccleſias duxerunt conferenda predicti lai
ci humiliter ⁊ deuote recipiant cū gratiarū actione
propter iprudentiā tamē quorundā romanus pon
tifex prius cōſulator cuius intereſt ꝯmunibus vti
litatibus prouidere. quia vero nec ſic quorūdā ma
licia contra dei eccl̄iam ꝯquieuit. addicimus vt cō
ſtitutiones ⁊ ſentētie que a talibus vel de ipoꝝ mā
dato fuerint ꝓmulgate inanes ⁊ irrite habeant̄ nul
lo vnquā tp̄e valiture. ceterū quia fraus et dolus
alicui patrocinari nō debent nullus vario decipia
tur errore vt intra tempus regiminis ſuſtineat ana
thema quaſi poſt illud nō ſit ad ſatiſfactionē debi/
tam compellēdus. Naȝ ⁊ ipſuȝ qui ſatiſfacere recu/
ſauerit. et ſucceſſorem ipſius niſi ſatiſfecerit infra
menſem manere decernimus eccleſiaſtica cenſura
concluſum donec ſatiſfecerit cōpetenter cuȝ ſucce/
dant in onere qui ſubſtitunt̄ in horrore.

Item cum contra violatores eccl̄iaꝝ vel cimite
riorū pene ſint a canonibus conſtitute et peccatis
noſtris exigentibus in hec tempa deuenerimus qđ
a magnatibus terre nec timor deo nec honor eccle
ſijs impēditur. Precipimus vt talibus qui eccle/
ſias vel cimiteria effractionibus ſeu alijs rapinis
violant eis dioceſani epiſcopi nullo modo pereāt
ſed tales excōmunicent et excōmunicatos denun/
cient ad ſatiſfactionē condignā ⁊ precipue princi/
pis exercituin per quē facte fuerint et ſi principum
ibi nullus perſonaliter fuerit tūc pena ſpecialiter
promulgetur in illos qui principales i exercitu ſu

erint nec aliquo modo lata in eos ſententia excom municationis relaxetur donec de damnis ⁊ iniuri/ is fuerit ſatiſfactum. Is vero qui in eccleſia vel ci/ miterio aliquem grauiter leſerit vulnerauerit vl' oc ciderit excõicatõis ſniam incurrat ipo facto.

Ad hec ſtatuimus ⁊ ſub pena excõmunicatiõis iam prolate prohibemus vt nullus in villis eccle ſie ſeu apud homines earundez villarum aſcripti/ tios vel liberos poduodos accipere preſumat ni/ ſi in tribus caſibus ſi vicz traditio ducis vl' alicu/ ius caſtri ſubita timeatur vel ſi exercitus in terram ingrediẽs fuerit nunciandus. ⁊ in his ſcriptis caſi/ bus qui ipſos poduodos acceperit prima oportu nitate ſibi occurrente ſine qualibet fraude permu/ tet ⁊ in eo loco relinquat vbi ab his quorum fuerũt abſq difficultate poſſent reperiri. Qui autẽ preter hoc caſus in villis vel ab homibus prefatis ipſas receperint vel caſu licito acceptos detinuerint vel alienauerint vel vſibus proprijs aliquo tempe de putauerint. tãdiu in locis in quibus dioceſano ex/ pedire videbitur denunciẽtur excõicati donec ipis poduodis reſtitutis damnũ qd inde ipoꝝ dñi paſſi fuerint ex integro pſolutũ.

Ne clerici vel monachi ſecula ribus negocijs ſe imiſceant.

Multa ſũt negocia ſecularia de quibus pauca p/ ſtrigamus ad q̃ ptinet oĩs carnal' ɔcupiſcẽtia q̃cq̃d iuſto plus appetit hõ. turpe lucrũ eſt munera iniu/ ſta accipere vel etiaz dare. p aliquo ſeculari queſtu precio aliquẽ conducere ɔtentões vel lites vel ri/ xas amare i placitis ſecl'aribus diſputare excepta

defenſione orphanoꝝ aut viduaꝝ cōductores aut procuratores eſſe ſeculariū reruꝫ. turpis verbi vel facti eē ioculatorē. vel iocū ſecularē diligere. aleas amare, ornamētū incōueniēs ꝓpoſito ſuo q̄rere ꝛ in delicijs viuere. velle gulā ꝛ ebrietatē ſeq̄. pōdera i iuſta vel menſuras hr̄e negociū iniuſtū exercere nec tn̄ iuſtū negociū ē ꝯtradicēdū ꝓpter neceſſitates di uerſas qꝛ legimus ſanctos apl'os negociatos fuiſſe ꝛ i regl'a beati bn̄dicti p̄cipit ꝓuideri ꝑ quoꝝ manus negocia monaſterij ꝓcurant canes vel aues ſeq̄ ad venādūꝫ ꝛ oibus q̄buſlibet cauſ ſupfluis itereſſe ec ce tl'ia ꝛ his ſil'ia miſtris altaris dn̄i necnō ꝛ mona chis oīno ꝯtradicimus de q̄bus ait apl's. nemo mi litans deo īplicat ſe negocijs ſecularibus.

Sꝫ nec ꝓcuratōes villaꝝ aut iuriſdictōes etiam ſeculares ſub aliq̄bus principibus ꝛ ſecl'aribus vi ris vt iuſticiarius eoꝝ fiat clericoꝝ q̄ſquā exercere p̄ſumat. ſi q̄s aūt aduerſus hec venire tēptauerit qꝛ ꝯtra doctrinā apl'i dicētis. nemo militās deo ipli cat ſe negocijs ſecularibus ſeculariter ait ab eccle ſiaſtico fiat miſterio alienus p̄ eo ꝙ officio clericali neglecto fluctibus ſeculi vt ptātibus placeat ſe in gerit diſtrictius aūt decernimus puniēdū ſi religio ſorū q̄ſcꝫ aliq̄d p̄dictoꝝ auſus fuerit attēptare.

Sequitur quartus liber de ſponſalibus.

Si inter viꝝ ꝛ mulierē legittimus ꝯſenſus inter uenerit de p̄nti ita qd̄ vnus alteꝝ mutuo ꝯſenſu v bis ꝯſuetis exp̄ſſe recipiat vtroqꝫ dicēte. ego te acci pio in meā ꝛ ego te i meū. vl' alia verba conſenſum exprimētia de preſenti nō liceat alteri ad alia vota

trāſire qꝺ ſi fecerint ſcꝺm mr̄imoniū imo verius ad
alteꝝ de facto ꝯtractū etiā ſi ſit carnal' copl'a ſubſe/
cuta ſepari dꝫ ⁊ primū i ſua firmitate manere. verū
ſi inter ipſos acceſſerit tātūmodo ꝓmiſſio de futuro
mr̄imonio ꝯtrahēdo vtroqꝫ dicēte. ego recipiā te in
meā. ⁊ ego te in meū ſiue v̄ba ſil'ia. ⁊ alter eoꝝ añqꝫ
carnaliter ſe cognoſcāt aliā ſeu aliū per v̄ba ſibi de
ſpōſauerit de p̄nti. dato ꝙ prima ꝓmiſſio de futuro
ꝑ interpoſitōꝫ fuerit iuramēti firmata ei tñ p̄iudicat
deſpōſatio poſt ſecuta. illi v̄o q̄ primā ꝓmiſſionē ꝑ
ſcꝺm ꝯtractū irritā fecit ē de violatōe fidei pnīa in
iūgēda. Carnalis v̄o copl'a ſi ſequat' ꝓmiſſionē de
futuro eo ipō mr̄imoniū efficit ſic ꝙ ei i nullo p̄iudi
cat q̄cūqꝫ ꝯtractus mr̄imonial' poſtmoꝺ ſubſecutuſ
ꝯſuetudinē quoqꝫ general' ꝯcilij cū ihibitio ꝯtrahē/
tiū ꝑiculis ꝓuidētē cēſemus diſtrictius obſeruādaꝫ
vt cū mr̄imonia fuerint ꝯtrahēda diebus dñicis vl'
alijs feſtiuis i eccl'ijs ꝑ p̄ſbyteros corā plebe. pu/
blice ꝓponat' termio ꝯpetēti p̄finito vt ifra illū q̄ ve
nerit ⁊ voluerit legittimū ipedimētū apponat. Sꝫ ⁊
ipi p̄ſbyteri nihilominus iueſtigēt vtꝝ aliqꝺ ipedi
mētū obſiſtat. ⁊ ſi nec ꝑ oppoſitōꝫ alicuius nec per
iueſtigatōꝫ iuenerint p̄ſbyteri ipi factis iterrogatōi
bus ꝯſuetis eos nō differāt copl'are. ſi v̄o expoſiti
one cuiuſcūqꝫ vl' alias ꝯtra copulā ꝯtrahendā ap/
paruerit ꝓbabilis ꝯiectura ꝑ p̄ſbyteros ꝯtractus i
terdicat' publice ⁊ exp̄ſſe donec q̄d fieri debeat ſuper
eo ꝑ ep̄m vl' eius officialē ad quoꝝ hoc noticiā ꝑfe/
rāt ſint edocti. ſi q̄s aūt edicto hmōi mō p̄miſſo du
rāte clandeſtina vl' iterdicta ꝯiugia inire p̄ſūpſerit
in gradu ꝓhibito etiā ignorāt', ſoboles de tali ꝯiun
ctione ſuſcepta ꝓrſus illegittima cēſeat' de ꝑentum

ignorātia nullū ſubſidiū habitura cū ipſi parentes taliter ꝯtrahēdo affectatores ignorantie videātur ¶ Pari modo proles illegittima cēſeat ſi ambo parē tes īpedimentū ſcientes legittimū ꝑter eccleſie in/ terdictū etiā in ꝯſpectu eccleſie cōtrahere preſum/ pſerint. ſane ſi ꝓchialis ſacerdos hmōi clandeſti nas coniunctos prohibere contēpſerit. aut quiuis etiam regularis qui eis preſumpſerit intereſſe. per trienniū ab officio ſuſpendat grauius puniēdus ſi culpe qualitas poſtulauerit. ſed ꝛ his q̄ taliter co/ pulare p̄ſumpſerint etiā nullo alio īpedimēto ob/ ſtāte condigna penitētia per epm iniūgatur. ſi quis vero ad īpediendā copulā legittimā malicioſe im/ pedimentū obiecerit canonicā nō effugiet vltionē ¶ Nullus aūt lapſo dicto denunciatōis termino ma trimoniū audiat accuſans. aut ꝯtra illud teſtificās niſi denunciatōꝫ hmōi probabiliter ignorauerit vl niſi iuret ꝙ poſt terminū denunciatōis illud didi/ cerit quod opponit ꝛ qḋ ad hoc ex malicia nō pro/ cedat cognitōꝫ ꝟo cauſaꝝ matrimonialiū plebani ꝛ decani. rurales ſibi penitus nouerit interdictā.

De cognatione ſpūali

Spiritualis cognatio ſiue ꝯpaternitas in vigin ti caſibus mr̄imoniū cōtrahenduꝫ īpedit ꝛ dirimit iam ꝯtractū ſcꝫ inter leuantē ꝛ leuatū. ꝛ filios leuā tis leuatū ꝛ cōiugem leuantis prius cognitā. ¶ Pa/ rentes leuati ꝛ cōiugem leuantis prius cognitā. le uantem ꝛ parentes leuati.

¶ Item inter baptizatū ꝛ baptizantē. baptizatū ꝛ fi/ lios baptizantis. baptizatum ꝛ coniugē baptizan/ tis prius cognitā. baptizatū ꝛ parētes baptizati.

Item inter confirmatū ⁊ leuantē confirmatuꝫ et
filios leuantis confirmatum ⁊ coniugem leuantis
prius cognitam. parentes confirmati ⁊ vxorem le/
uantis prius cognitam leuantem ⁊ parentes con/
firmati.

Item inter confirmatum ⁊ confirmantē. confir/
matum ⁊ filios confirmantis. confirmatum ⁊ con/
iugem confirmantis prius cognitam. confirmatuꝫ
⁊ parentes confirmati. Ne igitur occaſione ſpiritu
alis cognationis i matrimonio difficultates emer
gant diſtricte precipimus vt ad predicta baptiſmi
⁊ confirmationis ſacramēta per que tantū compa/
ternitates huiuſmodi ꝯtrahūtur dumtaxat tres ha
beant compatres niſi per epiſcopum vel eius offi/
cialem ſuper vlteriori numero fuerit diſpenſatum

De conſanguinitate et affinitate.

Qui diuino timore poſtpoſito in animarum ſu
arum periculum ſcienter infra conſanguinitatis et
affinitatis gradum prohibitum aut cum moniali/
bus matrimonium contrahere non verentur. nec/
non religioſi ac moniales ⁊ clerici in ſacris ordini
bus conſtituti matrimonia contrahentes. excōmu
nicationis ſententiam preter alias penas iuris in/
cidant ipſo facto.

De ſimonia quintus liber.

Licet hely ſummus ſacerdos in ſe bonus fuerit
quia tamen nō ignorās filios ſuos iniuſte ac cōtra
legem dei agere prout ad eius ſpectabat officiū nō

correxit. ceſis i bello filijs ipe de ſella corruēs fra/
ctis ceruicibus expirauit. Proinde ne aliena labe
ep̄os nr̄e ꝓuīcie ꝯtamiari ꝯtingat. ſtatuimus ⁊ ſub
obteſtatōe diuini iudicij p̄cipimus ꝙ oēs ep̄i eiuſ/
dē nr̄e ꝓuincie ſuffraganeos ſi opus eis fuerit taleſ
ꝯſtituāt q̄ fame bone ac itegre opionis exiſtāt qꝺꝗꝫ
ipi ep̄oꝝ ſuffraganei a ꝯſecratōe eccl̄iaꝝ ⁊ altarium
ac vaſoꝝ ſacroꝝ ſeu bn̄dictōe veſtimētoꝝ ⁊ appara
mētoꝝ ad diuinū cultū ſpectātiū nec directe nec in
directe aut quolibet q̄ſito doli vl̄ fraudis ꝯmēto ex
igere q̄cꝗꝫ p̄ter ꝓcuratōꝫ a iure ꝯceſſaꝫ ſub intermia
tione maledictōis eterne p̄ſumāt ſed ipi ep̄i eoſdeꝫ
ſuos ſuffraganeos certis ſtipēdijs fulcitos habeāt
⁊ ipos ꝓuideāt vt ſtatū habeant dignitati ⁊ ordini
competentē.

Statuimus etiā ꝙ ep̄i aut eoꝝ ſuffraganei an̄ re
cōciliatōꝫ eccl̄ie vl̄ cimiterij ꝓ recōciliatōe eorūdē
nullū faciāt pactū nec aliꝗꝫ exigāt ſolutōꝫ p̄ter ꝓcu
ratōꝫ debitā expēſaꝝ. recōciliatōe aūt facta penā li
cite poterit exigere a violatoribus eccl̄iaꝝ vl̄ cimi/
terioꝝ ⁊ ꝯtra ipos ꝓcedere p̱ cēſuras q̄ pena ſic exa
cta debebit ꝓ media pte eccl̄ie cathedrali ꝓ fabrica
⁊ ꝓ alia media pte eccl̄ie violate. ſi ep̄s ꝓcurabit ex
p̄ēſis rectoris eccl̄ie vl̄ alterius recōciliatōꝫ ꝓcurā
tis. Alioq̄n ſi ep̄s ipam recōciliatōꝫ ſuis ſūptibus
faciet ⁊ expēſis ſibi debebit tota pena quā etiā recō
ciliatōꝫ ep̄s vl̄ ſuus ſuffraganeus req̄ſitus tenebit
facere ifra tres mēſes. de pena aūt exigēda a viola/
toribus arbitrio dioceſani duximus relinq̄ndū.

Veritatis ē v̄bum organo dn̄ice vocis emiſſum
Gratis accepiſtis gratis date. proinde volētes ſi/
moniacā hereſim de finibus nr̄e prouīcie pn̄ti pro

uiſione ſalutifera eminus ꝓpellere. ⁊ abuſū q̄ circa ordinatões clericoꝝ ſuabaẜ. ſtatuimus ꝙ ab ordi/ natis clericis accolitis ſubdyaconis dyaconis ⁊ p̄ ſbyteris nulla fiat exactio ꝓ formatis nec ꝓ examie ⁊ intitulatõe portẽt tñ ordinãdi ſecū cartã cū pga/ meno i quo ſibi formate ꝯſcribanẜ lʒ ſacris canoni bus ne ꝓ inſtitutõibus aliq̄d exigaẜ cautū ſit. tñ no tarij curiaꝝ tã nr̄e ꝗ̄ coepoꝝ nr̄oꝝ ⁊ alioꝝ p̄latoꝝ i exigẽdo ſalario ex corruptela antiq̄tus introducta metas rõnis excedūt. Nos igiẜ grauamia cleri nr̄e ꝓuincie ꝯſiderãtes ⁊ depactões ipius i iueſtituris fore illicitas quas lʒ i toto ꝓut optaremus tollere nõ poſſumus. eaſdẽ ſaltiʒ refrenare volẽtes hac ſa/ cra ſinodo approbãte ꝓhibemus ꝙ deiceps ꝓ lr̄is iueſtituraꝝ ad bñficia quãtecūqꝫ magnitudis red/ dituū bñficiū exiſtat dicti notarij curiaꝝ vltra duoſ florenos auri hungaricaẜ exigere nõ p̄ſumãt ꝙ ſi be neficiū ſit mediocre ẜ exile ſalariū notario diminue tur ⁊ arbitrio ordinarij cõmittaẜ i quo ꝯſciam eius oneramus. Si q̄s ꝟo notarioꝝ i p̄miſſa exactõe ex/ ceſſerit pena duplici ad req̄ſitõʒ grauati p ordinari um puniaẜ p eundẽ i vſus paupeꝝ ꝯuertẽda. Eps ꝟo q̄ ad req̄ſitõʒ grauati hmõi notarios in p̄miſſis reformare ifra mẽſeʒ neglexerit ab igreſſu eccl̄ie tã/ diu ſit ſuſpẽſus donec p̄dictã penã dupli quã ſuus notarius ẜ alius ſuo noie vltra taxã ipoſitã extorſe rat i vſus paupeꝝ xp̄i diſtribuat fideliẜ ſup quo ipſi us ꝯſciaʒ oneramus. Nullus de nõ petẽdo bñfi cio ab ordinatore ſeu p̄ntatore cautõʒ vẜ ꝓmiſſionẽ aliquã iterponat qꝛ hoc ſymoniacū ẽ ⁊ ꝯtra canoni cas ſanctões. Uerū qꝛ aliq̄ ſacerdotes ex ſimpli citate ſiue iuris ignorãtia q̄dã ex auaritie vicio qꝺ

fere oīm ocłos excecauit. dū eukariſtiā oleū īfirmo rū ⁊ baptiſma ꝑuuloꝝ criſma oleū ſacrū ſepłturam aut alia ſacramēta eccłiaſtica ſuis ſubditis āmini/ ſtrāt ꝑciū extorq̄nt ab ipīs ꝓ ſui erroris ⁊ reatus de fenſiōe longā illius loci ꝯſuetudinē ꝑtendētes nec aduertētes ꝙ diuturnitas tpis peccatū nō diminu it ſꝫ augmētat. Nos inherētes ꝯcilio thuroñ. qđ hu iuſmodi conſuetudineꝫ maxime deteſtatur ne ꝓ hu iuſmodi aut aliq̄bus ſacris ꝯferēdis aliqua decete ro munera quātūcūq̄ꝫ modica ꝑ ſacerdoteſ ł ꝑlatoſ a ſuis ſubditis tāq̄ꝫ debitū exigant ſub pena trium marcaꝝ ſinodali approbatōe huius ſacri ꝯcilij di/ ſtrictiſſime ꝓhibemus niſi hmōi munera ſponte et charitatiue a xp̄ifidelibus offerant volumus tñ vt laici vtriuſq̄ꝫ ſexus ꝑ ep̄os aut officiales eoꝝ ad cō ſuetudines laudabiles pia deuotiōe fideliū īntrodu ctas ſeruādas per cēſurā eccłiaſticā ꝯpellant.

Ne ꝑlati ſuas vices ſub ānuo cenſu ex ponant.

Quāuis ꝑ ſacroꝝ canonū ſtatuta ſit ſalubriter ꝓhi bitū. ne ꝑlati vices ⁊ iuriſditōes ſuas ſub ānua ex/ ponāt pēſione. Nōnulli tñ ꝓuincie nr̄e ep̄i ⁊ alij ꝑ/ lati iuriſditōꝫ obtinētes ſpretis ſacris īſtitutis cu/ piditatis ſue laxatis habeniſ officia ſua ⁊ iuriſditio nis exercitiū ſub ānuo ꝑcio locare officialibꝫ ſeu vi carijs ipoꝝ nō verent in ſubuerſionē iuſticie ⁊ depa/ ctatōꝫ ſubditoꝝ. Nos igit tłibus abuſibꝫ viā ꝑclu/ dere cupiētes hac ſacra approbante ſinodo ſtatui/ muſ ꝙ q̄cūq̄ꝫ pōtifex aut ꝑlatus hmōi officia aut iu riſditōeꝫ deiceps locare ꝑſūpſerit ep̄s ſuſpēſionē a diuinis iferioꝛ xo ꝑlatus excōicatōis ſniaꝫ icurrat ipō facto officiał xo ſeu vicarius hmōi iuriſditōeꝫ ꝯducēs eo ipō ēt nouerit ſe ſniaꝫ excōicatōis inoda

tū a q̄bꝰ ſentētijs nı̄ ꝑus abſolutōis bn̄ficiū a nobis vl̄ a nr̄is ſucceſſoribꝰ valeāt obtinere donec vterq̄ ipoꝝ tā ꝓlatus locās q̄ꝫ officialꝭ ſeu vicariuſ ꝯducēſ iuriſditōꝫ p̄dictā ſūmā pecuniaꝝ ꝓ q̄ hmōi locatio facta fuerit integralit̄ ꝑſoluat medietatē ī vſus pau peꝝ ſcolariū circa eccl̄iaꝫ cathedralē degētiū. Aliā v̄o medietatē ꝓ fabrica eiuſdē eccl̄ie diſpēſandā.

De iudeis.

Itē oībꝰ xp̄iāis huius ꝓuincie ſub pena excōicatōis diſtrictiuſ ihibemuſ. ne iudeos l̄ iudeas ſecū ad ꝯui uandū recipiāt l̄ cū eis mādücare l̄ bibere p̄ſumāt. aut ēt cū ıp̄is ī ſuis nuptijs l̄ neomenijs ſaltare vel tripudiare p̄ſumāt. nec xp̄iani carnes venales ſeu alia cibaria a iudeis emant ne forte ꝑ hoc iudei xp̄i anos quos hoſtes reputāt fraudulēta machinatōe venenēt. adiciētes vt ſi decetero quocūq̄ p̄textu iu dei a xp̄ianis graues ſeu nō moderatas vſuras ex/ torſerint xp̄ianoꝝ eis ꝑticipiū ſubtrahat̄ donec de ī moderato grauamīe ſatiſfecerit ꝯpetēter vn̄ xp̄iani ſi opus fuerit ꝑ cēſurā eccl̄iaſticā ꝯpellāt̄ ab eoꝝ cō mercijs abſtinere. Principibus āt iniūgimus vt ꝓ pter hoc nō ſint xp̄ianis infeſti ſꝫ potius a tāto gra uamīe iudeos ſtudeāt cohibere.

Ut āt iudei a xp̄ianis valeāt euidēt̄ diſcerni. ſtatui/ mus ⁊ īuiolabilit̄ p̄cipimus obſ̄uari q̄ꝙ oēs ⁊ ſingl̄i iudei vtriuſq̄ ſexus ī terris nr̄e ꝓuicie portēt vnuꝫ circulum de pāno rubeo ꝓ ſigno aſſutū ſiue ꝯſitum an̄ pectus a ꝑte ſiniſtra ī veſte ſuꝑiori quā cōiter ⁊ re gularit̄ portēt deſuꝑ veſtes ſuas alias cū extra do/ mos hitatōis ſue exeūt l̄ icedūt l̄ ī publico quocūq̄ mō apparent aut ſe exhibēt vel oſtēdunt ⁊ hmōi ſi/ gnuꝫ infra menſem aſſumere teneantur a die publi

catõis ꝯſtitutõis pn̄tis ꝙ ſi i hmõi ſigno aſſumẽdo ĩfra terminũ ſupradictũ aut etiã decetero deferẽdo ꝓut ſupius ẽ expſſuz iudei p̄fati l' ipoꝝ aliq̄ ꝯtuma/ces fuerit vl' rebelles extũc xp̄ianoꝝ oẽ emptõis et venditõis ꝯmerciũ. ⁊ qđlibet aliđ ꝑticipiũ ſibi no/uerint penitus ĩterdictũ ⁊ alias ad arbitriũ loci oꝛ/dinarij puniẽdi. Itẽ cũ adhuc terra polonica ſit i corꝑe xp̄ianitatis noua plãtatio ne forte eo facili/us ppl'm xp̄ianus a cohabitãtiũ iudeoꝝ ſupſtitioni/bus ⁊ prauis moribus ĩficiat' quo leuius attricius xp̄iana religio ĩfideliũ cordibꝰ i his ꝑtibus ẽ plãta/ta diſtricte p̄cipimus vt iudei i hac ꝓuicia Gnezn̄. ꝯmorãtes inter xp̄ianos ꝑmixti nõ habitẽt. ſz in ali/quo ſeq̄ſtri loco ciuitatis vl' ville domos ſuas ſibi ꝯtiguas ſiue ꝯiũctas habeãt. ita ꝙ a ꝯmuni habita/tõe xp̄ianoꝝ ſepe muro vl' foſſato iudeoꝝ habitatio ſeꝑet'. Precipimus aũt vt ꝑ ep̄m dioceſanũ ⁊ ꝑ dn̄m tꝑalẽ tã xp̄iani ꝗ̄ iudei quoꝝ domus intermixte ſũt vt ad venditõz ſeu ꝑmutatõz eaꝝ ad arbitriũ bono/rũ viroꝝ cẽſura qua ꝯuenit ꝯpellant'. Interiz aũt ſi ſacr̄m altaris añ domoſ iudeoꝝ deferri ꝯtingat ĩpi iudei audito ſonitu primo iter domos ſuas ſe reci/piãt ⁊ feneſtras ac oſtia ſua claudãt. Poſtꝗ̄ ãt hec ſeꝑatio facta fuerit decernimus vt iudei i vna ciui/tate vel villa vnicã tantũ habeãt ſynagogã.

Itẽ p̄cipimus vt iudei ſacerdoti ꝑrochiali infra cuius ꝑrochie termios mãſerint ꝓ eo ꝙ loca i q̄bus xp̄iani habitare deberẽt occupãt iuxta quãtitatẽ dã/ni qđ ei ex hoc ĩferũt ad arbitriũ dioceſani loci oẽs ꝓuẽtus refundere ꝯpellant'. Prohibemus etiã ne ſtubas ⁊ balnea xp̄ianoꝝ freq̄ntẽt nec ſuos nec an/cillas aut nutrices ſeu q̄cũꝗ̄ mãcipia die noctuꝗ̄

in ſuis domibus retinere pſumāt. nec ad recipiēdū theloneū ſeu aliud publicū officiū aliquatenus aſ/ ſumāt. Si qs vō iudeus cū aliqua xpiana fornica/ tōis viciū dephēſus fuerit ꝯmiſiſſe quo adusqȝ de/ cē marcas ad minus ꝓ emēdatōe ſoluerit diſtricto carceri mācipet̃ ⁊ mulier xpiana q̄ tā dānatū coituȝ pegerit ꝑ ciuitatē fuſtigata ꝺ ipa ciuitate ſine ſpe re deundi penitus expellat̃.

De hereticis

Heretici quarūcūqȝ ſectaꝝ ⁊ credētes ipoꝝ erro ribus necnō receptatores ꝺfenſores ⁊ fautores eo rū excōicati ſūt quos vniuerſi fideles xpi maxie ꝑ/ rochiales pſbyteri dioceſano loci l' inqſitori heriti/ ce prauitatis denūciare tenent̃ vt ꝓ ſuis demeritis vltōȝ accipiāt. ⁊ ne fideliū corda eoꝝ doctrinis pe ſtiferis corrūpāt. Cōtra xpianos q̄ ad ritū trāſie rūt l' redierūt iudeoꝝ aut gētiliū q̄ dum erāt īfantes aut mortis metu nō tn̄ abſolute ſeu pciſe coacti ba ptizati fuerit ē tāqȝ ꝯtra hereticos ſi fuerit ꝺ hoc cō feſſi aut ꝑ xpianos ſeu iudeos ꝯuicti ⁊ ſicut ꝯtra fau tores receptatores ⁊ defenſores hereticoꝝ taliter ē procedendum.

Remedia contra hereticos.

Primū remediū ꝙ lr̄e ordinarioꝝ dirigant̃ ad oēs eccl'iaꝝ rectores pceptiue ⁊ ſub pena excōicatōnis ꝙ oēm diligētiā faciāt ī inqrēdo ſi q̄ ibi fuerit q̄ no/ uā doctrinā ſuſpectā denūciant clerici l' laici ⁊ pſo/ ne vtriuſqȝ ſexus q̄ ſi repti fuerit qꝺ intimēt ſuis or dinarijs l' archidyaconis ſecrete ⁊ ſi pn̄tare eos po terit victos repn̄tēt. ⁊ qꝺ moneāt ī genere oēs ⁊ ſin gulos ſuos ꝑrochianos. ⁊ ſi aliq ſciūt vl' hn̄t ſuſpe/

ctos de prauitate heretica eos ſibi denūciēt.
Secūdū remediū ꝙ ordinarij ſcribāt reqrēdo principes nobiles capitaneos necnō cōitates ciuitatū ⁊ villaꝝ ac earūdē cōitatū rectoribꝫ ⁊ ꝓcuratoribꝫ qbꝫ ī hoc ꝯmittāt vices ſuas. vt quoſcūqꝫ clericos vl' laicos īuenerit hereticos l' ſuſpectos aut nouas doctrinas p̄dicātes ſeu ſuggerētes aut receptātes ⁊ maxīe defendētes etiā ſi p rectores eccl'iaꝝ nō fuerāt reqſiti dūmō de ſingularitate doctrine ipoꝝ appareat vinctos trāſmittāt epo l' eius officiali aut vicar. ſeu alteri ꝯmiſſar. ad hec deputato.

Tertiū remediū ꝙ nullus rector ꝑrochial' eccl'ie ſuſpectū p̄dicatorē l' p̄dicare volētē admittat aut in adiutoriū curie ſue aliquatenus recipiat.

Quartū remediū ꝙ rectores ꝑrochialiū eccl'iaꝝ vl' illi q̄ ptātē hn̄t ponēdi rectores ſcolaribꝫ n̄ dent rectorias niſi notis ⁊ cognitis ⁊ de hereſi nō ſuſpectis neqꝫ diffamatis qđqꝫ p̄cipiat' rectori ſub pena excōicatōis ꝙ ad ſcolas ſuas venientē de bohemia vel alias vndecūqꝫ cuiuſcūqꝫ natōis fuerit ī ſcolis manere nō admittat nec eū recipiat receptū ꝟo ſuſpectū ſi ſolus poterit epō l' officiali repn̄tet l' ptāti ſeculari itimet ⁊ ꝙ eandē reqrat qđ ī fauorē fidei ipꝫ vinctū adducat. Et videāt rectores eccl'iaꝝ ſcolares ſi q̄ ī ſcol' de hac ſecta ꝯferunt aut eā laudāt ſeu defendūt quos dū tales eē cognouerit faciāt ꝓut ſuꝑius ē p̄miſſuꝫ. Quintū remediū reqrāt epi dn̄m regere principes ⁊ ptātes ſecl'ares vt inqſitores heretice prauitatis circa extirpatōꝫ hereſ foueāt adiuuāt ⁊ defendāt auxilijs ēt brachij ſecl'aris iuxta formā iuris cōis. Sextū ꝙ fiat mādatū ex ꝑte epoꝝ ſub pena excōicatōis vt nullus q̄ ptātē hꝫ tāqꝫ pa

terfamilias ī aliquē de familijs ꝯferat aliqđ ſubſi/
diū ī pecuniā ł rebus alijs q̄buſcū〈q〉ꝫ īfectis prauita
te heretica ad ſtādū ī bohemia vł alias vbicū〈q〉ꝫ aut
veniētibꝫ de eodē loco vbicū〈q〉ꝫ hic ī ꝓuincia exiſtāt
Septimū remediū ꝙ dn̄i epī dirigāt ⁊ expediant
viſitatores lr̄atos ītegre opīonis archidyaconos
vł alios q̄ viſitāt totā dioceſum inq̄rēdo de fautori/
bus receptatoribꝫ ⁊ defenſoribꝫ prauitatis hereti/
ce Johānis huß ⁊ ſpēalit ꝙ faciāt ſibi libros pn̄tari
tā ꝑ rectores ꝓchaliū ecciaꝝ q̄ꝫ eoꝝ predicatores
circa quos vidēdos diligētiā habeāt an aliqua ſu/
ſpecta ſint ī eiſdē libris inſta ⁊ ſi īuenerit extūc eoſ/
dē ſuſpectos de hereſi ſi poterint vinctos repn̄tent
Alioq̄n faciāt vt ſuꝑius ē p̄miſſuꝫ.
Octauū ⁊ vltimū ꝙ poſt〈q〉ꝫ ſuſpecti de hereſi ca/
pti fuerint extūc om̄es libri eoꝝ inq̄rant ⁊ areſtent ⁊
pn̄tent epō ł officiali aut inq̄ſitori. Et videt dn̄is ꝙ
ordinarij q̄bus hoc ex officio ꝯpetit ſue dignitatis
ſi quos hereticos ſciuerit d̄latos ł reꝑtos ī officio
ſuo nō torpeſcāt nec vnus ꝑ aliū ſe excuſent. ſꝫ mu
tuo ſe iuuēt ī ꝓceſſu vero contra tales ſeruetur for/
ma ſexti ⁊ clementinarū ac iuris cōmunis ⁊ practi/
ca quā ipſi inquiſitores heretice prauitatis ſeruare
conſueu erunt.

De ſciſmaticis.

Perpetuo ꝓhibemus edicto ꝙ ſciſmatici ſacer/
dotes in terris noſtre ꝓuincie officiare apud eccias
non ſinant nec ꝑmittant habere vel edificare abſ〈q〉ꝫ
dioceſanoꝝ in quoꝝ dioceſibus ſeu iuriſditionibꝫ
cōmorantur licentia ⁊ conſenſu noua oratoria vel
capellas nec chriſtianis ipſi ſciſmatici miniſtrent

eccl'iaſtica ſacramēta, ipiq; xpiani ꝓhibeãt diſtricti-
us ipoꝝ ſciſmaticoꝝ audire officia l' ad ea accedere
aut ab eis eccl'ie aliqua recipe ſacr'a a q̄bus oib; di
cti ſciſmatici p cēſurã eccl'iaſticã arceant. quã ſi for-
te ↄtēpſerint p ſeculare brachiũ a talib; ↄpeſcant.
Et qm̄ p̄terita picula nos circa futura faciũt cau-
tiores. volumus ⁊ ordinamus vt ſi aliq̄ pſone vel
collegia a nr'a ꝓuincia ſe ſepauerint ſciſma q̄dãmō
faciēdo cũ iã q̄dã p factũ hmōi a ſui dioceſani obe-
diētia receſſerit. Pōtificalia eis miſteria ⁊ eccl'iaſti
ca bñficia ſepulture vic; ⁊ elemoſine penitus dene
gent ⁊ ſi canonice moniti ad vnionē l' ad obediētiaʒ
nō redierit extũc ppl's ab ipoꝝ cõione diſtrictiuſ ar
ceat. Inſup a pſonis eccl'iaſticis ad hoſpicia nulla
tenus colligant hoc ipm̄ extēdi volumus ad eos q̄
iã ſciſma ⁊ inobedientiã hmōi ↄmiſerũt.

De apoſtatis.

Prohibemus ne apoſtate l' cuiuſuis religiōis ꝓfeſ
ſores habitũ ſui ordis mutãtes. cũ ex eo excōicatio
nis ſnīam dinoſcant ↄtraxiſſe ad eccl'ias regendas
vel eoꝝ vicarias aliquatenus admittãt.

De raptoribus.

Mãdamus vniuerſis plebanis ⁊ alijs clericis
cuiuſcũq; fuerit ſtatus in v'tute ſctē obediētie ⁊ ſub
pena priuatōis officij ⁊ bñficij ne aliquē raptorē ꝓ
ſcriptũ bãnitũ ꝓfugũ l' incēdiariũ aut eoꝝ rapinas ī
domib; recolligãt vl' ↄſeruēt aut ipis extra domos
ſuas expēſas ſeu alimēta miſtrēt ſiue ipos lr'as l' le-
gatōes ad quaſcũq; pſonas pferãt. a q̄bus plerũq;
hmōi peſtiferꝝ genus hoim̄ p ↄminatōes de occidē

dis ꝑſonis ł eaꝝ bonis cremādis pecunias extorq̄
re conant. Cū i q̄buſdā locis quorūdā iniq̄tas ī
ualuerit ꝙ i rebꝫ eccłie furtū reputat. ſagacitas ra/
pina ꝓbitas ⁊ violētia fortitudo hoc ſacro appro/
bāte ꝯcilio cupieñ. ſeculariū ꝑtātuꝫ audaciā quātū
cū deo poſſumus refrenare. ſācimus ꝙ q̄cūqꝫ prin
ceps ſeu capitaneus terre baro aut miles aut nobi
lis ł officiał eoꝝ ⁊ generalit̄ q̄uis alia ꝑſona ſpūaliſ
vel ſeclaris cuiuſqꝫ dignitatis ſtatus ⁊ ꝯditōis exi
ſtat. decimas tributa caſtra villas munitōes poſ/
ſeſſiōes ⁊ bona ac alias res mobiles et ſe mouētes
ad eccłias ⁊ pia ac religioſa loca ꝑſonaſqꝫ eccłiaſti
cas ſpectātia ⁊ ꝑtinētia aut ēt paupeꝝ hoim i ipoꝝ
bonis degētiū rapuerit iuaſerit occupauerit aut il/
licite detinuerit exactionauerit talias ſeu collectaſ
ipoſuerit ſeu iniuſte ipignorauerit aut occaſiōe pi/
gnoris aliq̄d extorſerit. vł quouis ſūpto colore gra
uauerit. ł rapti iuadi occupari detineri ipignorari
exactōnari mādauerit ordinauerit ſeu ratū habue/
rit aut raptorē iuaſorē occupatorē ⁊ detentorē illici
tū cū re rapta iuaſa occupata detēta ꝯfuauerit ſeu ī
defenſionē ſuſcepit. aut i bonis eiſdē notoriū dānū
ſeu manifeſtā offenſaꝫ itulerit niſi ifra triū dieꝝ ſpa
ciū a tpe rapine iuaſiōis ⁊ occupationis ꝑpetrate ⁊
ꝯmiſſe oia ⁊ ſingula rapta iuaſa ⁊ occupata ſeu pi/
gnorata. necnō de iiurijs ⁊ dānis datis ⁊ offēſa ma
nifeſta ꝯdignā emēdāt ſatiſfactōꝫ ipenderit cū eoꝝ
i hac ꝑte ꝯplicibus excōicatōis ſniaꝫ icurrat ipo fa
cto. Et nihilominus i illa ſeu illis ꝑrochia ſeu ꝑro
chijs de qua ſeu de q̄bus raptores ſeu iuaſores oc
cupatores dānū dātes ſeu manifeſtā offenſaꝫ irro/
gātes fuerit. aut i q̄bus larē ſeu habitatōeꝫ ſuā ha/

buerit ſeu hr̃e ꝯſueuerit, ⁊ ad quã ſeu quas res ⁊ bo
na p̃dicta ſic rapta iuaſa ⁊ occupata ad ꝯſuatoꝝ ipa
rũ deducta ac i ipis detẽta fuerit quouſq; ad reſtitu
tionẽ ⁊ ſatiſfactõꝫ plenariã aliaq; loca q̃cũq; ad q̃ p̃
fati raptores iuaſores ⁊ occupatores detentores ⁊
minãtes dãnũ dãtes aut offenſam p̃dictã inferẽtes
cũ eoꝝ ꝯplicibus ꝑuenerit ſeu alter eoꝝ ꝑuenerit ⁊
q̃ꝺdiu i eiſdẽ locis ſeu eoꝝ altero moraꝫ traxerit ſeu
traxerit ipo facto eccľiaſtico ſubiaceãt iterdicto. Et
qm̃ excõicatus ab vno ab alijs ẽ vitãdus, decerni/
mus ꝙ ſi p̃dicti raptores iuaſores occupatores dã
nũ dãtes ſeu offenſaꝫ iferẽtes cũ ſuis ꝯplicibus de
aliena ſeu alienis dioceſibꝰ fuerit ſeu alter ipoꝝ fu
erit eps̃ loci de q̃bus dicti raptores ⁊ alij p̃fati fue/
rint ľ ad quos ꝯfugerint, extũc v̾tute ꝯſtitutõis pñ/
tis ⁊ laudi cõis recepta ſi opus fuerit ab ep̃o loci vľ
iniuriarij paſſo iformatõe ſũmaria teneãꝛ hmõi ra/
ptores iuaſores occupatores ⁊ dãnũ dãtes cũ eoꝝ
ꝯplicibus excõicatos ꝑ ſe ⁊ ſuos ſubditos publice
nũciari ⁊ in ꝑrochijs ⁊ locis p̃dictis ꝓut ſuꝑius ex/
primiꝛ interdictũ eccleſiaſticũ facere inuiolabiliter
obſeruare.

Cum ad ea que frequẽtius accidũt iura debeant
adaptari ⁊ raptus virginũ et mulieꝝ in pleriſq; ꝑti
bus frequentius attemptaꝛ, precipimus ⁊ manda/
mus firmiter obſeruari quatenus i veſtris ſinodis
ſubditis in virtute ſancte obediẽtie precipiatis ne
qua eccleſiaſtica ſecularis ve perſona audeat a ra/
pta virgine vel muliere requirere an ꝯſentiat in ra/
ptorẽ vel in eũ cuius nomẽ aliquã conſtiterit eẽ ra/
ptam. Alioquin conſenſuꝫ rapte duximus non te/
nere donec in priſtinã parentũ ⁊ amicorum redierit

poteſtatem vel per eam ſtetit cominus redire potuit. contrariū faciens ſi clericus fuerit ab officio ⁊ beneficio ad arbitrium ſui ſuperioris ſuſpendatur et alias puniatur iuxta canonicas ſanctiones. ſi laicus ſimiliter ad arbitrium iudicis caſtiget.

Statuimus ꝙ ad bona decedentium epiſcoporum ſeu epiſcopatuū ⁊ aliorum inferioruꝫ prelatorum ſecularium ſeu religioſoruꝫ monachorum vel aliarum eccleſiarum vacantiū nullus laicus quātecunqꝫ ⁊ cuiuſcunqꝫ altioris excellentie conditionis vel ſtatus manus ſuas extendi faciat vel ꝑmittat bona huiuſmodi anteferendo aut etiā occupando occupatōe iuriſpatronatus vel alio quocūqꝫ p̄textu ꝙ ſi quis laicoꝝ contra ꝯſtitutionē hmōi venire preſūpſerit ingreſſuꝫ eccleſie ⁊ perceptōꝫ ſeu participatōeꝫ ſacramētoꝝ ac etiā ablataꝝ ſibi nouerit interdictos ſaluis alijs penis p̄dictis ⁊ alijs ꝯſtitutiōibus noſtris expreſſis. ſaluis etiā iuribus cōmunibus tā nouis q̄ꝫ antiquis.

De vſuris.

Vſurarioꝝ prauitatē q̄ plerūqꝫ mercatoꝝ famaꝫ inquinant dū ſub mercatōis velamine diuerſis adiuentis fraudibus plus ſecū ꝯtrahentes dānificāt quā illi q̄ nullo queſito colore directe mutuant ad vſuras detegere cupientes. Et ne etiā iuris ignorātiā ſimulatā circa hoc poſſint p̄tendere ⁊ ſuos errores decetero friuolis rōibus excuſare declaramus ⁊ decernimus. ꝙ cū vſura tm̄ ꝯmittat in mutuo mutuū aūt tm̄ his rebus conſiſtat que determinantur numero pondere vel menſura nō ſolū q̄ rem hmōi eo pacto vel principaliter ea ſpe mutuat vt aliqd

emolimentũ tꝑale vltra ſortem recipiat quãtũcũqꝫ ſit ꝑuum. ſed etiã ſi fructus ſeu prouẽtus rei pignorate ĩ ſortẽ nõ ꝯputat ad pignus mutuãs vſurarius ẽ cẽſendus. ſꝫ ⁊ ille q̃ mercẽ quãtũcũqꝫ q̃ vẽditiõis tꝑe cõi eſtimatõe minus valet ⁊ quã tũc vẽditurus erat carius vẽdiderit ſolutõꝫ p̃cij differẽs ea vice ⁊ q̃ ſtati ſoluit p̃ciũ cuiuſcũqꝫ rei empte ꝓ miori q̃ꝫ tũc valeat lucri cã eiuſdẽ rei traditõi dilata ad terminũ ĩ quo ꝯſtat ipaꝫ rẽ plus valere vſurarij ſũt cẽſendi ⁊ q̃ tales ꝓbari pñt ad noticiã dioceſanoꝝ ł eoꝝ officialiũ ꝑferant vt ꝑ eos ad reſtitutõꝫ vſuraꝝ ipſi vł eoꝝ heredes diſtrictõe canonica ꝯpellãt. Cõfeſſores ãt ĩ foro aĩe tłes ad reſtitutõeꝫ inducãt efficaciter ſi ſuaꝝ aĩaꝝ dãnatõꝫ cupiunt euitare. Sane ſi q̃s ĩ illuꝫ errorẽ ĩciderit ł ꝑtinacit̃ affirmare p̃ſumat exercere vſuras nõ eẽ peccatuꝫ ille velut hereticus ꝯdẽnet. Precipimus ãt plebanis locoꝝ ac illis q̃ hñt officiũ p̃dicãdi qꝫ ſaltiꝫ bis in anno vicꝫ prima dñica aduẽtus ⁊ quadrageſime ſtatutũ pñs fidelibus exponãt vulgarit̃ ac eos ſalutaribꝫ ĩducãt monitis vt abſtineãt a criminibus ⁊ fraudibꝫ vſuraꝝ ⁊ ĩnoteſcãt oĩbus ⁊ eis ĩ remediũ pctõꝝ ſuoꝝ iniũgãt vt ipi ĩ nr̃o ſeu ſuffraganeoꝝ nr̃oꝝ ꝯſiſtorijs vſuras aliquo de p̃dictis modis ſolutas repetãt ł ſi nõ ſoluerint ſꝫ ſoluere ꝓmiſerit a ꝓmiſſo ſe ſubtrahãt preſentis ꝯſtitutõis ſuffragio ſe defenſuri.

Quãquã voraginẽ vſuraꝝ que aĩas deuorat ⁊ facultates exhaurit vtriuſqꝫ teſtamẽti pagina ꝯdẽnet ⁊ demũ ꝯſtitutões ſanctoꝝ patrum in lateraũ. lugduneñ. ⁊ vuienneñ. concilijs prodite ſub diuine maledictionis interminatione ac diuerſis exageratis penis prohibeant ⁊ interdicant. Nonnulli

tū tā ſpūales q̄ȝ seclares nr̄e ꝓuincie inuetitū labo/
rātes. ſuaꝝ aiaꝝ i detrimētuȝ alijs licitis negocijs
ꝑtermiſſis illicite exercēt vſuras. Nos quoqȝ atten
dētes ꝙ malicijs hoim nō ē aliquatenus idulgen/
dū hoc ſacro approbāte ꝯcilio ꝓhibemus ne dece/
tero q̄ſqȝ cuiuſqȝ ſtatus gradus ꝯditōis ⁊ ꝑeminen
tie exiſtat p̄ſumat exercere vſuras. ꝙ ſi q̄ tl'es mani/
feſti vſurarij repti fuerit. ſtatuimus ⁊ mādamus vt
ꝯtra illos ꝑ ordinarios loci ⁊ ꝑrochialiū ecclīaruȝ
rectoreſ iuxta viȝ ⁊ formā dictoꝝ lateran̄. lugdun̄. ⁊
vuiennen̄. ſtatuti cōciliorꝝ ꝓcedat mō q̄ ſeq̄t vicȝ ꝙ
ab eiſdē manifeſtis vſurarijs nullus oīno oblatio/
nes recipiat nec ad ꝯmunionē admittat altariſ nec
ſi i pctō hm ōi deceſſerit recipiat ad ecclīaſticā ſepl'
turā. Qui āt ꝯtra p̄miſſa fecerit ea q̄ accepit reſtitu/
ere ꝯpellat ⁊ donec ſcōm nr̄m aut ſui dioceſani ar/
bitriū ſatiſfecerit ab officij ſui maneat executiōe ſu/
ſpēſus. Tales aūt q̄ reſpicere nō curauerint a pctō
tādiu excōicati publice nūcient donec ad gremium
ſctē mr̄is eccl'ie reuertāt poſt reſtitutōȝ eorū q̄ male
extorſerint ꝑ vſurariā prauitatē ſi ad reſtitutōȝ oīm
eoꝝ ſufficiāt facultatis l' ſi i totū ſoluēdo nō fuerint
prius reſtituta ea ad quā ſufficiūt portionē de red/
dēdo reſiduo fortuito tp̄e ſufficiētē cautōȝ adhibe/
ant eis l' eoꝝ heredib⁹ ſi extāt a q̄bus extorſerit vſu
ras. ſi vo nō extāt pauꝑibus l' pijs vſibus iuxta or
dinatōȝ archidyaconi plebani ſui vl' ꝯfeſſoris ido/
nei ſi ſūmā duoꝝ florenoꝝ hūgaricaliū nō excedat
Si vo excedit dioceſanoꝝ ſatiſfactōe idonea l' cau/
tiōe de toto vl' reſiduo vt p̄mittit p̄ſtita ab eiſdē dio
ceſanis archidyaconis l' ꝯfeſſorib⁹ ⁊ plebanis ipo
rū abſolutōis bn̄ficiū ꝯſequāt. Et hoc idē in rebus

vagis vel male ablatis l' acq̄ſitis decernimus obſ
uādū ꝙ ſi vſurarij p̄ſcripti ſpe final' pnie ⁊ abſoluti
onis extreme claues eccl'ie ſane ꝯtēpſerit et temere
ſuſtinuerit anathema. ſeqꝫ i extremis abſolui petie
rit ñ prius ē eis abſolutio īpēdēda niſi prius ſub ꝓ
prio iuramṫo cūcta male extorta reſtituāt dūmō tm̄
i boniſ mobilibꝫ ⁊ imobilibꝫ hēant ꝙ reſtituere vale
ant vniuerſa l' ſaltꝫ refūdāt iquātū eoꝝ ſe extēdūt fa
cl'tates ⁊ de reliquo refundēdo ⁊ ſatiſfaciēdo loci or
dinario l' eius vicario aut ſaltꝫ rectori ꝑrochie ſue
ſanitate ꝑcepta ⁊ copia reꝝ nacta dederit fideiuſſo
res idoneos ꝙ ſi fideiuſſores tl'es ñ extiterit ⁊ i eis
appareāt ꝟe pnie ſigna recepta ſub forma p̄ſcripta
ꝓprio eorūdē egrotoꝝ iuramēto admittāṫ ad pnie
⁊ eukariſtie ſacr'a. Sꝫ i penā tam diuturni ꝯtēptus
clauiū eccl'ie ad terrorē alioꝝ negeṫ eis extrema vn
ctio ⁊ eccl'iaſtica ſepl'tura niſi forte ſuadēte cā legit/
tima hoc nobis l' nr̄is ꝯprouicialibꝫ epis ex gr̄a cō
tingerit idulgeri ad ea q̄ ēt vltima ꝯſequēda ñ ſuffi/
ciāt ꝓpriū iuramētū ⁊ pnie ſigna ſi heredes male ac
q̄ſita reſtituere mīme ſint pati ſꝫ forſan ſibi ꝯtradi/
cūt l' ꝓ ꝑentibus filij nolūt p̄miſſas exhibere cautio
nes. l' ſi vxor ꝓ marito l' maritus ꝓ vxore ſil'ia facere
detractauerit. Adiciētes ꝙ ſi vſurarij manifeſti per
mēſē vnū temere i excōicatōe ꝑdurauerit tūc vxo/
ribus ⁊ filijs ac eoꝝ familiaribꝫ ⁊ mācipicijs diuia
ſacr'a ⁊ eukariſtia ſubtrahāṫ baptiſmate ꝑuuloꝝ et
pnia moriētiū tm̄ exceptis. ſi q̄s āt religioſus vl' ſe
cularis clericus exēptus l' ñ exēptus manifeſti vſu/
rarij ſciēter corpus i eccl'ia vel cimiterio aliter q̄ꝫ ſu
pra ſcriptū ē auſu temerario ſepelire p̄ſūpſerit ipſū
decernimus ſicut i viennen̄. ꝯcilio decretū ē ipſo

facto ſniaꝫ excõicatõis icurriſſe a qua nõ prius ab ſoluat̄ niſi a dioceſano cui ꝑmiſſa fuerit iniuria irrogata ſatiſfactõꝫ exhibuerit ꝯpetẽtẽ verũ qꝛ q̄ manifeſti vſurarij cẽſeri debeãt apud nõnullos i dubiuꝫ reuocat̄. Nos pñti ſinodali ꝯſtitutõe illos manifeſtos vſurarios declaramus q̄ publice ⁊ ꝓbabiliter exercẽt vſuras bancos publicos tenẽtes rõne mutui dandi ad vſuras aut q̄ decem marcas mutuãt ⁊ vndecim rõe vſure percipiũt vel ſi fructus ſeu prouentus rei pignorate i ſortẽ nõ ꝯputãt ⁊ de hoc corã eccleſiaſtico iudice ꝯuicti vel ꝯfeſſi fuerit ſeu euidẽtia facti eoꝝ tanta fuerit ꝙ nulla tergiuerſatione eoꝝ prauitas celari poſſit vel aliquatenus occultari.

Preterea illos declaramus vſurarios eẽ manifeſtos qui publice exercẽt vſuras bancos publicos tenẽtes rõne mutui dandi ad vſuras aut q̄ corã iudice eccleſiaſtico de iure ꝯuicti fuerint vel confeſſi quiꝙ per iuratos villarum pro vſurarijs ſunt publice ꝓclamati qui ſingul̄ dieb⁹ dñicis excõicẽt̄ ſolenniter nomiatiꝫ cum eis qui ſoluunt vſuras nec accuſant eos poſt ſolutionem factam eiſdem infra menſem ab vſurarijs autem manifeſtis iuxta lateraneñ. conciliũ nullus omino oblationes recipiat nec ad cõmunionẽ admittant̄ altaris nec ſi in hoc peccato deceſſerint recipiant̄ ad eccleſiaſticã ſepulraꝫ. qui aũt contra premiſſa fecerit ea que acciperit reſtituere ꝯpellatur ⁊ donec ſcd̃m noſtrũ aut epiſcopi dioceſani arbitriũ ſatiſfecerit ab officij ſui maneat executione ſuſpenſus. Tales aũt q̄ reſipiſcere ñ curauerint a peccato tãdiu excõmunicati publice nuncient̄ donec ad gremiuꝫ ſancte matris eccleſie

reuertan̄t poſt reſtitutōz q̄ male extorſerūt p̄ vſura/
riā prauitatē. ſi ad reſtitutōz oīm eoꝝ ſuffecerit fa/
cultates vl̄ ſi i totū ſoluēdo nō fuerit prius reſtitu/
ta ea ad quā ſufficiāt portōz ꝺ reddēdo reſiduo for
tuito tp̄e ſufficiētē cautōz adhibeāt eis l̄ eoꝝ heredi
bus ſi extāt. a q̄bus extorſerit vſuras. Si vo nō ex/
tant paup̄ibus aut pijs vſibus iuxta ordinatōz ar/
chidyaconi l̄ ꝯfeſſoris idonei ſi ſūma duoꝝ floreno
rū hungaricaliū nō excedit. Si vo excedit dioceſa/
noꝝ idonea p̄ſtita cautōe a p̄dictis abſolutōis bn̄fi
ciū ꝯſequātur. Et hoc idē in male ablatis decerni/
mus obſeruandum.

De ſortilegijs.

Excōicamus ⁊ anathematizamus oēs ſortilegos
q̄ p̄ iuocatōz demonū l̄ res ſacras ſortilegia exercēt
firmit̄ ꝓhibētes ne ab aliquo quā a ſuo ep̄o niſi for/
te i mortis articl̄o abſoluan̄t. Ceteri vo ſortilegi p̄
p̄ſbyteros ꝓprios pn̄ia ꝯdigna ipoſita abſoluāt̄ et
hāc excōicatōis ſn̄iam bis i āno in prima ſcz dn̄ica
aduētus ⁊ quadrageſime p̄ ſacerdotes in eoꝝ eccl̄e
ſijs ⁊ capl̄is p̄cipimus publicari.

De clerico excōicato miniſtrāte

Cū ſcriptū ſit i lege dn̄i ꝙ q̄cūq̄ nō obtp̄aſſet ſa/
cerdotibus extra caſtra poſitus lapidabat̄ a ppl̄o
aut gladio ceruice ſubiecta expirabat ꝯtēptū ⁊ i pri
mitiua eccl̄ia inobedieñ. eiecti de eccl̄ia rabido ore
demonū trahebāt̄. Mlti ei ſacerdotes cēſurā eccle
ſie ꝯtēnentes excōicati l̄ ſuſpēſi a p̄latis ſuis exigē/
tibus cl̄pis eoꝝ imemores qꝺ ep̄is ⁊ p̄latis clauiū
celoꝝ ſit̄ collata ptās attēptare ſibi iterdicta mini/

ſteria nõ vereꝛ ↄtra quos volumus rigorē ecciaſticuꝫ exercere. ſtatuimus igiꝛ ꝙ clici q̄ excõicati ſuſpẽſi aut in officio ſuo miſtrãt vt prius tles ſine ſpe reſtitutõis ab officijs ⁊ bñficijs deponãꝛ ⁊ iſames ac deteſtabiles ſint ⁊ decetero ad bñficia ecciaſtica nullatenus admit tanꝛ niſi p pniaꝫ approbatã ⁊ ↄuerſatõꝫ laudabilẽ ſe/ dis apoſtolice gratiã meruerint obtinere.

De priuilegijs et priuilegioꝛuꝫ exceſſibus

Preterea ſtatuimus ne religioſi cuiuſcũqꝫ oꝛdis vl religiõis exiſtãt priuilegiati fines ſuoꝝ excedãt priui legioꝝ. cũ priuilegiũ mereaꝛ ãmittere q̄ ↄceſſa ſibi ab utiꝛ ptãte. Si q̄ etiã religioſoꝝ p donatõꝫ l aliũ legitti mũ titulũ iurapꝛonatus aliquoꝝ bñficioꝝ ecciaſtico rũ acq̄ſierint tlia bñficia ꝑpria temeritate ſuis vſib' ñ vſurpẽt. ſꝫ ipis vacãtibus ad ea ſacerdotes idoneos pñtẽt. Alioq̄n elapſo tpe a iure ſtatuto loci oꝛdinari/ us ꝓut ecclie expediat ꝓuidũ iſtituat incuratũ. ſi quas etiã eccias ꝓrochiales ĩfra quaꝝ limites grangias et monaſteria habuerit terras agros prata l vineas aut alia bona de q̄bus iure decimã ſoluere teneꝛ i decima tione defraudauerit oẽs ipis ad hoc opeꝫ l opaꝫ i pre miſſis dãtes ⁊ ipoꝝ ſeruitijs intendẽtes decernimus ipſo facto excõicatõis ſentẽtiã incurriſſe.

De iniurijs ⁊ clericoꝝ ꝑcuſſoꝛib'

Et q: de p̄latis ⁊ canonicis ⁊ ceteris clericis ↄuitia/ toꝛibus ⁊ ꝑcuſſoꝛibus p p̄deceſſoꝝ nr̃oꝝ ↄcilia ſeu ſta tuta nulla certa foꝛma l pena p̄ter eã q̄ iure cõi ↄphen ditur iueniꝛ exp̄ſſa. Nos attẽdeñ. ꝙ plus timeri ſolet qḋ ſpẽaliꝛ iniũgiꝛ q̄ꝫ qḋ generalr ipaꝛ approbatioñ. to tius ↄcilij neceſſario duximus ſtatuẽdũ vt p̄latus l ca

b

nonicus q̄ ſue eccie p̄latū ł canonicū i capl̄o v̄bis pro
broſis ſeu ꝯtumelioſ affecerit manifeſte p̄ quartā ꝑtē
āni a ꝯſortio ſui capl̄i ⁊ ꝑceptōe diſtributionū quotti
dianoꝝ q̄ alijs accreſcūt ip̄o facto ſit excluſus. Ad cu
ius q̄dē ſtatuti ⁊ pene executōꝫ capl̄m īfra q̄ndeciꝫ di/
es ſub pena ſuſpēſiōis ab ingreſſu eccie teneat̄. Si q̄s
aūt p̄latoꝝ canonicoꝝ in p̄dictas ꝑſonas ēt citra ſan/
guinis effuſionē manus iniecerit temere violētas pe
nas p̄ p̄dictas dupl̄r puniat̄, p̄ vulnere v̄o hm̄oi ꝑſo/
nis ł aliquo p̄dictoꝝ illato ēt ſi nulla mēbri mutilatō
ex tali vulnere fuerit ſubſecuta ſine oī remiſſiōe p̄ p̄di
ctas penas quadrupl̄r puniat̄. inſup̄ i vtroqꝫ caſu iu/
xta ſui dioceſani arbitriū leſo ſatiſfaciat ꝯpetent̄ añq̄
reſtitutōꝫ p̄dictoꝝ aſſequat̄. Sed ſi p̄ temerariā mēbri
mutilatōꝫ exceſſerit bn̄ficio eccl̄iaſtico qd̄ i eadē eccl̄ia
obtinet ſit priuādus ſaluis tn̄ alijs penis i ſacris ca/
nonibꝫ ꝯtra temerarios violētaꝝ manuū i clericos i
iectores exp̄ſſis ſaluis ēt alijs iuribꝫ q̄ viꝫ repellere vi
ꝑmittūt.

De penis.

Creſcēte quottidie malicia ꝑuerſoꝝ ⁊ ideteriora ſe
culo d̄clināte cogimur ex p̄teritis caſibꝫ futuris ꝑicu/
lis obuiare veſtigijs iuris cōis iherētes ſanctōe ꝯſti/
tuimus ſinodoli vt ſi vnq̄ rex princeps ł q̄uis alius
cuiuſcūq̄ ſtatus ꝯditōis ł eminētie exiſtat archiep̄m ł
ep̄m ꝯprouincialē iniurioſe ł temere ꝑcuſſerit aut ce/
perit ſeu bāniuerit ł hoc mandauerit fieri aut facta ab
alijs rata habuerit vł ſocius fuerit faciētis aut ꝯſiliū
dederit i his ł fauorē ſeu ſciēter defēſauerit vltra penā
ſn̄ie excōicatōis quā i ip̄o facto icurrūt ſtatiꝫ i tota ꝓ/
uincia ceſſent diuia officia ip̄o facto nec exhibeāt̄ i ip̄a
aliqua eccl̄iaſtica ſacramēta p̄ter baptiſma ꝑuuloꝝ et

pnias moriētiū ecclaſtica ſepltura ſpēalit interdicta. q ſi vo qđ abſit occidāt bona ipius mobilia ⁊ imobilia eccie iure ppetuo applicent q ſi minor platus eccie cathedral aut canonicus i tota dioc. Si vo collegiatel ꝯuētualis eccl'ie captus vl' occiſus fuerit i toto archidyaconatu i quo ſcelus patratū ē. ſi vo plebanus aut pſbyter ſeu ql'ibet i ſacris ordibus ſiue ſeclaris vl' reglaris fuerit i dcanatu rurali l archipſbyterali ſede Si vo alius clericus i minoribꝰ ꝯſtitutus locus ille ⁊ ꝓchia loci illius eccl'iaſtico ſubiaceāt iterdicto. de atroci vo vulnere relinqt arbitrio ordinarij quo ad iterdictū ponēdū. ⁊ iterdictū pñti ꝯſtitutiōe ꝓlatuȝ ab omibus firmiter obſeruet. Nec a quoq nisi ab ipſa ſinodo vel a metropolitano ſuffraganeis reqſitis ꝓ maiori prelato ſcȝ archiepo vel epo cōprouinciali. ꝓ minori vero vel clerico diocesano cōgrua ſatiſſactōe pmiſſa per dioceſanū ſuū relaxet. Et ne malefactores huiuſmodi propter ſimilia pericula fraudulēter procurent ⁊ obtineāt ſe abſolui. ſtatuimus vt nō niſi i euidenti articulo mortis ſatiſſactōe premiſſa ꝯgrua. abſolutōis beneficiū valeāt obtinere vel ſaltiȝ cautōe pſtita idonea de ſatiſfaciēdo ifra mēſeȝ. alias i eandem ſniaȝ incidāt ipo facto. ſtatuimus ēt vt tales malefactores oibus inoteſcāt vt eo amplius ꝯfundāt q tpe tl'is iterdicti ppl's ſono ꝑcuſſo tabule oibuſ diebꝰ dñicis ⁊ feſtiuis ad eccl'iaȝ ꝯuocet. ibi feſta ⁊ ieiunia pplo indicet ⁊ exhortatōe facta ⁊ cā interdicti expoſita malefactores huiuſmodi ter pulſatis campanis ⁊ candelis extinctis excōicati publice nuncient. Et vt ppl'us ad ꝯueniendū illic amplius inuitet conuenientibus illic ⁊ excōicatis vitantibus. xl. dies indulgentiaruȝ concedantur.

Verum ſi clericus vagabũdus in furto vel in alio recenti maleficio deprehendatur ⁊ habeatur de fuga ſuſpectus ex hac noſtra generali licentia quã p̄ntibus ĩpartimur ſeclaris poteſtas ſub teſtimonio triũ cleri/ coꝝ ſi ꝯmode hr̄i poterit vł alio fidedigno malefacto r ez hmōi poterit captiuare ac eũ quã primũ eccl'iaſtico iudici p̄ntare iuxta traadites ſacroꝝ canonũ puniẽdũ

De penitentijs et remiſſionibus

Doceãt maxie añ quadrageſimã ſacerdotes vt oĩs vtriuſq̄ ſexus xp̄ianus. Poſtq̄ ad ãnos diſcretõis ꝑuenerit oĩa ſua fidelit ꝯfiteat pctã ſaltiz ſel'i anno proprio ſacerdoti. iniũctãq̄ ſibi pniaz ſtudeat ꝓ viribus adimplere. Si q̄s aũt iuſta cã alieno ſacerdoti voluerit ꝯfiteri ſua pctã lniaz prius poſtulet ⁊ obtineat a ꝓprio ſacerdote cũ alienus eũ nõ poſſit alit abſoluere ł ligare. ſacerdos aũt ſit cautus ⁊ diſcretus vt more periti medici ſupinfundat vinũ ⁊ oleũ vulneribꝫ ſauciati diligẽter inq̄rẽs ⁊ pctõris circũſtãtias ⁊ pcti. Caueat aũt oĩno ne v̄bo aut facto ſigno aut aliquouis mõ ꝓdat aliquatenus pctõrez. Si aũt prudẽtiori ꝯſilio i/ diguerit id abſq̄ vlla exp̄ſſiõe ꝑſone caute req̄rat. qm̃ q̄ pctm̃ in iudicio pnie ſibi detectũ p̄ſũpſerit reuelare ñ ſolũ a ſacerdotali officio decernimus deponẽdũ verũetiã ad agẽdũ pniaz i artũ monaſteriũ detrudendũ.

Cõſulimus ⁊ monemus vt ſacerdotes paſſiz ⁊ idiſtincte miſſas nõ iniũgãt ꝯfitẽtibus ſz cupiditatis notã fugiẽtes i hac pte fructus q̄ ex tali iniũctõe ſolẽt ſacerdotibꝫ ꝓuenire p̄cipiãt paupibꝫ erogare. Ad audiendã quoq̄ ꝯfeſſionẽ eminẽtẽ ſibi locũ eligãt ſacerdotes vt poſſint cõiter videri. ⁊ nõ i locis obſcuris abditis ł abſconſis i qua q̄dẽ ꝯfeſſione habeãt ſacerdotes

vultū humilē. ⁊ oculos i terrā fixos ne idiſcrete ⁊ fre/
quētius faciē inſpiciāt ꝯfitētis ⁊ maxie mlieris ſꝫ pati
ent audiāt q̄cq̄d dixerit i ſpū lenitatis. ⁊ ei ꝑpoſſe ſuo
⁊ pluribꝫ modis ſuadeāt vt ꝯfiteat itegre. vñ ſi alit di
cat ꝯfeſſio nō valebit. In ꝯfeſſiōe caueāt ſibi ſacerdo
tes ne inq̄rāt noīa ꝑſonaꝝ cū q̄bus peccauerūt peni/
tētes ſꝫ circūſtātias tm̄ q̄ pñt aggrauare peccatū.

Cū expientia certa didicimus ꝓ fornicatōe vł etiā
peccatis maximis fere nullā vł minimā penitētiā pe/
nitētibus iniūgi a ſacerdotibus ignorātibꝫ ſeu negli/
gētibꝫ canonica iſtituta. Precipimus igit ꝙ ſacerdo/
tes ſtudeāt inq̄rere diligēter ⁊ pctā vſitata. ⁊ circūſtāti
as vſitatas pctōꝝ maxime gule luxurie ⁊ cupiditatis
quibus genus humanū frequētius corrūpit ⁊ defedat
Statutū ē in concilio generali ⁊ diſtricte iniunctū me
dicis corpoꝝ cum eis ad infirmos vocari ꝯtingit. vt
ipos añ oīa moneāt ⁊ inducant. ꝙ prius medicos ad
uocent aīaꝝ vt poſtq̄ infirmo fuerit de ſpūali ſalu/
te ꝓuiſum ad corꝑalis medicine remediuꝫ ſalubrius
ꝓcedat. Ceteꝝ aūt cū aīa ſit multū p̄cioſior corꝑe ſub
interminatōe anathematis ꝓhibemus ne quis medi
corū pro corꝑali ſalute aliq̄d egroto ſuadeat qđ in pe
riculū vergat animaꝝ.

Et quia plerūq̄ infirmus ſua confiteri peccata ꝓ/
pter mltoꝝ p̄ſentiā erubeſcit id a ſacerdotibus diſtri/
ctiſſime ſuademus obſeruari vt prius familiariter et
ſecrete audiant confeſſionē ipius ſi mortis ꝑiculū nō
obſiſtat ⁊ poſtea ei conferant cum deuotōe eukariſti/
am ſalutarem.

Licet fratribus p̄dicatoribus ⁊ minoribus ſit a iu
re ꝑmiſſum vt ex eis ꝑſone ſufficientes idonee vite ꝓ/
bate diſcrete modeſte atq̄ perite ꝑ eoꝝ certos ſuperi/

oꝛes electe ⁊ pn̄tate dioceſanis locoꝝ i eoꝝ̄ ciuitati/
bus ⁊ dioc, de ipoꝝ petenda licentia gratia vel bene/
placito confeſſiones ſibi confiteri volentiū audire va
leant ⁊ imponere penitentias ſalutares ac abſolutio
nis beneficiū impēdere poſſint, quia tamē ſumus cer
tius infoꝛmati qꝺ idem religioſi contēpta eiuſdem iu
ris foꝛma indifferenter oīs dūmodo ſint pꝛeſbyteri
etiā nō pꝛeſentati epiſcopo audiunt confeſſiones ſin
gulorum in damnatū ſuoꝛum ⁊ ſibi ꝯfitentiū pericu/
lum animarū, ne per erroꝛē huiuſmodi anime ſubdi/
toꝛum noſtroꝝ̄ periclitent̄ decetero hoc ſacro appꝛo
bante cōcilio oīnibus rectoꝛibus parrochialibus no
ſtrarum dioceſis ⁊ pꝛouincie firmiter inhibemus, ne
parrochianos ſuos permittāt dictis fratribus confi/
teri niſi illis dūtaxat qui per patentes lr̄as dioceſani
epiſcopi pꝛo ipſis ꝯfeſſionibus audiēdis nominatiꝫ
fuerint deputati, quaſquidē litteras de cāncellaria no/
ſtra ⁊ ſuffraganeoꝝ noſtroꝝ gratis ⁊ ſine ſolutione pe
cunie aliqua ipſi fratres habent recipere, ⁊ eas recto/
ribus eccleſiarū debent pꝛeſentare qui rectoꝛes ad re
quiſitionē ipſoꝝ̄ fratruꝫ teneāt̄ in ſuis eccl̄ijs eas pu
blicare, Uerūtamē ſi ep̄us fratribus ipſis vt pꝛemit/
titur electis ⁊ pꝛeſentatis ſine cauſa recuſauerit audi/
endi confeſſiones licentiā exhibere, extunc fratres ip̄i
ex ſpeciali conceſſiōe apoſtolica id faciendi habeāt li
berā facultatē, in nullo tamē caſu circa abſolutioneꝫ
maioꝛē auctoꝛitatē habeant q̄ꝫ parrochiales pꝛeſby/
teri, niſi ep̄s vel ſuperioꝛ qui poteſt ip̄is vberioꝛē gra
tiam ſpecialiter duxerit concedendā, nec etiā poſſunt
dicti fratres ſeu quiuis alij religioſi clericis vl̄ laicis
ſine ſpeciali licentia parrochialis pꝛeſbyteri miſtra/
re alia ſacramenta, ⁊ qui contrariū fecerint excōicati/

onis ſententiã incidãt ipo facto.

In eccleſijs quoqꝫ parrochialibus dicti fratres ñ poſſunt niſi de ipoꝝ rectoꝝ beneplacito ⁊ aſſenſu predicare verbum dei. Cũ autẽ fratres ipi feſtiuis diebꝰ in domibus ſuis in mane predicatões faciunt nõ eaſ intantũ ꝓtrahant qð plebs ad predicationẽ ⁊ ſummã miſſaꝫ ſue parrochie cui tunc intereſſe tenentur negligant horã debitã veniendi nec ꝑrochianos in ſuis ſermonibus detineant niſi cũ forte domoꝝ feſtiuitates ĩdicant nec girando ꝑ eccleſias ⁊ eoꝝ ambitus populum aqua benedicta aſpergant aut cineꝝ vel frondiũ palmarũqꝫ benedictõibus ſe occupent. cũ talia in ꝑrochialibus eccleſijs de iure ⁊ de antiqua ꝯſuetudine peragantur. nõ impediãt etiã dicti fratres per ſuas ꝑ̄dicatões ſtatões ⁊ ꝓceſſiones ſolẽnes quas obſeruat eccleſia generalis.

Quia freq̄nter ĩ penitẽtijs iniũgendis quidã caſuſ emergũt q̄ ꝓpter ignorãtiã ſacerdotũ expediri nõ pñt ⁊ q̄ abſolutõꝫ ⁊ diſpẽſatõꝫ epalẽ req̄runt. iõ ſalubriter duximus ſtatuendũ ꝙ q̄libet eps eo qð ꝓpter occupationes mł'tiplices eius copia qñqꝫ haberi nõ p̄t. vnũ ad minus penitẽtiariũ penes ſe habeat honeſtũ ꝓuidum ⁊ diſcretũ. ⁊ nihilominus aliũ vel alios inſtituat in eccleſia ſua cathedrali vt ſaltim ad ipoꝝ alteruꝫ recurſus in hmõi caſibus habeat̃ q̄ etiã in illis caſibꝰ in q̄bus epi diſpenſandi pariter ⁊ abſoluendi obtinẽt facultatẽ ipoꝝ auctoritate diſpenſent ⁊ abſoluant. archidiaconi quoqꝫ archip̄ſbyteri ⁊ plebani ſuis ſubditis p̄ſbyteris ĩ pniali iudicio diſtricte iniungant vt in caſibus memorati ſiue occulti ſiue maniſeſti exiſtant criminis recurſum habeant ad penitẽtiarios ſupradictos oportunũ ab eis ꝯſiliũ querentes.

In furto vſura rapina ⁊ fraude ante om̄ia iniūgāt
penitentibus vt ſi poſſunt ablata reſtituant alias nul
la eis valeat ſatiſfactio ad ſalutē cū nō dimittat pec/
catū niſi ablatū reſtituat;

Statuimus ꝙ ſacerdotes in ꝯfeſſione ⁊ in ſatiſfa/
ctionibus iniungendis maiora maioribus reſeruan/
tes mittant ad ep̄os penitētes ꝑ ipſos ep̄os abſoluē/
dos om̄es blaſphemos oīpotentis dei ⁊ beate marie
⁊ ſanctoꝝ homicidas facto ope caſu conſilio vel auxi
lio filioꝝ oppreſſores iniectores manuū in ꝑentes ſi/
ue in clericos vel quoſcūq; religioſos ſacrilegos ⁊ ec
cleſiaꝝ ⁊ cimiterioꝝ effractores ⁊ violatores ſimoni/
acos ſciſmaticos ⁊ hereticos apoſtatas ſacrilegos di
uinatores ⁊ qui ad eos accedūt vt p̄miſſuꝫ eſt ⁊ qui ſa
cramentis aliqua maleficia ꝯmiſerūt vel auxiliū aut
occaſionē vel cauſam p̄ſtiterunt lr̄aruꝫ ſigilloꝝ mone
te ſeu menſuraꝝ falſarios periuros ſolēnes inceſtuo/
ſos cum ꝯſanguinea vel affini vel cū alia que votum
emiſit. ⁊ deteſtabile peccatū contra naturā ꝯmittētes
cum brutis vel cū monialibus rem hn̄tes adulteros
maleficos q̄ maleficia inter ꝯiuges faciūt vel ꝓcurāt
ne coire poſſent vel ſterilitatē mulieꝝ vel aborſum q̄
bis ſe baptizare vel ꝯfirmare permiſerūt. ⁊ qui inter/
fuerunt ſcienter qui ſine preuia tonſura aliquē ordinē
ſacrū vel per ſaltū ſuſceperūt. qui ꝯtra iuſticiā vel cō
ſcientiā conſiliū ſiue auxiliū in aliquo p̄ſtiterūt vnde
mors hoim mēbroꝝ ł mutilatio eſt ſecuta. ł q̄ in hmōi
ſcienter occaſionē cōſiliū ſiue cauſam dederūt. q̄ lr̄as
dictant ſcribunt legunt vel ad hoc aliqd̄ āminiculū p̄
ſtiterint vt aliq̄s iniuſte mutuetur. ⁊ clericos q̄ ſuſpē/
ſi vł excōicati ſūt ꝓmoti aut diuia celebrauerūt. ſacer
doteſq; ſeu miniſtros quorū negligētia aliquid in ho/

neſtum circa ſacramentū altaris quocūq̧ mō euenit ī
hmōi peccatis ⁊ ſiſibus detentos mittant ſacerdotes
ad epos abſoluēdos. nec eos abſoluāt pterq̧ in mor
tis articulo abſq̧ loci ordinarij licētia ſpeciali decla
rātes ꝙ illi quibus duxerimus taliū abſolutōꝝ ꝯmit
tendā poteſtatē illā alijs perſonis nō habeāt ꝯmittē
di. In dubio aūt ꝯſulāt epm vel eius viceſgerētē vel
alios ſapientes quoꝝ ꝯſilio penitentē abſoluant vel
tranſmittāt ad aliū abſoluendū. q̄buſq̄dē oībus ſu
praſcriptis preterq̧ illis q̄ p violentiā manuū iniecti
onē in pſonas eccl'iaſticas in canonē late ſentētie inci
derunt. quos epi abſoluere nō pñt. Et ſiliter irregula
ribus exceptis q̄ excōicati diuia celebrauerūt. quorū
diſpēſatio ad ſolū ſummū ſpectat pōtificē p nos ⁊ ali
os epos de abſolutōis bñficio pōt puideri.

Plerīq̧ epi per indiſcretā ⁊ ſupfluā indulgentiarū
cōceſſionē claues eccl'ie ꝯtemptibiles reddūt ⁊ pniaꝫ
⁊ ſatiſſactionē eneruāt. nō aduertētes qūo romanus
pontifex qui plenitudinē obtinet ptātis in hoc tñ mo
deramē ꝯſueuit obſeruare qui in capella ſua pſonalit
celebrans vel p̄dicans intereſſentibus ꝯtritis ⁊ con
feſſis ad maximū ſeptē annos idulgētie ⁊ carenas to
tidē largit. Ne igit p temeritatē hmōi ſimplicitati fide
liū decetero illudat vt ſcdm iuriſdiſpoſitōꝫ ꝯmunis.
cū dedicat baſilica nō extendant indulgētie vltra an
num ſiue ab vno ſolo ſiue a pluribus epis dedicet. in
anniuerſario xͦo dedicatōis tpe quadraginta dies de
iniūctis penitētijs indulta remiſſio nō excedat. ⁊ ſimi
liter quando ex alijs rōnabilibus cauſis p lr̄as ſuas
eps huiuſmodi remiſſiones ſuis ſubditis voluerit in
dulgere quadraginta dieꝝ ⁊ nō amplius numero ſit
contentus. nec remittentiū indulgētias ſubditi pcipi

ant' alieni niſi hoc vt ipſi vti poſſint eis proprij iudi/
ces ſpecialiter duxerunt indulgendū. huic autē ſtatu
to neceſſario duximus annectendū ꝙ nullus clericuſ
ſecularis vel religioſus exemptus vel nō exemptus
in eccleſia ſua ſeu monaſterio indulgentias preterq̄
per dioceſani patentes litteras fuerint approbate ꝓ/
nunciare ⁊ concedere preſumat. Naꝫ frequenter in di
uerſis eccleſijs ſiue locis multorū annoꝝ ⁊ carenarū
indulgentie ſub nomibus ſummoꝝ pontificū ⁊ etiaꝫ
epiſcopoꝝ ignotoꝝ concedūtur que propter nimimij
exceſſum de falſitate vehementer ſunt ſuſpecte. ⁊ pro
pter hoc huiuſmodi indulgentiarū littere per dioceſa
num examinari ⁊ approbari debent. cuius intereſt ne
ipius ſubditi ex ſpe quā ad huiuſmodi mēdoſas ⁊ fal
ſas indulgentias obtinent ab agenda condigna peni
tentia retrahantur niſi epiſcopus ex aliqua cauſa ra/
tionabili aliud duxerit faciendū.

Sed epiſcopus ſuo ſubdito conceſſerit vt ſibi poſ
ſit idoneū eligere ꝯfeſſoreꝫ. ille quē is elegerit in caſi/
bus qui eidem epiſcopo ſpecialiter reſeruantur nul/
lam habet penitus poteſtatē. niſi hoc in ꝯfeſſione ſpe
cialiter exprimatᷣ cum in generali ꝯfeſſione illa nō ve
niant que nō eſſet quiuis veriſimiliter in ſpecie con/
ceſſurus. Nulla quoqꝫ poteſt conſuetudine introdu/
ci ꝙ aliquis preter ſui ſuperioris licentia confeſſoreꝫ
ſibi eligere valeat ſpecialē qui eum poſſet ſoluere vel
ligare.

Cum ſcd̄m ſtatuta canonica vltimo deputandis
ſupplicio negari ſi petant nō debet penitentie ſacra/
mentū abuſum damnabilē in quibuſdā partibus con
tra hoc introductū aboleri om̄ino volentes inſtitiari
os om̄es ⁊ domios tempales vt ab huiuſmodi deſi/

ſtant abuſu. Hortamur in dño ⁊ obſecramus per vi/ſcera miſcđie iheſu xp̄i locoꝝ nihilominus ordinari/is iniungētes vt eos ad hoc cū primū ꝯmode poterit diligenter monere. ⁊ ſi neceſſe fuerit eccleſiaſtica cen/ſura ꝯpellere nō obmittant.

De ſententia excōicationis

Statuimus ⁊ p̄ntis concilij auctoritate inuiolabiliter p̄cipimus obſuari ꝙ inferendis ſentētijs p iudi/ces ius cōe teneat. ⁊ p̄ſertī capłm. ſacro. đ ſnia excōicatōis. Si ep̄s aliquē excōicat ex certa cauſa denū/ciet vicinis ep̄is p ſuas patentes lr̄as vt excōmunicatum faciant denunciari. ⁊ tūc ſine difficultate aliqua vicini ep̄i excōicatum facient publice nunciari. ⁊ ī di/oceſibus ſuis artius euitari. Si vero ep̄i in hoc fuerit negligentes vel excōmunicatis cōmunicauerit tam/diu cathedralium eccleſiarum canonici ſibi non communicent quādiu huic ſalubri ſtatuto preſumpſerint obuiare

Statuēdū duximus ꝙ nullus excōmunicatū a domino papa aut a quocunqꝫ ordinariā aut delegatā iu/riſditionē habente abſoluere debeat niſi forte in mortis periculo ꝯſtitutū quia tūc excōicatus huiuſmodi etiā a ſimplici ſacerdote ⁊ iuxta formā eccłie poteſt abſolui. Forma aūt eccłie hec eſt. ꝙ excōicatus p cōtu/macia preſtito iuramēto ꝙ eccleſie ⁊ illius qui euꝫ excōmunicauit parebit mandatis ⁊ ꝙ expenſas taxan/das reſtituet poteſt in tali caſu abſolui. Si vero pro offenſa vel re iudicata excomminunicatus fuerit tunc preſtito iuramento. vt ſupra et ante omnia debet rei iudicate parere. et iudicis ſeu boni viri arbitrio ſa/tiſfacere de offenſa. quod ſi ille vel illi pro quo vel

prõ quibus hmõi ſnia lata fuit aut cui ſeu q̃bus eſt ſa
tiſfactio exhibenda forſitan abſqꜫ infirmi piculo inue
niri aut haberi nõ poſſint. Nihilominus ſacerdotis ⁊
bonorum arbitrio pareat ſicut poteſt ⁊ ipoꝝ arbitrio
pecuniã ꝑ ſatiſfactione illius nomie quem offendit i
ede ſacra vel penes honeſtos viros deponat. q̄ ſi pa
rere ł ſatiſfacere forte ñ poſſit pignora predicto mõ ꝑ
ſatiſfactione deponat q̄ ſi facere hoc nõ poſſit fideiuſ
ſores idoneos ponat q̄ ſi forte hoꝝ nihil facere poſſit
precipiat ſibi abſoluens ſub debito preſtiti iuramen/
ti q̄ infra menſeȝ poſtq̄ fuerit reſtitutus ſanitati. pre/
ſentiam ſui excõicatoris adibit. ⁊ pro cauſis pro qui/
bus excõicatus fuerat ſiue extitit eccleſie ⁊ iudicis re/
uerenter parebit mandatis. Si vero aliquis quem ex
cauſis predictis excõicatũ nõ ſeruata in ſuis caſibus
forma prefata abſoluere preſumpſerit ad damna ⁊ i/
tereſſe excõicatori ⁊ aduerſario vel eius heredibus te
neatur. ⁊ alias nihilominus per dioceſanũ vel alium
prelatum ſeu ſuperiorẽ ſuũ acriter arguendus.

Quia quorũdã peruerſorũ claues eccleſie contem
nentiũ itantũ excreuit temeritas vt per eorũ obſtina/
tam maliciam eccleſie videat auctoritas vilipendi.
Cũ excõicatõis ſniam i ſe pro manifeſtis ⁊ notorijs
cauſis rõnabiliter prolatã i ſuaꝝ aiaꝝ piculũ ⁊ plu/
rimorũ ſcandalũ animo ſuſtinẽt pertinaci. nõ attẽdẽ/
tes q̄ tãto grauiora ſũt pctã quãto diutius ifelicẽ ani
mã detinẽt alligatã. ꝓpter qđ huic morbo neceſſariaȝ
quãtũ poſſumus volẽtes adhibere medelã. ſtatuimuſ
vt q̄cũqꜫ excõicatõis ſniaȝ ex iuſta cã mõ ꝑdicto in ſe
latã ifra ſpaciũ ſex mẽſiũ a die plate i eũ ſnie ꝯputãdũ
aĩo ſuſtinuerit indurato ad arbitrium excõicatoris ꝑ
hmõi ꝯtinacia puniat. ſi ꝟo in ea infra ſpaciuȝ vnius

anni obſtinatōe dānabili p̄ſūpſerit ꝑdurare. anno ela
pſo dn̄s ipſius tp̱alis ſiue ſup̄mus ſiue hereditarius
bona ip̄ius mobilia ⁊ imobilia teneatur ↄfiſcare ea in
vſus ꝓprios ↄuertēdo ꝙ ſi dn̄s ip̄e in his exequēdis
negligēs iuentus fuerit aut remiſſius ad id exeq̄ndū ꝑ
loci dioceſani cēſura eccleſiaſtica ↄpellat̄.
Itē in q̄buſdā locis vt accepimus intātū excreuit
temeritas ⁊ p̄ſūptio laicoꝝ ꝙ ſi aliq̄n autoritate ordi
naria ſeu delegata ī terrā villā aut caſtrū interdictum
generale ponat̄ idē laici officiū ſacerdotū imo qđ tūc
tp̄is ſacerdotibus eſt ꝓhibitū vſurpare conātes vt ec
cleſiaſticā ꝑ hoc magis cēſurā elidant apud loca talit̄
interdicta ſepelire p̄ſumūt ī cimiterio corpa defuncto
rū lʒ aūt ↄtra p̄ſūptores hm̄ōi iure ↄmuni ſit ꝓuiſum
qꝛ tn̄ ꝑ illos ↄtra quos interdictū ponit̄ an̄q̄ȝ ſatiſfaci
ant frequēter ī pactū deducit̄ vt exhumatōis pena ab
ordiario ſeu delegato an̄ oīa ſimplicit̄ remittat̄. ne for
te hm̄ōi delinq̄ntiū temeritas hac occaſione ipunita
remaneat ⁊ ꝑ hoc ceteris det̄ audacia ſilia p̄ſumēdi ſa
cri approbatōe ↄcilij huius. ſtatuimus ⁊ mādamus
vt q̄cunq̄ȝ in antea itra cimiteriū loci interdicti aliqđ
corpus ſeu corpa defunctoꝝ ſciēter ſepelire p̄ſumpſe
rint excōicatōis ſn̄iam incurrāt ip̄o facto a qua nō ni
ſi ꝑ ſolū metropolitanū vel dioceſanū aut cui ſuꝑ hoc
ſuas ↄmiſerint auctoritates abſoluant̄. metropolita
nus vero l' eius dyoceſanus aut eoꝝ ī hac p̱te vicarius
nequaq̄ȝ ad ipendēdū talibus bn̄ficiū abſolutōis p̱ce
dat niſi prius ſepultis taliter corpibus exhumatis ⁊
locis recōciliatis ⁊ eccl'ie ac pſonis q̄bus ex hoc iniu-
ria dinoſcit̄ irrogata ſatiſfactū fuerit ↄpetēter. ⁊ ſtatiȝ
cū in eccl'ijs ꝓchialibꝰ vel ī alijs ꝓut iura ꝑmittunt
denūciati fuerint noīati mox ab oībus tā exemptis q̄ȝ

nō exemptis debēt euitari nec extūc aliqs qui hoc ſci/
re teneť credat ſe ꝑ ignorantiā excuſari cum talis de/
nunciatio publica neqꝫ poſſit neqꝫ debeat ſingulorꝫ
auribus incultari.

De verborum ſignificatione.

Intelligētia verbor ex cauſis dicēdi aſſumēda eſt
verba intentōi deſeruiant. ea tñ que ſunt ī voce earuꝫ
que in aīa paſſionū note fiunt. in omi ſmone ad cō/
munē verbi intelligentiā recurrendū eſt.

De regulis iuris.

Sanctorū patrū regulis ⁊ ſtatutis qlibet xp̄ianus
regatur in vita verbis ⁊ factis vt ſciat ⁊ faciat qđ ac/
ceptum eſt deo. ⁊c. Acta ſunt hec in choro eccleſie
collegiate in Kalis Gneznen̄. dioc. anno a natiuita/
te dñi Milleſimoquadringenteſimoviceſimo. Indi/
tione. xiij. Pōtificatus ſanctiſſimi in xp̄o patris ⁊ dñi
nr̄i dñi Martini ſupna ꝓuidētia pape qnti. anno ter/
tio die mercurij viceſima qnta mēſis ſeptēbris. hora
tertiar. vel quaſi p̄ntibus reuerēdis in xp̄o patribus
dñis Alberto craconien̄. Jacobo plocen̄. ⁊ Andrea
poznanien̄. ep̄is necnō venerabilibus et egregijs vi/
ris dñis Clemēte abbate monaſterij de moghilna or/
dinis ſancti Bñdicti Stephano paletz. Kaliſien̄. Ni/
colao peyſer ſandomirien̄. ſacre theologie ꝓfeſſoribꝫ
Nicolao de Kilzij archidyaconis Petro vuolurami
ſcolaſtico vuladiſlao đ opporou Gnezn̄. ⁊ Stanſlao
de ſcarbuniria Cracouien̄. eccl'iar canonicis decreto/
rū doctoribꝫ. mltiſqꝫ alijs prelatis tā religioſ q̄ ſecla/
ribus tūc in ſancta ꝓuinciali ſinodo in ſp̄ūſancto le/
gittime congregatis.

Et ego Johãnes Alberti de ꝛvyetlathou clericuſ
Gneznen̄. dioc. publicus impꝛiali auctoꝛitote notari
us qꝛ dictoꝝ ſtatutoꝝ lectōi coꝛrectōi moderatōi eo/
rū́qꝫ appꝛobationi penarū ⁊ ſententiaꝝ pꝛomulgatio
ni aliiſqꝫ oibus ⁊ ſingulis p̄miſſis dū ſic vt pꝛemittiꝛ
coꝛā pꝛefato reuerēdiſſimo in xp̄o patre dn̄o Nicolao
ſancte Gneznen̄. eccleſie archiep̄o ac ſancta p̄uinciali
Gneznen̄. ſinodo ⁊ ꝑ ip̄m dn̄m archiep̄m. pꝛimatē age
rentur ⁊ fierent vna cū p̄noiatis teſtibus pn̄s interfui
eaqꝫ oīa ⁊ ſingula ſic fieri vidi ⁊ audiui. iō me aliis ar
duis occupato negociis ꝑ aliū fidelē notariū ſcribi fe
ci de mādato quoqꝫ ip̄ius dn̄i archiep̄i ⁊ pꝛimatis fa/
cta diligēti auſcultatōe exinde pn̄s publicū inſtrumē
tū ꝯfeci ⁊ in hanc publicā foꝛmā redegi ⁊ me huic ſub
ſcripſi. ſigno quoqꝫ ⁊ noīe meis ſolitis ⁊ ꝯſuetis vna
cū appenſione ſigilli ip̄ius reqſitus conſignaui in fi/
dem ⁊ teſtimoniū omniū pꝛemiſſoꝛum.

[illegible] e mortis et damnis ad eternum penis supplicabit e [illegible] simulque
[illegible] varie tribulationes / et erunt semper consolationis [illegible] et [illegible]
passi sunt tormenta. De gaudia electorum

Sed ut homines reciperent illuminationem pro oculis corporum
data sunt et ad solatium eo intellecti quae caro [illegible]
videt omnia lumina eo contemplationem ut sic [illegible] et
[illegible] diligitis a quo facti estis et veniatis et ubi [illegible]
ut ille sit in vobis ut sit in celo. In ea vident supra se deum a quo
habent gaudium eternale. iuxta se celestem et alias [illegible]
[illegible] pulcritudinem intra se de corporibus et [illegible] glorificatis
extra se de angelorum et sanctorum hominum [illegible]
et sic gaudia erunt in anima que transibunt in sensus [illegible]
corporis erit deus speculum visui cithara auditui
mel gustui balsamum olfactui flos tactui. Laus dei
sine fine videbitur sine fastidio amabitur sine fatigatione
laudabitur et horum merces sanctorum tam magna est quod non potest
mensurari tam multa quod non potest numerari tam copiosa
quod non potest finiri tam preciosa quod non potest estimari
quod non patitur [illegible] [illegible] premia non deficiunt
[illegible] ibi [illegible] non cessabunt premia non deficiunt
nichil quod non amabitur nichil quod desiderat[illegible] quod non erit
corpora sanctorum erunt libera [illegible] sana [illegible] voluptate
plena sensus [illegible] [illegible] plena potestatis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pax semper deus et gaudia sunt
[illegible] atque [illegible] Ancoria [illegible]
dottor [illegible] merent fructus centesimus sexagesimus [illegible]
virginum [illegible] videntur et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt gaudia corporis et anime [illegible] xii
[illegible] et gaudebunt [illegible] et [illegible] xii sunt
de [illegible] gaudium [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] et gaudium [illegible] Nemo [illegible] [illegible] [illegible]
erit in [illegible] et in corpore Et [illegible] est [illegible] [illegible] videntis
deum quod est lux in [illegible] tantam lucem habebunt quod illa
claritatis [illegible] ad corpus [illegible] corpus erit ut sol
[illegible] fulgebunt iusti sicut sol [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in gaudium [illegible]
[illegible] ante post resurrectionem corporis clarius videbunt deum quam modo
et maiorem gaudium et gloriam et visionem dei [illegible]
et habebunt [illegible] gaudium [illegible] [illegible] [illegible] caritatem
[illegible] [illegible] [illegible] mansiones in una vita erunt [illegible]
[illegible] [illegible] ubi deus erit [illegible] [illegible] etiam
[illegible] [illegible] gaudium [illegible] habebunt [illegible]
in [illegible] claritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erit
commune sit [illegible] [illegible] caritatis [illegible] gaudebunt de bono
[illegible]

Biblioteka Jagiellońska
stdr0016178